

การศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน:
กรณีศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง

โดย

นางสาวสรินทร์ภรณ์ พินิจเวชการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน:
กรณีศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง

โดย

นางสาวสรินทร์ภรณ์ พิณีจเวชการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

STUDY OF STUDENT WITH READING DIFFICULTY: A CASE STUDY
OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS

BY

MISS SARINPORN PINITWETCHAKARN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN LEARNING SCIENCES AND EDUCATIONAL INNOVATION
FACULTY OF LEARNING SCIENCES AND EDUCATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2018
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวิทยาการเรี้นรู้และศึกษาศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวสรินทร์ภรณ์ พินิจเวชการ

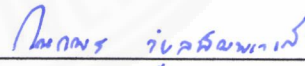
เรื่อง

การศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน:
กรณีศึกษา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

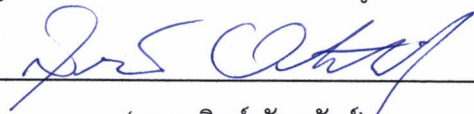
เมื่อ วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2562

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร วิบูลพัฒนาวงศ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร.สุรวิทย์ อัสสพันธุ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ดร.ฝน นิลเขต)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชาติ พวงสำลี)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ทางด้านการอ่าน: กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง
ชื่อผู้เขียน	นางสาวสรินทร์ภรณ์ พินิจเวชการ
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	วิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา วิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. สุรวทย์ อัสสพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. ฝน นิลเขต
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าทักษะการอ่านมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน แม้ว่าทักษะการอ่านจะมีความสำคัญ แต่พบว่ายังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการอ่าน งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจผลของปัจจัยแวดล้อมต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของเด็ก

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) โดยยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner and Morris, 2005) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) โดยเลฟ ไวก็อตสกี (Vygotsky, 1962, 1978, 1979) ในการศึกษาบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ปัจจัยแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษาของนักเรียนกับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานศึกษาเชิงคุณภาพ รูปแบบกรณีศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีทักษะการอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง จำนวน 3 คน และนักเรียนที่มีทักษะด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมจำนวน 1 คน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตที่โรงเรียนและบ้าน

งานวิจัยพบว่าการสื่อสารกับบุคคลรอบข้างมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน ประสบการณ์การใช้ภาษาของนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

คำสำคัญ: ทักษะการอ่าน, ชีวนิเวศการเรียนรู้, นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

Thesis Title	STUDY OF STUDENT WITH READING DIFFICULTY: A CASE STUDY OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS
Author	Miss Sarinporn Pinitwetchakarn
Degree	Master of Education
Major Field/Faculty/University	Learning Sciences and Educational Innovation Learning Sciences and Education Thammasat University
Thesis Advisor	Surawit Assapun, Ph, D.
Thesis Co-Advisor	Fon Ninkhate, Ph, D.
Academic Years	2018

ABSTRACT

Recent research has proved that reading skills play a crucial role in students' academic achievement. Despite this importance, research has remained understudied how environmental factors affect students reading skills. This research thus aims to explore the roles of environmental factors on how students develop reading skills.

Bioecological Model of Human Development (Berns, 2013; Bronfenbrenner and Morris, 2005) and Social Constructivist of Vygotsky (1962, 1978, 1979) were the two key theoretical frameworks used to explore the roles of environmental factors. To gain an in-depth understanding, this research employs a qualitative case study approach. Student participants were identified by purposive selection. They include three students with low level reading skills and one student with high level reading skills who were studying in an upper primary school level. Data were collected using in-depth interviews with students, their families, teachers and friends, as well as home visits and classroom observations.

This research highlights the roles of communication with others and social interactions in the processes of developing children reading skills. It also offers

(3)

recommendations for teachers in providing supports and appropriate learning atmosphere to children.

Keywords: Reading skill, Learning bioecology, upper primary students

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำและสนับสนุนจาก
ดร. สุรวิทย์ อัสสพันธ์ และ ดร. ฝน นิลเขต จนทำให้งานสำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ผลจากการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ขออุทิศให้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจศึกษานักเรียน
ที่ประสบกับภาวะยากลำบากในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเรียน การดำเนินชีวิต ความต้องการ
หรือด้านอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงเรื่องราวความเป็นมาและสาเหตุแห่งปัญหา ไปสู่การช่วยเหลือ
และสนับสนุนต่อไป เพราะเด็กต้องการเพียงความเข้าใจจากคนรอบข้าง

นางสาวสรินทร์ภรณ์ พิณใจเวชการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ความมุ่งหมายการวิจัย	3
1.3 ความสำคัญของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	5
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน	8
2.1.1 ความหมายของการอ่าน	8
2.1.2 ความสำคัญของการอ่าน	10
2.1.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน	11
2.1.4 องค์ประกอบของการอ่าน	12
2.1.5 ระดับความสามารถด้านการอ่าน	15
2.1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่าน	16
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎี	17
2.2.1 ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development)	17
2.2.2 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist)	19

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล (Characteristics)	23
2.3 การศึกษาด้วยวิธีวิจัยกรณีศึกษา	24
2.3.1 ระเบียบวิธีวิจัยกรณีศึกษา “Case study”	24
2.3.2 ความหมายของกรณีศึกษา (Case Study) และกรณี (Case)	25
2.3.3 ชนิดของกรณีศึกษา	27
2.3.4 คุณภาพของกรณีศึกษา	29
2.3.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของวิธีวิจัยกรณีศึกษาด้านการศึกษา	32
2.3.6 จริยธรรมวิจัย (Research Ethics)	34
2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทแวดล้อม	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	38
3.1 การทบทวนวรรณกรรม	38
3.2 การวางกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้	39
3.3 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลา	39
3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย	39
3.2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	40
3.4 จุดประสงค์การวิจัย	40
3.5 การดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล	41
3.5.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย	41
3.5.2 ศึกษาข้อมูลก่อนลงภาคสนาม	41
3.5.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม	44
3.5.4 วิเคราะห์ผลจากการเก็บข้อมูล	47
3.5.5 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	51
4.1 ผลการวิจัยข้อมูลส่วนตัวนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย	51
4.1.1 ข้อมูลส่วนตัวสายลม	51
4.1.1.1 ประวัติส่วนตัวสายลม	51
4.1.1.2 บริบทแวดล้อมสายลม	53

4.1.2	ข้อมูลส่วนตัวหยดน้ำ	58
4.1.2.1	ประวัติส่วนตัวหยดน้ำ	58
4.1.2.2	บริบทแวดล้อมหยดน้ำ	59
4.1.3	ข้อมูลส่วนตัวแสงแดด	64
4.1.3.1	ประวัติส่วนตัวแสงแดด	64
4.1.3.2	บริบทแวดล้อมแสงแดด	66
4.1.4	ข้อมูลส่วนตัวผืนดิน	70
4.1.4.1	ประวัติส่วนตัวผืนดิน	70
4.1.4.2	บริบทแวดล้อมผืนดิน	71
4.2	อภิปรายบริบทแวดล้อมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย	75
4.2.1	ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)	75
4.2.2	วัฒนธรรม (Culture)	78
4.2.3	ภาษา (Language)	80
4.2.4	ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristics)	81
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในงานวิจัย	83
5.1	สรุปผลการวิจัย	83
5.1.1	ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)	83
5.1.2	วัฒนธรรม (Culture)	85
5.1.3	ภาษา (Language)	86
5.1.4	ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristics)	86
5.2	ข้อเสนอแนะในงานวิจัย	87
5.2.1	ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	88
5.2.2	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	88
	รายการอ้างอิง	90
	ประวัติผู้เขียน	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ทักษะการอ่านเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากเป็นวิธีการส่งต่อข้อมูลข่าวสารผ่านตัวอักษร ทำให้มนุษย์เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ และได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะยุคศตวรรษ 21 ด้านการอ่าน (Reading Skill) เป็นอีกหนึ่งทักษะที่ทุกคนต้องเรียนรู้และพึงมี อันจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและกลายเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Trilling and Fadel, 2009) สำหรับประเทศไทยในสภาวะการณ์ปัจจุบันผลสำรวจการอ่านของสำนักงานสถิติแห่งชาติทำให้ทราบว่าประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาด้านการอ่าน คือการอ่านไม่ออก/อ่านไม่คล่อง โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558)

จากปัญหาด้านทักษะการอ่านดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยหลายท่านสนใจพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนและวิธีการสอนของครูผู้สอน อาทิ การศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สกุณา เลิกนอก, 2545) การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ การอ่านเรื่องการประสมสระเดี่ยว นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 (จันทรา เทพชุมพล, 2549) หรืองานวิจัยของเอมมี ไมเคิล แบส (Baas, 2015) ที่ศึกษากลยุทธ์การอ่านสำหรับการศึกษาในบริบทโรงเรียนมัธยมทั่วไปและให้ครูแบ่งปันวิธีการที่มีประสิทธิภาพเหล่านั้นแก่กัน เป็นต้น

นอกจากการพัฒนาแบบฝึกแล้ว นักวิจัยบางท่านมุ่งประเด็นไปที่ความบกพร่องของนักเรียน อาทิ ผลงานวิจัยของอาทิตยา เล็งเจ๊ะ พัชรี จีวพัฒนกุล และปรีดา เบ็ญคาร (2560) ที่ทั้งสามท่านมุ่งศึกษาความสามารถทางการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้ชุดนิทานคำคล้องจอง หรืองานวิจัยของฟอสเตอร์ เบ็นสัน แม็กคอมโบ (Magombo, 2015) ศึกษาวิธีที่ผู้สอนใช้ในการสอนอ่านและเขียนให้แก่เด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการอ่านและการเขียน หรืองานวิจัยของสุนทรี อารังโสตติสกุล (2560) วิจัยวิจัยข้อบกพร่องด้านการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นต้น

ข้อมูลดังกล่าวมาขึ้นต้นทำให้ทราบว่านักวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสนใจประเด็นพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนด้วยวิธีสร้าง การพัฒนาแบบฝึกและวิธีการสอนของครูผู้สอน รวมไปถึงวินิจฉัยข้อบกพร่องต่าง ๆ ของนักเรียนแล้วจึงหาวิธีการพัฒนา แต่ทั้งนี้ยังมีผู้สนใจในประเด็น

ชีวนิเวศวิทยาหรือบริบทแวดล้อม ด้านปัจจัยครอบครัว เพื่อนหรือครูค่อนข้างน้อย ทำให้ยังขาดองค์ความรู้ว่าสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับอย่างไรบ้างต่อพัฒนาการทางด้านทักษะการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาข้อมูล พบว่าบุคคลผู้มีแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพัฒนาการมนุษย์คือบรอนเฟน เบรนเนอร์ (1994) โดยได้อธิบายถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ และใช้ชื่อทฤษฎีว่ารูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) เขาแบ่งบริบทแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นระบบต่าง ๆ อาทิ ระบบจุลภาค (Micro-system) คือระบบที่ประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น ครูกับนักเรียน หรือผู้ปกครองกับนักเรียน เป็นต้น ระบบกลาง (Meso-system) คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ผู้ปกครองกับครู เป็นต้น ระบบมหภาค (Macro-system) คือระบบสังคมวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทุกระบบ เช่น ระบบเศรษฐกิจ ชาติพันธุ์ ระบบกฎหมาย ระบบการศึกษา เป็นต้น ระบบต่าง ๆ เหล่านี้เองล้วนมีผลต่อการพัฒนาของเด็กทั้งสิ้น (Berns, 2012; Bronfenbrenner, 1994; Bronfenbrenner and Morris, 2006)

ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) ถูกนำไปใช้ในงานวิจัยอย่างแพร่หลาย เช่น พัชรภา ตันติชูเวช (2561) ใช้ทฤษฎีเป็นกรอบศึกษาการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาของนักเรียน โดยพบว่าครอบครัว ชุมชนที่เป็นระบบจุลภาค (Micro-system) รวมไปถึงวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ในระบบมหภาค (Macro-system) มีผลต่อการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันและมีผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนด้วย รวมไปถึงงานวิจัยของวิศรุต นุชพงษ์ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารอบคิดแบบเติบโตของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส พบว่าปัจจัยที่อยู่ในระดับจุลภาค และผลกระทบของระบบเศรษฐกิจในระดับมหภาคต่างส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียน ความร่วมมือของครูและผู้ปกครองที่เป็นระบบกลาง และแนวคิดทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นระบบภายนอก ต่างก็ส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนเช่นกัน ส่วนงานวิจัยต่างประเทศ เช่น เฮเลน บูน (Boon, 2006) ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดพบว่าเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญปัญหาต่าง ๆ โดยทางครอบครัวของนักเรียนและโรงเรียนเป็นบริบทแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

แนวคิดด้านบริบทแวดล้อม นอกจากทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) โดยยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) ยังปรากฏแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) (Vygotsky, 1962, 1978, 1979) โดยเลฟ ไวก็อตสกี (Lev Vygotsky) ที่กล่าวเกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรมและภาษากล่าวคือวัฒนธรรมและภาษาที่เด็กได้รับผ่านการสื่อสารกับบุคคลรอบข้างนี้จะช่วยพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน และกระบวนการคิดก็พัฒนาภาษาของเด็กด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้

ยังกล่าวว่าเด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้จากการได้รับความช่วยเหลือ (Assistance) จากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า

การใช้ทั้งสองทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจะทำให้สามารถศึกษาข้อมูลชุดปรากฏการณ์ด้านทักษะการอ่านของนักเรียนได้อย่างละเอียดมากขึ้น โดยทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) มีแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบข้างมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการของมนุษย์ ในส่วนทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) อธิบายถึงประสบการณ์ การเรียนรู้ และการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก โดยกล่าวถึงประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ได้รับ จากการมีปฏิสัมพันธ์และการใช้ภาษา การสื่อสารของเด็ก นอกจากนี้ยังมุ่งความสนใจในด้านการส่งเสริมความรู้จากการให้ความช่วยเหลือ (Zone of Proximal Development) ให้เด็กมีศักยภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นการใช้ทั้งสองทฤษฎีจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจและเห็นถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลได้ชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาสถานะของนักเรียนและบริบทแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ได้แก่

1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) โดยเลือกศึกษาในระบบจุลภาค (Micro-system) และระบบกลาง (Meso-system) 2. บริบททางวัฒนธรรม (Culture) 3. ภาษา (Language) และ 4. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristics) โดยเลือกศึกษาแบบวิธีการณศึกษาในการรวบรวมข้อมูล และทำความเข้าใจนักเรียน ผลที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับสถานะของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน อันจะส่งผลให้เข้าใจนักเรียนและเข้าใจถึงบริบทแวดล้อมรอบตัวนักเรียนได้ดีขึ้น

1.2 ความมุ่งหมายการวิจัย

ศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่านจากผลการประเมินทักษะการอ่าน (ข้อสอบประกอบไปด้วย 2 ตอน คือการอ่านเรื่องราวและการอ่านออกเสียง) ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวง ศึกษาธิการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2561 มีผลคะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น

1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน ดังนี้

1.3.1 ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย อธิบายกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจนักเรียนของตนเอง ในประเด็นความรู้สึกทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการความช่วยเหลือ เป็นต้น ตลอดจนด้านแรงจูงใจในการอ่านได้ดีขึ้น

1.3.2 ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย อธิบายกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมรอบข้างที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านของนักเรียนได้ดีขึ้น จนผู้ปกครองสามารถวางแผนและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ให้มีทักษะการอ่านเพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.3 อำนวยการสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้มากำหนดนโยบาย หรือสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้กับนักเรียนในโรงเรียนของตนเอง

1.3.4 ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนของตนเองให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด

1.3.5 ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบข้อมูล และแนวทางในการศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน ในด้านบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทักษะด้านการอ่าน เนื่องจากผลงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการสร้างแบบฝึก การพัฒนาแบบฝึก หรือมุ่งไปที่ความบกพร่องทางด้านร่างกายและสติปัญญาของนักเรียน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จากผลการประเมินทักษะการอ่านของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2561 โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive selection) มีดังนี้

1. นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน จำนวน 3 คน จากผลคะแนนอยู่ในระดับควรปรับปรุง เมื่อเทียบคะแนนของเพื่อนร่วมชั้นพบว่า เพื่อนอยู่ในเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก ซึ่งผู้วิจัยทดสอบนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน

เพิ่มเติม เนื่องจากต้องการทราบถึงระดับความสามารถทักษะการอ่านของนักเรียนด้วยแบบประเมินทักษะการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลที่ได้คืออยู่ในระดับปรับปรุง แต่เมื่อทดสอบด้วยแบบประเมินทักษะการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีผลคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนทั้ง 3 เป็นกรณีพิเศษเนื่องจากผลคะแนนต่ำมาก

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 1 คน การเลือกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยม เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาอันจะทำให้เห็นข้อมูลด้านบริบทแวดล้อมของนักเรียนได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ณ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ถึง 31 สิงหาคม พ.ศ. 2561 รวม 8 สัปดาห์

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. **ทักษะการอ่าน (Reading Skill)** คือ การออกเสียงตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ เป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากผู้เขียนไปยังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจได้จากการพิจารณาความหมายที่ได้อ่านจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์และสามารถนำการอ่านไปใช้อ่านรับสารและส่งสาร เพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. **นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษด้านการอ่าน** คือ นักเรียนที่มีผลคะแนนทักษะการอ่านจากสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำเดือนมกราคม พุทธศักราช 2561 อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง

3. **บริบทแวดล้อม (Context)** คือ สิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ล้อมรอบนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น บ้าน (ที่อยู่อาศัย) โรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ วัฒนธรรม ภาษา เป็นต้น รวมไปถึงบุคคลต่าง ๆ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน เป็นต้น ซึ่งบริบทแวดล้อมที่ล้อมรอบนักเรียน/มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่

3.1 **ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)** คือ การที่บุคคลในสังคมมีกิจกรรมมีการติดต่อสื่อสารและตอบโต้ระหว่างกัน อาจเป็นการพูดคุย ซักถาม ที่เป็นสิ่งเร้าจากภายนอกและบุคคลนั้นตอบสนองกลับด้วยการตอบคำถามหรือเล่าเรื่องตามความคิด เหตุการณ์ที่ประสบมา หรือสามารถเป็นการกระทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลในที่นี้หมายถึงนักเรียนในระบบจุลภาค (Micro-system) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบุคคลรอบข้างที่มีผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลที่นักเรียนมิได้มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรง คือ ในระบบกลาง (Meso-system) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน

3.2 วัฒนธรรม (Culture) คือสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศิลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแบบรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่มหลายชั่วอายุคน โดยเน้นไปที่วัฒนธรรมการอ่าน คือการปลูกฝังวัฒนธรรมการอ่าน เช่น สร้างนิสัยรักการอ่านจากผู้ปกครองทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น

3.3 ภาษา (Language) คือภาษาพูด เป็นระบบการสื่อสารประกอบด้วยเสียงคำ และไวยากรณ์หรือระบบการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักเรียนและบุคคลรอบข้าง ซึ่งการจะทำให้เกิดความเข้าใจสารหรือความคิดที่สื่อสารได้นั้น จำเป็นต้องเลือกใช้คำ สำนวนภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม เพราะการใช้ภาษาที่ถูกต้องยังแสดงถึงพัฒนาการทางด้านความคิดอีกด้วย โดยภาษาพูด ณ ที่นี้ เป็นรากฐานให้เกิดการใช้คำ สร้างความคุ้นเคยนำไปเป็นพื้นฐานพัฒนาทักษะการอ่านได้

4. ลักษณะส่วนบุคคล (Characteristic) คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว สถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอุปนิสัย พฤติกรรม รวมไปถึงการเล่นกับเพื่อน ประสบการณ์ การเรียนรู้ ของบุคคล ทักษะ ความมุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร และความรู้สึก

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) และทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) เป็นแนวทางในการศึกษาประเด็น ดังนี้

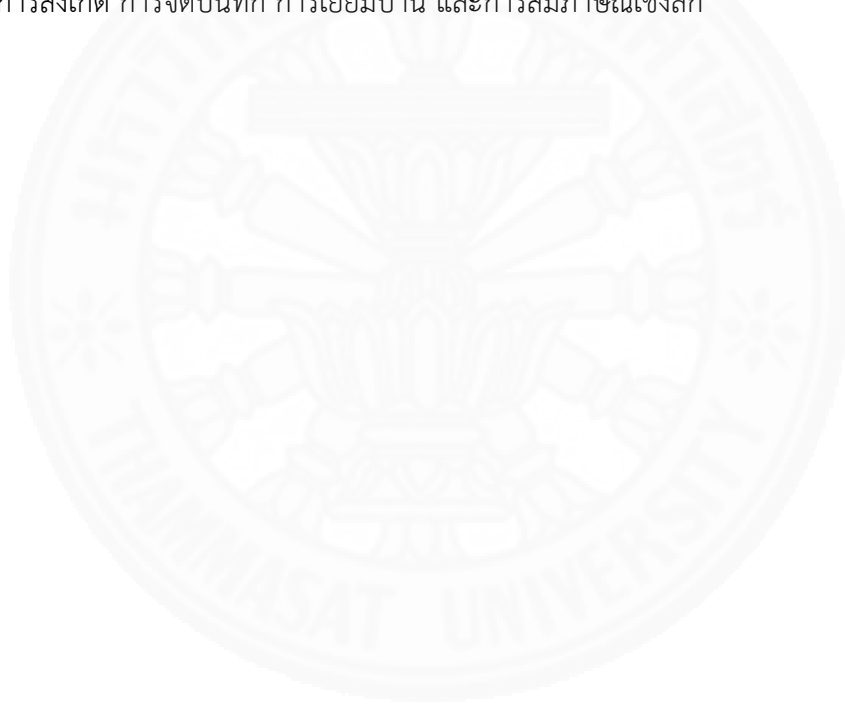
1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interactions) คือการที่บุคคลในสังคมมีกิจกรรม มีการติดต่อสื่อสารและตอบโต้ระหว่างกัน โดยมีสิ่งเร้าจากภายนอกและบุคคลนั้นตอบสนองกลับ ซึ่งบุคคลในที่นี้หมายถึงบุคคลในระบบจุลภาค (Micro-system) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบุคคลรอบข้างที่มีผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน รวมไปถึงบุคคลที่นักเรียนมิได้มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรง คือในระบบกลาง (Meso-system) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน

2. วัฒนธรรม (Culture) คือสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแบบรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่มหลายชั่วอายุคน

3. ภาษา (Language) คือภาษาพูด เป็นระบบการสื่อสารประกอบด้วยเสียงคำและไวยากรณ์หรือระบบการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจสารหรือความคิดที่ผู้พูดได้ถ่ายทอดออกมา โดยผู้พูดต้องเลือกใช้คำ สำนวนภาษาให้ถูกต้อง

4. ลักษณะส่วนบุคคล (Characteristic) คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว สถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอุปนิสัย พฤติกรรม รวมไปถึงการเล่นกับเพื่อน ประสบการณ์ การเรียนรู้ของบุคคล ทักษะ ความมุ่งมั่น ความขยันหมั่นเพียร และความรู้สึกลึก

โดยศึกษาแบบวิธีกรณีศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูลและเข้าใจนักเรียนของผู้ทำวิจัย เกี่ยวกับปัญหาด้านการอ่านให้มากขึ้น จึงศึกษาทั้งภูมิหลังและการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของนักเรียน โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การจดบันทึก การเยี่ยมบ้าน และการสัมภาษณ์เชิงลึก

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาข้อบกพร่องในด้านทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 2.1.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.1.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.1.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.1.4 องค์ประกอบของการอ่าน
 - 2.1.5 ระดับความสามารถด้านการอ่าน
 - 2.1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่าน
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการ
 - 2.2.1 ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์
(Bioecological Model of Human Development)
 - 2.2.2 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist)
- 2.3 การศึกษาด้วยวิธีวิจัยกรณีศึกษา
 - 2.3.1 ระเบียบวิธีวิจัยกรณีศึกษา
 - 2.3.2 ความหมายของกรณีศึกษา
 - 2.3.3 ชนิดของกรณีศึกษา
 - 2.3.4 คุณภาพของกรณีศึกษา
 - 2.3.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของกรณีศึกษา
 - 2.3.6 จริยธรรมวิจัย
- 2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิจัยกรณีศึกษาบริบทแวดล้อม

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2.1.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือทำให้มนุษย์มีความฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์หรือประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันและเหนือกว่าเมื่อเทียบกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เพราะสิ่งมีชีวิตอื่นไม่มีวิธี

การสื่อสารในรูปแบบของการอ่าน (กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม, 2550) ซึ่งการอ่านโดยทั่วไปแล้ว ไม่ใช่เพียงหมายถึง การออกเสียงคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง ดังที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ที่กล่าวว่า “การอ่านเป็นการว่าตามตัวหนังสือ การออกเสียงตามตัวหนังสือ การดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ เป็นการสังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ” เพียงเท่านั้น แต่การอ่านยังสามารถตีความกว้างออก หมายถึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ตัวอักษรเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่แล้วนำมาวินิจฉัยพิจารณาความหมาย สามารถอ่านตีความตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมา ในรูปแบบความคิดและความเข้าใจ ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของตัวอักษรที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านทราบ แล้วนำความคิดเหล่านี้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง จนเกิดประโยชน์กับผู้อ่านและเกิดความคิดสร้างสรรค์ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป (พองจันทร์ สุขยิ่ง, 2550)

การอ่านยังถูกกล่าวถึงในประเด็นเกี่ยวกับเครื่องหมายและเสียง โดยกล่าวว่า การอ่านคือตัวอักษรที่เป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนข้อความที่ต้องการสื่อสารอีกทอดหนึ่ง เพราะฉะนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้นอีกด้วย นอกจากนั้นการแปลความหมายของข้อความที่อ่าน จะต้องอาศัยพื้นความรู้เดิมและประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย (Leedy, 1956; Anderson, 1999; สนิท ตั้งทวี, 2526)

การอ่านในระดับที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นการอ่านระดับสูง หากเราต้องการจะเข้าใจความหมายและตีความตัวอักษรที่ปรากฏ เราจำเป็นต้องจดจำและเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์หรือตัวอักษรเสียก่อน หากเราสามารถจดจำและเข้าใจความหมายแล้วนั้น เราจึงสามารถอ่านสะกดคำในระดับพื้นฐานได้ ในประเทศไทยจากผลสำรวจการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2558 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่านักเรียนไทยประสบกับปัญหาการอ่านไม่ออก ทำให้ระดับการอ่านไม่เป็นไปตามขั้นพัฒนาของการอ่านตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551) ระดับประถมศึกษาในรายวิชาภาษาไทย ที่ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับทักษะการอ่านไว้อย่างชัดเจน กล่าวโดยสรุปได้ว่านักเรียนได้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น นักเรียนต้องมีความสามารถในการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง สามารถอธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นโวหาร อ่านเรื่องสั้น ๆ อย่างหลากหลาย แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตลอดจนอธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่อง ที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

ดังนั้นการอ่านในที่นี้ จึงเน้นความสำคัญไปที่ทักษะการอ่านออกของเด็ก จึงสรุปความได้ว่า การอ่าน หมายถึง สามารถออกเสียงหรืออ่านใจความตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์

เป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากผู้เขียนไปยังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจได้จากการพิจารณาความหมายที่ได้อ่านจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ และสามารถนำการอ่านนี้ ไปใช้อ่านรับสารเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2.1.2 ความสำคัญของการอ่าน

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้สู่ความกระจ่างแจ้งในเรื่องราว เหตุการณ์ ทั้งยังสร้างความบันเทิง ความเพลิดเพลินใจให้กับผู้อ่าน ทุกวันนี้นักเขียนเราอ่านจากหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทราบเรื่องราวความเป็นไปในสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับหนึ่ง จะเห็นได้จากหลายองค์กร เช่น สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์กรระดับนานาชาติ เช่น องค์กรศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ก็ใช้ความสามารถในการรู้หนังสือของประชากรประเทศ เป็นตัวชี้วัดระดับการพัฒนาของประเทศนั้น ๆ ประเทศไทยเองก็จัดการสอบวัดความสามารถพื้นฐานของนักเรียนระดับชาติ (National Test: NT) เป็นโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนซึ่งหนึ่งในสามของดัชนีชี้วัดความสามารถพื้นฐานนี้ ก็คือการอ่านหรือด้านการใช้ภาษา (Literacy) ทำให้การใช้ภาษา (Literacy) เป็นการประเมินภาพรวมของการจัดการศึกษาของประเทศไทยและเป็นภาพสะท้อนคุณภาพของเด็กไทย

จากความความสำคัญนานับประการนี้เองทำให้มีผู้กล่าวว่า “การอ่านเป็นหัวใจของการเรียนรู้” (สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์, 2550) ตามความหมายนี้ สามารถชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านหนังสือ คือ จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิดแก่ผู้อ่าน สามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตได้ ทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มพูนแก่ผู้อ่าน นอกจากนั้นหากนำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาให้สังคมแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสังคมเป็นพลเมืองดีของสังคม สังคมใดมีบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการอ่านอยู่มาก สังคมนั้นก็ย่อมเจริญและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่ง (พองจันทร์ สุขยั้ง, 2550)

การรู้และการใช้วิธีการอ่านอย่างถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญ และมีความรู้กว้างขวางขึ้น (สุนันทา เศรษฐวิทย์, 2537) เรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้อ่าน (ณรงค์ ทองปาน, 2526) นอกจากนั้น สุวดี ภูประดิษฐ์ (2526) ยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประเด็นคำถาม “ทำไมต้องอ่าน” ไว้ว่า “เพราะอยากรู้เรื่องต่าง ๆ อันเป็นธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ ต้องการการศึกษาเพื่ออยู่ในสังคมที่แข่งขันกันได้ ต้องการปรับปรุงอาชีพการงานของตนเองให้มีคุณภาพ ต้องการการพักผ่อน เพลิดเพลิน ต้องการแก้ปัญหา

ในใจและต้องการชดเชยอารมณ์และความปรารถนา” ซึ่งได้สรุปความสำคัญไว้คือ การอ่านสำคัญ ทั้งต่อตัวผู้อ่านและต่อสังคม คือจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ทางวิชาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาทั้งการงานอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนพัฒนาจิตใจให้องกงามและพัฒนา บุคลิกภาพให้เหมาะสม นอกจากนี้การอ่านยังก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันของคนในชาติที่มีผล ต่อการเมืองการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

ดังนั้นจึงสรุปความได้ว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการอ่าน เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการแสวงหาความรู้ เกิดความรู้ทางวิชาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนา องค์ความรู้ในด้านทักษะการประกอบอาชีพ รู้เท่าทัน ดังนั้นจึงต้องหมั่นฝึกฝนทักษะการอ่านให้เกิด ความชำนาญ เพราะการอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความคิดองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ ผู้อ่านนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถนำไปตัดสินใจแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถพัฒนา จิตใจของผู้อ่านและพัฒนาประเทศได้

2.1.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน จะช่วยให้ผู้อ่าน อ่านหนังสือไปในทิศทางที่ถูกต้อง ตรงกับความต้องการ เป็นการอ่านที่เรียกว่า “อ่านเป็น” ซึ่งการอ่านนี้เองจะแตกต่างออกไปตาม ความต้องการของผู้อ่าน ซึ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านที่สำคัญ ที่นักวิชาการหลายท่าน เช่น สุขุม เฉลยหยดน้ำ (2553) พองจันทร์ สุขยั้ง (2550) หรือสนิท ตั้งทวี (2526) ได้ให้ความสำคัญไว้เป็น อันดับหนึ่ง คือการอ่านเพื่อการศึกษาหาความรู้ ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียดหรือโดยย่อ การอ่าน ในประเภทนี้ จะเป็นการอ่านหนังสือประเภท ตำรา สารคดี วารสาร หนังสือพิมพ์ เพื่อให้ทราบ เรื่องราวที่เป็นข้อมูลความรู้หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด บางครั้งเกิดจาก การได้ยินได้ฟังข้อมูลจากผู้อื่นโดยย่อ หรือเนื่องจากไม่ต้องการทราบเรื่องราวโดยละเอียดนัก เพราะ มีเวลาจำกัด จึงจำเป็นต้องไปศึกษาหาหนังสือประเภทนั้น ๆ มาอ่านเพิ่มเติม ในกรณีนี้จะต้องหา หนังสือที่ย่อเรื่องราวต่าง ๆ มาอ่าน เช่น พจนานุกรม สารานุกรม หนังสือคู่มือต่าง ๆ เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการอ่านในลำดับต่อมา คือ เพื่อสนองความอยากรู้ อยากรู้อเห็น หรือความสงสัย ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เมื่อได้อ่านหนังสือมาก ๆ ก็อาจทำให้ หายสงสัยหรือบรรเทาความสงสัยได้ (สนิท ตั้งทวี, 2526) การอ่านในลักษณะนี้คล้ายคลึงกับ จุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงจาก สิ่งที่สงสัย ต้องการทราบคำตอบสั้น ๆ โดยอ่านเร็วอ่านคร่าว ๆ ใช้เวลาสั้น ๆ เพียงแค่ต้องการทราบใจความสำคัญที่เด่น ๆ เท่านั้น เช่น อ่านประกาศ อ่านป้ายโฆษณา อ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น (พองจันทร์ สุขยั้ง, 2550) นอกจากนี้จุดมุ่งหมายในการอ่านอื่น ๆ เช่น การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า การอ่านประเภทนี้ไม่ใช่ เพื่อให้จำหรือให้รู้เท่านั้น แต่เป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจ สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่า ตีความและ วิพากษ์วิจารณ์ให้กว้างออกไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตได้

จุดมุ่งหมายสุดท้าย คืออ่านเพื่อความบันเทิง บุคคลจำนวนมากนิยมอ่านด้วยจุดประสงค์ในลักษณะนี้ เนื่องจากการอ่านที่สร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การที่ได้อ่านหนังสือบางประเภท จะช่วยให้ผู้อ่านคลายความตึงเครียดได้ ฉะนั้นจึงเป็นการอ่านเพื่อผ่อนคลายสมองทางหนึ่ง เช่น การอ่านหนังสือ นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องตลกขำขัน สารคดีท่องเที่ยว หรือแม้แต่คำอธิบายประกอบการ์ตูน หนังสือประเภทต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เราเป็นสุขสนุกสนานเพลิดเพลินได้ นอกจากนี้ยังมีการอ่านเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม การอ่านช่วยให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ สามารถปรับตัวได้ วางตัวเป็น เข้าสังคมได้ ทั้งนี้หนังสือช่วยให้เรารู้จักตัวเองและคนอื่น ๆ ได้ดี ช่วยให้มีความคิดกว้างขวาง ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้สามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี จึงถือว่าจุดประสงค์การอ่านในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ของคน ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือในสังคมอันเป็นผลทำให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แต่สำหรับผู้ที่มีความทุกข์ การอ่านก็เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยบำบัดความทุกข์ได้ เรามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในชีวิต ทำให้เราต้องเผชิญกับความทุกข์ใจ ดังนั้นจึงเลือกที่จะคลายความทุกข์ด้วยการอ่าน อาทิ อ่านเกี่ยวกับศาสนาที่ช่วยบำบัดจิตใจ เป็นคำสอน หรือจิตวิทยาเพื่อเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต หรืออ่านเพื่อให้เกิดทักษะและศิลปะในการใช้ภาษา เพราะการอ่านสามารถก่อให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับคำและความหมาย ทำให้ผู้อ่านสามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมและสละสลวยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเดินทางไปทุกแห่งบนโลกได้โดยใช้มโนภาพของตัวเอง สุดท้ายเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2557)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการอ่านนั้นมีด้วยกันหลายประการ ได้แก่ การอ่านเพื่อศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียดและโดยย่อ เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพราะอยากที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากความรู้เดิม เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังจะเกิด กำลังเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นไปแล้ว เพื่อซึมซับการใช้ภาษาให้สามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมและสละสลวยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังอ่านเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมเนื่องจากทำให้สามารถปรับตัวและวางตัวเป็นเข้ากับสังคมได้ สุดท้ายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หนังสือสามารถผ่อนคลายความเครียดของผู้อ่านได้

2.1.4 องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านเป็นการเข้าใจหนังสือด้วยการสังเกต พิจารณา เก็บสาระสำคัญหรือรวบรวมความคิดที่มีอยู่ในหนังสือนั้นให้ได้ ด้วยการคิดอย่างตั้งใจและมีสมาธิ จะต้องใช้ความคิดพินิจพิเคราะห์ จนก่อให้เกิดปัญญา และการอ่านยังเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านจะต้องเก็บใจความ เก็บความคิดเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและเป็นกระบวนการอ่านต่อเนื่อง ที่นำไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการอ่านเหล่านี้เองจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง คือผู้อ่าน ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการอ่าน เพราะถ้าไม่มีผู้อ่าน กระบวนการอ่านก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นหากต้องการให้การอ่านสัมฤทธิ์ผล สามารถอ่านหนังสือได้เรื่องหรือให้ได้ใจความสำคัญ ผู้อ่านควรมีลักษณะที่ดี ผู้อ่านมีความตั้งใจ หรือสมาธิแน่วแน่ในเวลาอ่าน สามารถควบคุมจิตใจให้สนใจในเรื่องที่อ่าน มีความอดทน สามารถอ่านหนังสือได้ในระยะเวลาอันยาวนาน และอ่านหนังสือได้รวดเร็ว สามารถเข้าใจความหมายได้ทันที มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน รู้จักใคร่ครวญตัดสินเนื้อหาข้อเท็จจริง สามารถจับใจความสำคัญที่เป็นแก่นของเรื่องได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้คุณลักษณะของนักอ่านยังหมายรวมถึงการที่ผู้อ่านมีนิสัยที่ชอบจดบันทึก รวบรวมความรู้ ความคิดที่ได้จากการอ่าน ตอนใดสงสัยก็หมายเหตุไว้ค้นคว้าเพิ่มเติมภายหลัง เพราะจะเป็นการทำให้ผู้อ่านมีความรู้เพิ่มพูนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการจะหาความรู้เพิ่มเติมสามารถหาได้จากหลากหลายวิธี เช่น สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต สืบค้นจากห้องสมุด ที่ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องในการใช้ห้องสมุด พอใช้ได้หรือใช้ห้องสมุดเป็น ความรู้เรื่องนี้อาจหาได้ จากการเข้าอบรมที่สมาคมห้องสมุด หรือหนังสือ วิทยารบรรณารักษศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วไป สุดท้ายอาจสนทนากับผู้มีความรู้และนักอ่านด้วยกัน เพราะจะเป็นการช่วยขยายวงการอ่านออกไปกว้างยิ่งขึ้น สิ่งที่ตามมาก็คือ ความรู้ความเข้าใจจะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก สุดท้ายผู้อ่านที่ดีควรหมั่นทบทวน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ความรู้แปลกใหม่ตลอดเวลา

นอกจากประเด็นเรื่องคุณลักษณะของนักอ่านที่กล่าวมาแล้วนั้น ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2540) ได้ให้แนวคิดเสริมเกี่ยวกับลักษณะการอ่านที่ดี คือ การที่จะมีคุณลักษณะของนักอ่านที่ดีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีนิสัยรักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน การอ่านจึงควรเป็นการอ่านด้วยความต้องการอ่านไม่ใช่การถูกบังคับอ่าน ต้องเป็นผู้ที่รักหนังสือและแสวงหาหนังสือที่ดีอ่านอยู่เสมอ รู้ว่าหนังสือที่ดีนั้นควรที่จะเลือกอย่างไร

คุณลักษณะของนักอ่านนั้นสามารถสรุปได้ว่า เริ่มแรกนั้นผู้อ่านต้องมีความตั้งใจ มีความอดทนและมีสมาธิในการอ่านเพราะหากขาดสามสิ่งนี้ย่อมทำให้ การอ่านไม่มีประสิทธิภาพในการอ่านสารนั้นผู้อ่านต้องมีความรู้ทางด้านภาษาพอสมควร เพราะหากไม่เข้าใจภาษาย่อมทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารได้ รู้จักเลือกหนังสือที่มีประโยชน์ เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ให้กับตนเอง สุดท้ายซึ่งมีความสำคัญมากคือ ผู้อ่านต้องมีวิจารณ์ญาณและรู้จักประเมินค่าสารในการอ่านได้ ต้องสามารถพิจารณาและประเมินค่าได้ว่าสารที่ตนได้รับนั้นเป็นข้อเท็จจริงเพียงใด หากไม่มีวิจารณ์ญาณแล้วนั้นย่อมทำให้ไม่สามารถแยกแยะได้ การอ่านก็จะไม่เกิดประโยชน์

ส่วนที่สอง คือสาร หนังสือและตัวอักษร เป็นเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ สารจากหนังสือเหล่านี้จะให้ความคิดแก่ผู้อ่าน ถ้าอ่านไม่ออกหรือไม่เข้าใจ การอ่านก็ไม่สัมฤทธิ์ผล

ส่วนที่สาม คือการเข้าใจความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของคำ การอ่านจึงจะเกิดผลต่อไปได้ ต้องอาศัยการตีความ พิจารณาความหมาย ซึ่งการที่ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจความหมายของถ้อยคำที่อ่านได้นั้น ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานความรู้พอสมควร ทั้งในด้านความรู้ทั่วไป ถ้อยคำสำนวนโวหาร ศิลปะ การแต่งร้อยแก้ว ร้อยกรอง และคำเฉพาะเรื่องจึงจะสามารถตีความและแปลความหมายได้

นอกจากมีความรู้เหล่านี้การที่ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจความหมายของสารที่อ่านได้ อย่างแท้จริงอาจจำเป็นต้องมีการอ่านซ้ำ โดยทั่วไปนั้นการอ่านหนังสือตามหลักเกณฑ์เป็นการย้ายสายตาจากซ้ายไปขวา (Left to right) บนลงล่าง (Top to bottom) เพื่ออ่านข้อความในหนังสือว่ามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถซึมซับรายละเอียดของเนื้อหาเท่าที่ควร แตกต่างจากภาพวาดที่สามารถมองหรือฟังความสนใจไปในจุดใดจุดหนึ่งได้ แต่กับการอ่านหนังสือจำเป็นต้องอ่านซ้ำ สองครั้งหรือสามครั้งตามสะดวก เพื่อซึมซับรายละเอียดเล็กน้อยในหนังสือ จนทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ (Nabokov, 1980)

ส่วนที่สี่ คือการเลือกความหมาย ความหมายของคำในภาษาไทยนั้น มีจำนวนไม่น้อย ที่มีหลายความหมาย อีกทั้งบางคำหรือบางข้อความต้องอาศัยความสามารถในการตีความ ผู้อ่านจะต้องพิจารณาให้ถูกต้องว่าผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายใด ให้คำนั้นหมายความว่าอย่างไร ถ้าผู้แต่งหนังสือมีความชำนาญ และผู้อ่านมีพื้นฐานความรู้พอรับได้ ก็จะเข้าใจตรงกัน สามารถอ่านได้ความหมายที่ถูกต้องหากเข้าใจไม่ตรงกันก็ทำให้เข้าใจผิดพลาดได้

ส่วนที่ห้า คือการนำไปใช้ กระบวนการขั้นสุดท้ายที่จะทำให้การอ่านสัมฤทธิ์ผล การอ่านจะได้รับผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้อ่านว่าเข้าใจความหมายหรือเรื่องราวถูกต้อง ตามจุดประสงค์ของผู้เขียนหรือไม่ โดยสามารถเลือกสิ่งที่ดี ถูกต้องเหมาะสมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตามโอกาสต่าง ๆ หรือทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมต่อไปด้วย (สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์, 2531; พงษ์จันทร์ สุขยิ่ง, 2550)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการอ่านประกอบไปด้วย ผู้อ่านที่มีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าไม่มีผู้อ่านการอ่านจะไม่เกิดขึ้น ประการที่สอง สารข้อความ ที่ส่งความหมายจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ประการที่สาม คือความหมายที่ผู้อ่านแปลความได้จากการอ่าน ประการที่สี่เป็นการเลือกความหมาย คือการตีความจากสารให้ตรงกับเจตนาของผู้เขียน ประการสุดท้ายคือการนำไปใช้ กล่าวคือสามารถเข้าใจสารจากผู้เขียนได้ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2.1.5 ระดับความสามารถด้านการอ่าน

การอ่าน ณ ที่นี้ เป็นระดับการอ่านในระดับเบื้องต้น ซึ่งการอ่านนี้มีหลายระดับ พิจารณาตามลำดับขั้นของนักเรียน ตามที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กล่าวเกี่ยวกับระดับความสามารถด้านการอ่าน กล่าวโดยสรุปว่า เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนต้องสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล ลำดับความ อย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน หากนักเรียนมีทักษะความสามารถด้านการอ่านตามที่กล่าวมา ก็จะสามารถสรุปได้ว่านักเรียนมีทักษะด้านการอ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ เลือกศึกษานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามที่ได้อ้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กำหนดว่า เมื่อบจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนต้องมีระดับความสามารถในการอ่าน คือ ต้องสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมาย โดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน แต่ทั้งนี้กลุ่มนักเรียนที่เลือก (ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านต่ำ) ไม่สามารถอ่านได้ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หากพิจารณาความสามารถที่นักเรียนควรมีตามลำดับขั้นเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ เมื่อบจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนต้องอ่านออกเสียง บทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง อธิบายความหมายของคำ ประโยค และสำนวนจากเรื่องที่อ่าน อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนด และตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จากเรื่องที่อ่าน คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน โดยระบุเหตุผลประกอบสรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันอ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งความสามารถในการอ่านของนักเรียนไม่บรรลุไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่าน

ข้อจำกัดด้านการอ่านของนักเรียนนั้น ไม่ว่าจะเป็น ไม่สามารถอ่านคำยากได้ ขาดทักษะ การอ่านข้อความยาว ๆ ขาดทักษะอ่านคิดวิเคราะห์ อ่านจับใจความสำคัญไม่ได้ ไม่มีนิสัยรักการอ่าน ขาดความกระตือรือร้นในการอ่าน หรือมีปัญหาอ่านไม่ออกหรืออ่านไม่คล่อง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สาเหตุปัญหาด้านการอ่านนั้นอาจเกิดจาก การขาดทักษะด้านคำ คือไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ หรือเมื่ออ่านแล้วไม่เข้าใจความหมาย ไม่สามารถตีความได้ (decoding) ทั้งนี้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากผู้อ่านมีพื้นฐานความรู้เดิมไม่มากเท่าที่ควร ทำให้สามารถเข้าใจในบทเรียนช้ากว่าเพื่อนร่วมห้อง หรืออาจเกิดจากที่นักเรียนเองขาดแรงจูงใจในการอ่าน ขาดการกระตุ้นและไม่มีนิสัยรักการอ่าน (Gunning, 2002; Wutthisingchai, 2011) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทักษะการอ่านนอกจากสภาวะแวดล้อมรอบข้างมีผลกับนักเรียนแล้ว ปัจจัยด้านตัวของนักเรียนเอง ก็ส่งผลต่อทักษะการอ่านเช่นเดียวกัน

ข้อค้นพบสอดคล้องกับผลงานวิจัย ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านหลายท่าน เช่น ชุติวรรณ เจริญสุข (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ ปัจจัยที่หนึ่งด้านส่วนตัว ได้แก่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงจะส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนด้วย 2. ทักษะคิดต่อการเรียนภาษาไทย การที่นักเรียนมีทักษะคิดทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ทำให้มีทักษะการอ่านที่ดีเพราะนักเรียนจะเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการอ่านภาษาไทย 3. นิสัยรักการอ่านของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านก็จะมีทักษะการอ่านภาษาไทย ปัจจัยที่สองด้านครอบครัว คือการสนับสนุนด้านการอ่านของผู้ปกครอง การแสดงออกของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนจะส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทย ปัจจัยสุดท้ายด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือลักษณะทางกายภาพในวิชาภาษาไทย ทำให้การเรียนวิชาภาษาไทยมีประสิทธิภาพ ได้แก่ สถานที่เรียน (ความเป็นระเบียบ อากาศถ่ายเท ขนาดห้องเรียน ฯลฯ) และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน (จำนวนเอกสาร หนังสือ ไมโครโฟน อุปกรณ์การเรียนการสอน ฯลฯ) ล้วนส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทย

หากครูผู้สอนต้องการแก้ไขปัญหาด้านทักษะการอ่านของนักเรียนผู้สอนจำเป็นต้องประเมินความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนทราบระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน ครูผู้สอนต้องมีการประเมินที่เชื่อถือได้และถูกต้อง อาจใช้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด บ่งชี้ ถึงระดับการอ่าน (Tankersley, 2005) เพื่อประเมินความรู้ความสามารถของนักเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนต้องการความช่วยเหลืออย่างไร

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการการแสดงออกและพฤติกรรมของมนุษย์ว่า สิ่งแวดล้อมนั้นส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมนุษย์นั้นจะมีกระบวนการที่ทำให้ตนสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้ โดยรับข้อมูลเข้ามา ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมนุษย์นั้นจะรับข้อมูล และรับประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามาแล้วจะทำการประมวลข้อมูล สร้างความเข้าใจหรือเรียกว่า การสร้างสมดุลงอกเกิดเป็นชุดประสบการณ์ความรู้ และความรู้ที่ตนเองที่มนุษย์นำมาสร้างเป็น กระบวนการเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน กล่าวคือสิ่งแวดล้อม หล่อหลอมทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมแสดงออกของมนุษย์ในที่สุด งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีและแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมและคุณลักษณะในการทำวิจัย คือ

2.2.1 ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development)

ยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) เป็นนักจิตวิทยาที่มีแนวคิด เกี่ยวกับประเด็นพัฒนาการว่าด้วยเรื่องของมนุษย์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งในแต่ละระบบนั้นจะส่งผลถึงความเป็นปัจเจก ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธระหว่าง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาการของเด็กนั้นจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยระบบเดียว จะถูกพัฒนาขึ้น จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยหลายระบบเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคม ชุมชน หรือครอบครัวล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก ปัจจัย เหล่านี้เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์แล้วก็จะส่งผลให้เด็กแสดงออก ซึ่งพฤติกรรม ความรู้และความคิด ที่แตกต่างกัน

ยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) เสนอเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้อง กับพัฒนาการของเด็ก โดยเดิมที่ได้ให้ชื่อทฤษฎีว่า นิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecological of Human development) ซึ่งสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 5 ระบบ คือ ระบบจุลภาค (Micro-system) ระบบกลาง (Meso-system) ระบบนอก (Exo-system) ระบบมหัพภาค (Macro-system) และ ระบบเวลา (Chrono-system) ต่อมาเขาได้พัฒนาทฤษฎีโดยให้ความสำคัญกับลักษณะของบุคคลและ กระบวนการการมีปฏิสัมพันธ์เพิ่มเติม โดยใช้ชื่อว่า Process-Person-Context-time (PPCT) หรือ เรียกว่า รูปแบบชีวนิเวศวิทยา (Bioecological Model) ต่อมาปรับเปลี่ยนชื่อเป็น รูปแบบชีวนิเวศวิทยา ของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development)

องค์ประกอบของทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยา Process-Person-Context-time (PPCT) ประกอบไปด้วย 4 ส่วนประกอบ คือ

1. กระบวนการ (Process) หมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นศูนย์กลางระบบกับบริบทแวดล้อมรอบตัว ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและปรับตัวของบุคคล เช่น พ่อแม่และเด็ก หรือเด็กกับเด็ก เป็นต้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดโดยตรง จะเป็นกลไกหลักที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาและปรับตัวของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามอิทธิพลของกระบวนการที่มีต่อพัฒนาการจะต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล บริบทแวดล้อมและเวลา

2. บุคคล (Person) หมายถึง บุคคลเป็นศูนย์กลางของระบบแล้ว คุณลักษณะของบุคคลก็สำคัญ เช่น อายุ เพศ สีผิว รูปร่างหน้าตา สติปัญญา ทักษะ ความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ เป็นต้น

3. บทแวดล้อม (Context) หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสภาวะการณ์ที่อยู่ล้อมรอบตัวบุคคล แบ่งได้เป็น 4 ระบบ คือ

(1) ระบบจุลภาค (Micro-system) สภาพแวดล้อมที่เด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยซึ่งมีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ประกอบไปด้วยครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ชุมชนและสังคมที่เด็กมีความใกล้ชิด หรือเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ครูกับเด็ก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกลุ่มเพื่อนหรือญาติพี่น้อง เป็นต้น ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ก่อให้เกิดอิทธิพลสองทิศทาง (Bi-directional influences) หมายถึง การเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็กจะได้รับอิทธิพลและมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้น

เมื่อพูดถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในสร้างบุคลิกลักษณะ ได้แก่ กระบวนการคิด การมีมารยาทหรือพฤติกรรมการแสดงออก นอกจากนั้น การศึกษาควรสะท้อนให้เห็นถึงหลักสูตรทางด้านการศึกษาควรที่จะเข้าใจการเรียนรู้ของนักเรียนและวิธีการให้ความหมายกับประสบการณ์การเรียนรู้ ในการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจ

(2) ระบบกลาง (Meso-system) ระบบนี้ไม่มีตัวเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง แต่เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในระบบจุลภาค (Micro-system) ด้วยกันเอง ซึ่งระบบกลาง (Meso-system) นี้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบไปด้วยระบบจุลภาค (Micro-system) มากกว่าหนึ่งระบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เช่น ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งหากโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองในระบบโรงเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ นอกหลักสูตรโรงเรียนจะมีผลต่อความมุ่งมั่นตั้งใจในตัวเด็ก หรือเด็กอาจมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนได้

(3) ระบบภายนอก (Exo-system) เป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อระบบกลาง และระบบเล็ก แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (indirect interaction) กับเด็ก เช่น การทำงานของพ่อแม่สามารถส่งผลกระทบต่อเด็กในแง่การเลี้ยงดู การให้เวลากับเด็ก หรือส่งผลต่อ

การกำหนดเป้าหมายที่พ่อแม่ตั้งไว้กับเด็ก นอกจากนั้นความเครียดของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตครอบครัว หรือหากสมาชิกของครัวลออกจากงาน ก็อาจส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับครอบครัวได้ เป็นต้น

(4) ระบบมหัพภาค (Macro-system) เป็นสิ่งแวดล้อม ใหญ่สุดเป็น โครงสร้างที่มีผลต่อระบบทั้งหมด เช่น สังคมหรือบรรทัดฐานทางสังคม เศรษฐกิจ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

4. เวลา (Time) หรือระบบเวลา (Chrono-system) ใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงหรือความสอดคล้องที่เกิดขึ้นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียงที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการ ลักษณะบุคคล หรือบริบทสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเอาช่วงเวลาที่ดำรงชีวิตเป็นปัจจัย ที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมี 2 แบบ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตปกติ เช่น การเข้าโรงเรียน การแต่งงาน หรือการเกษียณอายุ และ 2) การเปลี่ยนแปลงนอกเหนือวิถีชีวิตปกติ หรือสิ่งที่ไม่คาดคิด เช่น การหย่าร้าง เจ็บป่วย กะทันหัน หรือตาย (Bronfenbrenner and Morris, 2005)

2.2.2 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist)

เลฟ ไวกอตสกี (Lev Vygotsky) นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย มีแนวคิดในเรื่อง การสร้างการเรียนรู้แตกต่างกับ จิน เพียเจต์ (Jean Piaget) ซึ่งเพียเจต์มีแนวคิดเน้นที่ขั้นตอนของการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและการสร้างความรู้เฉพาะบุคคล แต่ไวกอตสกีเน้นที่การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการการเรียนรู้ของเด็กผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและ ทางวัฒนธรรมที่เด็กกำลังดำเนินอยู่นี้เอง จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านความคิดและการเรียนรู้เด็ก โดยบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับสังคม เช่น การเข้าเรียนในโรงเรียน การสังสรรค์กับบุคคลอื่น การร่วม ทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น และการเรียนรู้เป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมแวดล้อม ที่บุคคลใช้ชีวิตอยู่ การเรียนรู้ผ่านทางสังคม ที่บุคคลมีส่วนร่วมดังกล่าวจะซึมซาบเข้าสู่ กระบวนการภายใน (Internalized Processes) ของบุคคล เกิดเป็นการพัฒนาโครงสร้างทางความคิดขึ้น (นุชลี อุปถัย, 2558)

แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม เน้นความสำคัญของสังคมและ วัฒนธรรมต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของชาวปัญญา ซึ่งไวกอตสกี (1962) ระบุว่าพัฒนาการทาง สติปัญญาไม่สามารถแยกออกจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นวิธีการเดียวในการศึกษา กระบวนการทางจิต (Mental process) คือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดกลไกกลาง (Meditations) ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมนุษย์ นี้เองได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์นั้นดำรงอยู่ตั้งแต่แรกเกิด นั่นคือวัฒนธรรมที่จะช่วยทำให้

เห็นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใน เน้นกระบวนการคิดและก่อให้เกิดวุฒิภาวะ (Mature) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล เช่นมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ อาทิ พ่อ แม่ ครูหรือเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์เช่นนี้ก็จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในสังคมชั้นแรก และทำให้เด็กสามารถดำเนินกระบวนการทางความคิดภายในตนเองในขั้นที่สองได้ดี เช่น การแก้ปัญหาหรือการหาเหตุผลต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อเด็กอยู่ในสภาพสังคมการเรียนรู้และพัฒนาการเขาว์ปัญญา เด็กจะเปลี่ยนสิ่งเร้าที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเข้าไปภายในใจ โดยจะอาศัยกลไกกลาง (Mediation) ช่วยเป็นเครื่องช่วยเชื่อมโยงสิ่งเร้าภายนอก ในสถานะสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่มีอยู่เดิมภายในใจ

ไวก็อตก็ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ โดยกล่าวว่า “What a child can do today with assistance, she will be able to do by herself tomorrow” (Vygotsky, 1978) หมายความว่าสิ่งที่เด็กสามารถทำได้จากการได้รับความช่วยเหลือ เด็กจะสามารถทำได้ด้วยตนเองในอนาคต นั่นคือหากเด็กได้รับการช่วยเหลือหรือส่งเสริมการเรียนรู้ จะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก โดยไวก็อตก็เรียกว่าทฤษฎีการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (The Zone of Proximal Development)

ไวก็อตก็อธิบายว่าการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการคือ ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เกิดขึ้นจริง (Actual development level) จากการแก้ปัญหาโดยลำพัง และระดับพัฒนาการที่อาจเกิดขึ้น (The level of potential development) ตามที่กำหนดโดยการแก้ไขปัญหามาภายใต้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ (Guidance) หรือจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความสามารถมากกว่า (Collaboration) สุดท้ายจนกลายเป็นความรู้หรือความคิดรวบยอด (Concept) และปฏิสัมพันธ์ที่มีการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าให้ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่านี้เองเรียกว่า “Scaffolding” (Vygotsky, 1962, 1978, 1979) ซึ่งเด็กจะสามารถก้าวข้ามระยะระดับพัฒนาการได้ต้องผ่านกลไกกลางจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ โดยกลไกกลางประกอบไปด้วย

1. ภาษา (Language) เป็นระบบการสื่อสารประกอบด้วยเสียงคำและไวยากรณ์ หรือระบบการสื่อสารที่ใช้โดยบุคคลในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือประเภทของงาน (Cambridge, 2013) ภาษาในที่นี้มุ่งประเด็นไปที่ภาษาพูด เพราะภาษาพูดเป็นสิ่งที่แยกมนุษย์ออกจากสัตว์อื่นอย่างชัดเจน ซึ่งภาษานี้เองช่วยให้เกิดสื่อสาร ส่งต่อความคิดต่าง ๆ มนุษย์เราจึงใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความคิดแล้วใช้ความคิดเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ (Mead, 1934) ดังนั้นภาษาพูดจึงเป็นการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจสารหรือความคิดที่ผู้พูดได้ถ่ายทอดออกมา (Tsitsopoulou, 1992, Valette, 1977) ทั้งนี้ประเด็นสำคัญคือทำอย่างไรให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดกำลังพูดสื่อสาร

การใช้ภาษาสื่อสารของมนุษย์ในวัยเด็ก ยังมีได้แสดงถึงความคิดมากนัก แต่ภาษากับความคิดจะมีความเกี่ยวเนื่องกันมากขึ้นเมื่อเด็กเริ่มเติบโตและมีพัฒนาการขึ้น ความคิดและความรู้สึกของเด็ก เช่น อารมณ์ ความรู้สึกหรือความต้องการ เป็นต้น จะถูกแสดงออกผ่านการสื่อสารทางภาษา ซึ่งภาษาที่แสดงออกมาจะมีความเป็นเหตุเป็นผลกันมากขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เพราะมีความคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นจากการที่เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารความคิด ติดต่อและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นในสังคม ทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา สามารถนำไปสู่การเพิ่มพัฒนาการทางความคิดหรือเขาวนปัญญาได้ และสื่อสารนี้เองจะพัฒนาเป็นการสื่อสารกับความคิดของตนเองด้วยการพูดในใจกับตนเอง (Inner Speech) ของเด็ก ซึ่งเด็กจะพูดไปพร้อมกับทำกิจกรรม ไวทือตสกี (1962) อธิบายว่า เด็กเริ่มต้นจากการสื่อสารกับบุคคลอื่น แล้วกลายมาเป็นการสื่อสารกับความคิดของตนเองโดยการพูดกับตนเอง ต่อมาเด็กพูดภายในใจกลายเป็นการสื่อสารภายในและเด็กจะเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองจากการพูดในใจ

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) คือ การที่บุคคลในสังคมมีกิจกรรมมีการติดต่อสื่อสารและตอบโต้ระหว่างกัน โดยมีสิ่งเร้าจากภายนอกและบุคคลนั้นตอบสนองกลับซึ่งบุคคลในที่นี้ หมายถึงบุคคลในระบบจุลภาค (Micro-system) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบุคคลรอบข้างที่มีผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน นอกจากนี้ยังหมายความกว้างออกไปถึงบุคคลที่นักเรียนมิได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ในระบบกลาง (Meso-system) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน (Bronfenbrenner, 1994; Bronfenbrenner and Morris, 2006; Berns, 2013)

การที่เด็กเกิดมาแล้วมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และเพื่อน ๆ หรือบุคคลรอบตัวที่ให้ความเอาใจใส่ ดูแล จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างและได้สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่จะเอื้อให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมยังรวมถึงการโต้ตอบพูดคุยกับบุคคลซึ่งได้นำเสนอผลงาน หรือแม้กระทั่งขณะที่เด็กกำลังจินตนาการ แล้วกำลังพยายามถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดเพื่ออธิบายบางสิ่งบางอย่างให้แก่เพื่อน ๆ

3. บริบททางวัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมคือสิ่งซับซ้อนทั้งปวง (complex whole) หมายถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมายที่กำหนด ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม (Tyler, 1870 cited by Avruch, 1998) สอดคล้องกับแนวคิดของมัซซิมิโต (Matsumoto, 1996) คือวัฒนธรรมเป็นชุดของทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ใช้ร่วมกันในกลุ่มคนพวกเดียวกัน ซึ่งวัฒนธรรมนี้เองทำให้สามารถแยกแยะสมาชิกของแต่ละกลุ่มคนออกจากกัน หรือแยกแยะกลุ่มคนออกจากกลุ่มอื่น และยิ่งถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

นักทฤษฎีทางวัฒนธรรมให้คำจำกัดความ คำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) ไว้หลากหลายแง่มุม แต่คำจำกัดความต่าง ๆ ก็มีจุดร่วมคือ มักถูกใช้เพื่อสื่อถึงความคิดความเชื่อ การเป็นตัวแทนรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ (Tooby & Cosmides, 1992) ที่มีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่มหลายชั่วอายุคน และความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

เด็กจะปรับเปลี่ยนความคิดความเข้าใจไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมและวัฒนธรรม จนกระทั่งสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ ทำให้เด็กมีกระบวนการทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้น (Higher Mental Functions) ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมจะถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของความเชื่อและค่านิยมในวัฒนธรรมนั้นไปสู่เด็ก ๆ ทำให้เขาเห็นว่า เขาคิดอะไร และควรคิดอย่างไรจึงจะเหมาะสม (วรรณิษา แสงโรจน์รุ่ง, 2557)

4. การลอกเลียนแบบ (Imitation) การเรียนรู้และเกิดพัฒนาการจะเกิดขึ้นได้ผ่านการลอกเลียนแบบ ของเด็กต่อสิ่งที่พบเห็น เช่น หากเด็กเกิดอุปสรรคในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ก็ให้เด็กทำสิ่งนั้นซ้ำ ๆ เพื่อเลียนแบบวิธีการแก้ปัญหาต่อไป อาทิ ฝึกประสมคำ โดยให้เด็กฝึกอ่านประสมคำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เป็นต้น

5. การแนะนำ (Guidance) การชี้แนะหรือการให้ความช่วยเหลือเป็นการร่วมมือทางสังคมจากบุคคลรอบข้างเพื่อช่วยพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจให้กับเด็ก

ภาษา การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บริบทวัฒนธรรม การเลียนแบบและการแนะนำ จึงถือได้ว่าเป็นเครื่องหมายที่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการอธิบายและสร้างความเข้าใจในความรู้ใหม่ ๆ ที่เด็กใช้ในการเรียนกับผู้ที่มีความสามารถมากกว่า ยิ่งเด็กได้รับความรู้ใหม่ ๆ ก็จะสามารถใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้เรียนรู้การพัฒนาเขาว์ปัญญาขั้นสูง จึงเป็นขั้นที่เด็กใช้ภาษา ซึ่งภาษาที่เด็กใช้เรียกว่าภาษาที่พูดในใจเฉพาะตนเองดังที่ได้กล่าวมาแล้วขั้นต้น และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก็ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ส่วนสถาบันทางวัฒนธรรม เช่น โรงเรียน ห้องเรียน เป็นต้น มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของแต่ละบุคคล ความรู้ ความเข้าใจเกิดขึ้นจากผลของการมีปฏิสัมพันธ์เมื่อเด็กเรียนรู้วิธีการในการทำงานให้สำเร็จด้วยการช่วยเหลือรับผิดชอบและการร่วมมือกับผู้ที่มีความสามารถมากกว่าหรือเพื่อนที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน ครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ ล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยเหลือให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางเขาว์ปัญญาของเด็ก แต่ละวัยจึงจะเพิ่มถึงขั้นสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้รับการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น ญาติหรือเพื่อนในวัยเดียวกัน (Vygotsky, 1978)

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) เป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากการใช้ทั้งสองทฤษฎีจะทำให้สามารถศึกษาข้อมูลชุดปรากฏการณ์

ด้านทักษะการอ่านของนักเรียนได้ลึกและกว้างขึ้น โดยทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนา มนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) มีแนวคิดว่าคุณคนเป็นจุดศูนย์กลาง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้างที่แบ่งออกเป็นชั้นระบบความสัมพันธ์ และสิ่งแวดล้อมรอบข้างนี้เองมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการของมนุษย์ แต่ทั้งนี้จากการค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่า ทฤษฎีนี้มีได้อธิบายอย่างชัดเจนว่าบริบทแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างไร ในด้านทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) สนใจด้านประสบการณ์การเรียนรู้ และการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก โดยอธิบายถึงประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์ การใช้ภาษาการสื่อสารของเด็ก นอกจากนั้นยังมุ่งความสนใจในด้านการส่งเสริมความรู้จากการให้ความช่วยเหลือ (Zone of Proximal Development) ให้เด็กมีศักยภาพเพิ่มขึ้น เป็นไปตามกลไกทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการใช้ทั้งสองทฤษฎีจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจและเห็นถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลได้ชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล (Characteristics)

แบนดูรา (Bandura, 1977) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวว่ามนุษย์นั้นสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง หรือจากการสังเกตและเลียนแบบสิ่งรอบตัว ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมมนุษย์ ทำให้มนุษย์ทุกคนเกิดมามีความแตกต่างกัน เนื่องจากเติบโตในบริบทแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หล่อหลอมผ่านภาษาและวัฒนธรรม มนุษย์จึงมีสติปัญญา ทักษะ ความมุ่งมั่นและความขยันหมั่นเพียรแตกต่างกัน (Bronfenbrenner and Morris, 2006) เป็นลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล อาจเรียกได้ว่าเป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นักเรียนไทยพึงมี ดังนี้ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการนี้เอง ครูผู้สอนต้องปลูกฝังนักเรียนให้เกิดคุณลักษณะตามเป้าประสงค์

สำหรับงานวิจัยนี้ศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษาของนักเรียนกับบุคคลรอบข้าง และยังศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนด้วย เนื่องจากลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนเกิดจากสภาพแวดล้อม การเลี้ยงดูของครอบครัว การเรียนรู้จากโรงเรียนและการคบเพื่อน (Berns, 2013; Bronfenbrenner, 1994; Bronfenbrenner and Morris, 2006) ดังนั้นการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนจะทำให้เข้าใจถึงสาเหตุพฤติกรรม การแสดงออก และความต้องการของนักเรียนได้ โดยจะศึกษาถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว สถานการณ์ต่าง ๆ

อุปนิสัยเป็นสิ่งที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การศึกษาจากโรงเรียน การเล่นกับเพื่อน ประสบการณ์ และการเรียนรู้ของบุคคล

ทฤษฎีและแนวคิดทั้งหมดที่ยกมานั้นสรุปเป็น 4 ประการ คือ สิ่งที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ ความคิดและพฤติกรรมของเด็ก คือ 1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การให้ความแนะนำช่วยเหลือจะมีผลต่อการปลูกฝังลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพให้แก่เด็ก เพราะช่วงวัยเด็กเป็นช่วงวัยที่ทำตามต้นแบบ ดังนั้นจึงซึมซับพฤติกรรมที่สังเกตเห็น ไม่ว่าจะเป็นจากทางบ้าน ครอบครัว หรือโรงเรียน ชุมชน ซึ่งในงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นความสนใจไปที่ระบบจุลภาค (Micro-system) คือความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียนรวมถึงกลุ่มเพื่อน และระบบกลาง (Meso-system) (ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อย เช่น ครอบครัวและโรงเรียน เป็นต้น) 2. สถาบันทางวัฒนธรรม จารีตและประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่ม เด็กจะปรับเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจและความเชื่อไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมและวัฒนธรรม จนกระทั่งสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ ซึ่งแต่ละวัฒนธรรม จะถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของความเชื่อและค่านิยมในวัฒนธรรมนั้นไปสู่เด็ก ๆ 3. ภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างตัวเด็กและผู้อื่นที่เด็กอยู่ร่วมด้วยในสังคมไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ครู เป็นต้น เพราะเด็กจะเรียนรู้ภาษาและพัฒนาความคิดผ่านการสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง และ 4. ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กสามารถนำมาเป็นพื้นฐานทางความคิดวิเคราะห์เด็กได้

2.3 การศึกษาด้วยวิธีวิจัยกรณีศึกษา

การดำเนินงานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีวิจัยกรณีศึกษาในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับกรณีศึกษา มีดังนี้

2.3.1 ระเบียบวิธีวิจัยกรณีศึกษา “Case study”

ในประเทศไทยมีคำเรียกหลายคำด้วยกัน เช่น การศึกษารายกรณี การศึกษาเฉพาะกรณี หรือกรณีศึกษา เป็นต้น การทำวิจัยในครั้งนี้ผู้ทำวิจัยได้เลือกใช้คำว่ากรณีศึกษา เนื่องจากคำว่ากรณี สื่อความถึงเรื่องราว เหตุการณ์ และศึกษาในทัศนะของผู้ทำวิจัยหมายถึงการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ไปจนจากความรู้อีกเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นจึงเลือกใช้คำที่ตรงกับจุดประสงค์ของผู้ทำวิจัย คือต้องการศึกษาเรื่องราวเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและเข้าใจนักเรียนที่ประสบกับสภาวะมีทักษะการอ่านต่ำ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง (จากแบบทดสอบการอ่านของสถาบันภาษาไทยสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ)

โดยทั่วไปนั้นการเลือกระเบียบวิธีวิจัยขึ้นอยู่กับ 1. คำถามของงานวิจัย 2. ความคุมบริบทและเหตุการณ์ได้เพียงเล็กน้อย และ 3. ความสนใจต่อที่ปรากฏการณ์และบริบทแวดล้อมในชีวิตจริง เช่น การตั้งคำถามจากคำว่า “อะไร” (What) โดยไม่มีการควบคุมตัวแปรแต่มุ่งความสนใจของผลลัพธ์ในปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ ตัวอย่าง วิธีอะไรบางอย่างที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ในลักษณะนี้อาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) หาวิธีต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ เป็นต้น สำหรับวิธีวิจัยกรณีศึกษานั้นมักใช้รูปแบบคำถามด้วยคำว่า “ทำไม” (Why) หรือ “อย่างไร” (How) โดยที่ผู้วิจัยสามารถควบคุมบริบทและปรากฏการณ์ได้เพียงเล็กน้อย และมุ่งความสนใจต่อปรากฏการณ์และบริบทแวดล้อมในชีวิตจริงของกรณีศึกษา (Case) ซึ่งกรณีศึกษา (Case) นั้นต้องมีลักษณะจำเพาะเจาะจง ชัดเจน มีความซับซ้อน ยิ่งไปกว่านั้นต้องสามารถกำหนดขอบเขตที่ศึกษาได้ชัดเจน (Stake, 1995) วิธีวิจัยกรณีศึกษานั้นไม่จำกัดศึกษาเพียงมนุษย์เท่านั้น แต่สามารถศึกษาได้ในหลายบริบท เช่น โครงการ กลุ่มคน นโยบายทางการเมือง การศึกษาเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ การศึกษา การวางแผนเมืองและภูมิภาค เช่น การศึกษาเกี่ยวกับแผนละแวกบ้านหรือหน่วยงานภาครัฐ (Merriam, 1998; Yin, 2003) เป็นต้น

คำถามในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ “บริบทสภาวะแวดล้อมส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง ประจำปีการศึกษา 2561 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงอย่างไร” จากคำถามในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้คำว่า “อย่างไร” (How) ในการหาคำตอบเพื่อศึกษาสภาวะของนักเรียนจากปรากฏการณ์และบริบทแวดล้อมชีวิตจริงที่ควบคุมบริบทและเหตุการณ์ได้เพียงเล็กน้อย คำถามงานวิจัยในลักษณะนี้จึงเหมาะกับวิธีวิจัยกรณีศึกษา เนื่องจากกรณีศึกษาเหมาะสำหรับคำถามที่ต้องการคำตอบเชิงให้เหตุผล “ทำไม” (Why) หรือ “อย่างไร” (How) เพื่อมุ่งหาคำตอบและวิธีการการอธิบายปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจริง (Yin, 1984; 2009) ดังนั้นวิธีวิจัยกรณีศึกษาทำให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามงานวิจัยและได้ข้อมูลที่ตรงกับจุดประสงค์ของผู้ทำวิจัยมากที่สุด

2.3.2 ความหมายของกรณีศึกษา (Case Study) และกรณี (Case)

การให้นิยามกรณีศึกษานั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากนักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดไม่สอดคล้องกันเกี่ยวกับกรณีศึกษา เช่น โรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) อธิบายว่าเป็นวิธีวิจัยที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยที่มีจุดประสงค์ในการหาคำตอบของกรณีศึกษา (case) จากคำถามว่า “ทำไม” (Why) หรือ “อย่างไร” (How) ภายใต้บริบทแวดล้อมจริงจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยที่ศึกษานั้นควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เล็กน้อยซึ่งคำถามขึ้นอยู่กับความสนใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ๆ และอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของกรณีศึกษา (Case) คือปรากฏการณ์ร่วมสมัยภายในบริบทชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อขอบเขตระหว่างปรากฏการณ์กับบริบทไม่ชัดเจน และนักวิจัยมีความสามารถในการควบคุมปรากฏการณ์เหล่านั้น

ได้เล็กน้อย แต่สำหรับนักวิชาการท่านอื่น เช่น โรเบิร์ต สเตค (Stake, 1995) ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความหมายของกรณีศึกษา เพราะมองว่ากรณีศึกษาไม่ใช่วิธีการ แต่เป็นสิ่งที่สร้างความองค์ความรู้ให้กับผู้อ่านมากกว่าการค้นพบ ดังนั้นนักวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นผู้ตีความจากสิ่งที่ค้นพบและอธิบายองค์ความรู้จากการทำวิจัย ให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความจริงและสร้างองค์ความรู้ขึ้น และมองคุณลักษณะกรณี que เลือกมาศึกษา คือ 1. เป็นแบบองค์รวม (Holistic) จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์และบริบทแวดล้อม 2. เป็นเชิงประจักษ์ (Empirical) จากการสังเกตในภาคสนาม 3. การตีความ (Interpretive) อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและกรณี que ศึกษา 4. มีความชัดเจน (Emphatic) สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์เสมือนจริงจากมุมมองของกรณีศึกษา

โรเบิร์ต สเตค มิได้ให้ความสำคัญกับการให้คำนิยามของกรณีศึกษาเช่นเดียวกับชาร์น เมอร์เรียม (Merriam, 1988) ซึ่งชาร์น เมอร์เรียม มิได้ให้ความสำคัญกับความหมายของกรณี que ศึกษา แต่มองกรณีศึกษาว่าเป็นการตีความที่หลากหลายเกี่ยวกับความจริง โดยผู้ que ศึกษาต้องทำความเข้าใจความหมาย/ความจริงที่มนุษย์สร้างขึ้น คือทำความเข้าใจความเป็นไปและประสบการณ์ของมนุษย์ โดยผู้ que งานวิจัยนั้นจะตีความเช่นไรขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่านเอง และได้มีการอธิบายแนวคิดคุณลักษณะของกรณี que ศึกษา (Case) ดังนี้ 1. กำหนดลักษณะเฉพาะ (Particularistic) โดยเน้นที่สถานการณ์ เหตุการณ์ โครงการ หรือปรากฏการณ์เฉพาะ 2. การบรรยาย (Descriptive) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกรณี que ศึกษาอย่างละเอียด 3. ฮิวริสติก (Heuristic) อธิบายโดยละเอียดให้ผู้อ่านงานวิจัยเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนิยามความหมายของกรณีศึกษานั้น ไม่กำหนดแน่นอนชัดเจนแต่ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้วิจัยต่อกรณีศึกษา ดังนั้นผู้ que วิจัยจึงสรุปความหมายของกรณีศึกษาจากการตีความตามความเห็นของ โรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) ว่ากรณีศึกษาคือ วิธีการวิจัยที่มุ่งศึกษาคกรณี que มีความเฉพาะเจาะจง มีลักษณะเฉพาะภายใต้บริบทแวดล้อมจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง สามารถควบคุมบริบทและปรากฏการณ์โดยรอบของกรณี que ศึกษาได้น้อย เพื่อตอบคำถามว่าทำไม/เหตุใดจึงเกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น โดยกรณี que ศึกษา นั้นอาจเป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ หรืออาจเป็นระบบ องค์กร ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ que การศึกษา ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้กลุ่มเป้าหมายที่ผู้ que วิจัยต้องการศึกษาเพื่อทราบถึงปรากฏการณ์สภาวะ คือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน โดยกรณี que เลือกมานั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะของ ชาร์น เมอร์เรียม (Merriam, 1988) และโรเบิร์ต สเตค (Stake, 1995) คือ ได้มีการกำหนดลักษณะเฉพาะที่ชัดเจนของกรณี que ศึกษา (นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน จำนวน 3 คน) มีความเป็นองค์รวม สามารถทำให้เห็นในเชิงประจักษ์ได้จากปฏิบัติการในภาคสนาม

2.3.3 ชนิดของกรณีศึกษา

วิจัยกรณีศึกษา (Case Study) สามารถจำแนกออกเป็นชนิดต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของงานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งประเด็นที่ต้องการศึกษานั้นสามารถใช้ได้กับทุกชนิดของวิธีวิจัยกรณีศึกษา แต่การตัดสินใจเลือกชนิดของกรณีศึกษาขึ้นอยู่กับผู้วิจัยนั้นว่า ต้องการอธิบายสิ่งที่ค้นพบในลักษณะใด ซึ่งหากจำแนกกรณีศึกษาตามแนวคิดของโรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) โดยใช้จุดประสงค์เป็นเกณฑ์สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. กรณีศึกษาเชิงมุ่งค้นหา (Exploratory) มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจ ค้นหานิยามสำหรับมุมมองใหม่ที่ยังไม่ชัดเจน เพื่อสร้างสมมติฐานหรือค้นหาทฤษฎี ซึ่งนักวิจัยอาจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่แท้จริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ว่าทำไม (Why) หรืออย่างไร (How) ประเด็นใดควรศึกษาในเชิงลึกเพิ่มขึ้น หลังจากนั้นจึงออกแบบงานวิจัยเพื่อเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

2. กรณีศึกษาเชิงอธิบาย (Explanatory) เน้นการอธิบายถึงเหตุผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกรณีที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา โดยเฉพาะสภาวะแวดล้อมที่ซับซ้อน จุดประสงค์ของงานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งเพื่อศึกษาทำความเข้าใจปรากฏการณ์เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งศึกษาหาคำอธิบายที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน

3. กรณีศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) กรณีศึกษาประเภทนี้พรรณนาให้เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นเบื้องต้นอย่างละเอียด ไม่เน้นให้วิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผล (ชาย โพธิ์สีตา, 2549)

การจำแนกชนิดของกรณีศึกษา (Case Study) นั้น เป็นการแบ่งตามจุดประสงค์และความสนใจของผู้ทำวิจัย เมื่อทราบประเด็นที่ต้องการศึกษา กำหนดคำถามและจุดประสงค์ ของงานวิจัยแล้ว ก็จะทราบว่างานวิจัยของผู้ทำวิจัยนั้นเหมาะสมกับงานวิจัยเชิงลักษณะใด และเลือกชนิดของกรณีศึกษา เมื่อผู้วิจัยเลือกชนิดของกรณีศึกษาได้ตรงกับคำถามและจุดประสงค์ ของงานวิจัย จะทำให้สามารถหาคำตอบของคำถามงานวิจัยและสรุปผลได้ตรงตามจุดประสงค์ กรณีศึกษานอกจากจำแนกตามจุดประสงค์ของงานวิจัยแล้วยังสามารถจำแนกตามระยะเวลาในการศึกษางานวิจัยตามแนวคิดของ เจสัน เจนเซิน และโรเบิร์ต ร็อดเจอร์ส (Jenson & Rodgers, 2001) ดังนี้

1. กรณีศึกษาแบบสแน็ปช็อต (Snapshot Case Studies) เป็นการศึกษาจุดใดจุดหนึ่งของช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น สามารถใช้ได้ทั้งกรณีศึกษาเชิงคุณภาพและกรณีศึกษาเชิงปริมาณ หรือสามารถใช้แบบผสมผสานระหว่างกรณีศึกษาเชิงคุณภาพและกรณีศึกษาเชิงปริมาณ

2. กรณีศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal Case Studies) เป็นการศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์เกี่ยวกับพัฒนาการของสัจฉิภณท์ (สิ่งที่ดำรงอยู่จริง) อาจเป็นบุคคล คณะบุคคล บริษัท องค์กร เป็นต้น โดยใช้ช่วงระยะเวลาซ้ำ ๆ หลายปี ซึ่งกรณีศึกษาแบบระยะยาวนี้ให้รูปแบบ

การศึกษาที่แตกต่างกันมากกว่ากรณีศึกษาแบบสแน็ปช็อต อาจเป็นลักษณะเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์เหตุการณ์หรือเหตุการณ์ที่สำคัญ ในกรณีของหน่วยงานต่าง ๆ อาจเป็นการมุ่งเน้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วทั้งองค์กรหรือในหน่วยย่อยขององค์กร เป็นต้น

3. กรณีศึกษาแบบศึกษาเหตุการณ์ก่อนและหลัง (Pre-Post Case Studies) เป็นการศึกษาผลของการดำเนินโครงการ นโยบายหรือการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการออกแบบระยะยาว แต่กรณีศึกษาแบบศึกษาเหตุการณ์ก่อนและหลังจะมีการประเมินก่อนที่จะมีการใช้โครงการ นโยบายหรือการตัดสินใจ และประเมินผลหลังการดำเนินงาน เป็นการติดตามผลหลังการดำเนินงาน เมื่อสรุปผลลัพธ์อย่างเป็นระบบแล้วก็จะสามารถยืนยันสาเหตุและผลเป็นไปได้อีก

4. กรณีศึกษาแบบประกอบสร้าง (Patchwork Case Studies) เป็นกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจากการหลายชนิดของกรณีศึกษา ผลการศึกษาแต่ละกรณีต่าง ๆ สามารถนำมาใช้ในกรณีศึกษาแบบประกอบสร้าง มีการนำข้อมูลของแต่ละประเภทมาวิเคราะห์ประกอบกันเพื่ออธิบายผลมีข้อได้เปรียบในการหาความแปรปรวนภายในเมื่อวิเคราะห์กรณีในเวลาที่แตกต่างกัน

5. กรณีศึกษาแบบเปรียบเทียบ (Comparative Studies of Cases) มีความคล้ายคลึงกับกรณีศึกษาแบบประกอบสร้าง (Patchwork Case Studies) เพราะเป็นการศึกษาโดยนำข้อมูลแต่ละชนิดของกรณี (กรณีศึกษาแบบสแน็ปช็อต กรณีศึกษาแบบระยะยาว กรณีศึกษาแบบศึกษาเหตุการณ์ก่อนและหลัง หรือกรณีศึกษาแบบประกอบสร้าง) มาร่วมประกอบการวิเคราะห์ ความเหมือนหรือแตกต่างเพื่อยืนยันผลข้อมูล และนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่สามารถค้นพบได้ เพราะการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันทำให้ผลการวิจัยต่างกัน จึงต้องนำผลที่ได้ในบริบทแวดล้อมที่ต่างกันมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงมีความน่าเชื่อถือ สามารถอ้างอิงถึงประชากรได้

การจำแนกกรณีศึกษาตามระยะเวลา โดยส่วนมากนั้นใช้ในด้านการบริหารงาน อาจเป็นองค์กรต่าง ๆ หรือหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในการบริหารงานให้เกิดความมั่นคง ต่างกับโรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) ที่โดยทั่วไปนั้นจะพบได้ในงานวิจัยด้านการศึกษา

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับด้านการศึกษา ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีกรณีศึกษาเชิงมุ่งค้นหา (Exploratory) กรณีศึกษาเชิงอธิบาย (Explanatory) และกรณีศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) ตามแนวคิดของ โรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) โดยมีเหตุผลดังนี้ เลือกใช้กรณีศึกษาเชิงมุ่งค้นหา (Exploratory) เพราะงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งค้นหาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน ว่าเหตุใด (Why) หรืออย่างไร (How) เพื่อเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เลือกใช้กรณีศึกษาเชิงอธิบาย (Explanatory) เพราะหลังจากศึกษาและพบปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้วิจัยจำเป็นต้องอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเลือกใช้กรณีศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) เพราะนอกจากการอธิบายเหตุผลแล้วผู้วิจัยจำเป็นต้องพรรณนาอย่างละเอียดให้ผู้อ่านงานวิจัยเกิดความเข้าใจถึงปรากฏการณ์อย่างกระจ่างแจ้ง อันจะทำให้ผู้วิจัยหาคำตอบและเข้าใจถึงปรากฏการณ์เชิงลึกที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดเกี่ยวกับบริบทแวดล้อม ได้แก่ ภาษา (Language) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) และบริบททางวัฒนธรรม (Culture) มีผลต่อนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านในงานวิจัยชิ้นนี้

2.3.4 คุณภาพของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา (Study Case) เชิงคุณภาพ โดยส่วนมากเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย ทำให้บางครั้งนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่าผลที่ได้ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับประชากรส่วนใหญ่ได้ จึงต้องมีหลักการประกอบการพิจารณาคุณภาพของข้อมูลให้เกิดความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. การสร้างความเที่ยงตรง (Construct Validity) คือ สร้างความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ จากการตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า (Triangulations) โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลหลักฐานจากหลายแหล่ง ซึ่งสามารถตรวจสอบจากหลายด้านดังนี้

1.1 ตรวจสอบจากข้อมูลทรัพยากร (Data resources triangulation) ใช้การตรวจสอบ/รวบรวมข้อมูลที่มาจากหลากหลายแหล่ง

1.2 ตรวจสอบกับนักวิจัยหลายคน (Investigator triangulation) ตรวจสอบจากนักวิชาการอื่น หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ ที่ทำกรณีศึกษาในประเด็นเดียวกัน เพื่อตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล

1.3 ตรวจสอบด้านทฤษฎี (Theory triangulation) อ้างอิงข้อมูลจากการค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักการในการยึดถือปฏิบัติตรวจสอบ

1.4 ตรวจสอบโดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจาก (Methodological triangulation) บางครั้งเรียกว่าการวิจัยแบบผสมผสานเนื่องจากเป็นการรวมวิธีวิจัยหลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกันเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. ความเที่ยงตรงภายใน (Internal Validity) เป็นการตรวจสอบข้อมูลของผลการวิจัยจากการวิเคราะห์และตรวจสอบอย่างเป็นระบบ กลยุทธ์ในการทำให้งานวิจัยมีความเที่ยงตรงภายใน (Internal Validity) เพิ่มมากขึ้น คือ การตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า (Triangulations) การตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล (Member checks) การตรวจสอบความถูกต้องโดยการสังเกตระยะยาว (Long-term observation) ตรวจสอบกับผู้ร่วมการวิจัย (Peer examination) งานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research) และเปิดเผยอคติของผู้วิจัยที่มีต่องานวิจัย (Disclosure of researcher bias)

3. ความตรงภายนอก (External Validity) สามารถนำผลข้อมูลที่ได้ไปใช้สรุปอ้างอิงกับประชากรส่วนใหญ่หรือนำไปใช้สรุปกับสภาวะการณ์อื่น ๆ ได้ (Generalization) และเทคนิคที่ทำให้เกิดความตรงภายนอก ได้แก่ การพรรณนาอย่างละเอียด ข้อมูลประเภทที่พบโดยทั่วไป และประเภทที่พบย่อย (Modal categories) และการออกการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ที่หลากหลาย (Multi-site designs)

สามประการที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลวิจัยตามแนวคิดของ ยิน (Yin, 2009) ซึ่งยินมีแนวคิดที่ว่าทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณล้วนมีพื้นฐานร่วมกัน คือจำเป็นต้องหาความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่นของงานวิจัย แต่ก็ยังมีแนวคิดที่ว่าด้วยความจริงไม่ได้มีอยู่ภายนอกให้ค้นพบ แต่มนุษย์เป็นผู้สร้างความจริงเหล่านั้นขึ้นมา ดังนั้นนักวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นผู้ตีความสิ่งที่เกิดขึ้นที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงมีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ของข้อมูล ดังนี้

1. ความเชื่อถือได้ (Credibility) คือความปรากฏการณ์เป็นไปอย่างรอบด้านและสมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นในการทำความเข้าใจความซับซ้อนเหล่านั้นนักวิจัยจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ได้แก่

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม (Prolonged engagement) ในภาคสนาม ซึ่งการเข้าไปเก็บข้อมูลจากการมีส่วนร่วมนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสให้นักวิจัย ได้ตรวจสอบอคติและการรับรู้ของตนเองที่มีต่องานวิจัย และเพื่อพัฒนา/ปรับปรุงข้อบกพร่องเหล่านั้น นอกจากนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลยังก่อให้เกิดความคุ้นเคย ไว้วางใจและให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับตัวเข้ากับผู้วิจัยได้ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยก็ควรให้เกียรติ ไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลมากเกินไป

การสังเกตอย่างต่อเนื่อง (Persistent observation) เพื่อดูความครบถ้วนของข้อมูลและความผิดปกติที่ทำให้เกิดความเข้าใจข้อมูลได้มากขึ้น รวมไปถึงจัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องอันจะทำให้งานวิจัยเกิดความผิดพลาดได้ และอาจซักถามกับผู้ร่วมวิจัย (Peer defending) เป็นการทดสอบข้อมูลเชิงลึก อาจซักถามกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความสามารถ เต็มใจให้ความช่วยเหลือ เช่น อาจารย์หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้ครบถ้วนสอดคล้อง

การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันข้อมูล โดยใช้นักวิจัยอื่น ๆ มีมุมมองและวิธีการที่แตกต่างกันมาตรวจสอบข้อมูลและตีความ ซึ่งการตรวจสอบแบบสามเส้าควรมีการยืนยันข้อมูลอย่างน้อยสองทาง

การเก็บเอกสารที่ต้องใช้อ้างอิงอย่างเหมาะสม (Collecting of referential adequacy materials) คือการเก็บเอกสาร ภาพถ่าย วิดีโอ เทปบันทึกเสียง ให้สามารถตรวจสอบได้ภายหลัง หากมีความจำเป็นต้องตรวจสอบซ้ำ

ตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล (Member check) ข้อมูลที่ได้มาต้องมีการนำมาตรวจสอบและตีความอย่างต่อเนื่อง เมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วมีการนำข้อมูลมาตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล จะทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

การยืนยันข้อมูลเชิงโครงสร้างหรือความสอดคล้องของข้อมูล (Establishing structural corroboration or coherence) มีการตีความเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่แตกต่างกัน ไม่มีความย้อนแย้งแต่สอดคล้องสนับสนุนกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลอาจการมีมุมมองและทัศนคติที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเองก็ควรมีความสามารถในการตีความอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมไปถึงความเป็นไปได้ของข้อมูลที่ได้มา นอกจากนั้นยังต้องตรวจสอบผลการวิเคราะห์และการตีความกับเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ รวมไปถึงตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกครั้ง

2. การถ่ายโอนผลการวิจัยได้ (Transferability) งานวิจัยเชิงกรณีศึกษาไม่สามารถอ้างอิงไปยังแหล่งประชากรจำนวนมากได้ เนื่องจากจุดประสงค์ของงานวิจัยแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้งานวิจัยเชิงคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้กับบริบทอื่นที่มีความใกล้เคียงกัน โดยนักวิจัยสามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือความสามารถในการเทียบเคียงผลงานวิจัย ดังนี้

การคัดเลือกผู้เข้าร่วมงานวิจัยแบบเจาะจงหรือคัดเลือกเพื่อสร้างทฤษฎีให้ตรงกับจุดประสงค์ของงานวิจัย และการเก็บข้อมูลควรเก็บอย่างละเอียดโดยมีการอธิบายข้อมูลอย่างละเอียดและลึกซึ้ง

3. การพึ่งพากับวิธีอื่นได้ (Dependability) การเน้นความเสถียร/แม่นยำของข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้กับผู้วิจัยที่มีมุมมองอื่นหรือข้อมูลอื่นมาย้อนแย้งข้อมูลที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่แตกต่างไปจากเดิม ได้แก่ วิธีที่ทับซ้อน (Overlap method) คล้ายกับการทดสอบแบบสามเส้าเป็นการเพิ่มความแม่นยำความถูกต้องของงานวิจัยโดยการใช้วิธีที่แตกต่างกันในการเก็บข้อมูลมาเสริม หากมีผลลัพธ์ที่เหมือนกันข้อมูลที่ได้ก็จะมี ความถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดย การเลือกใช้วิธีใดผู้วิจัยควรมีการอธิบายอย่างละเอียดถึงเหตุผลการใช้วิธีในการส่งเสริมความแม่นยำของข้อมูล และวิธีสร้าง "เส้นทางการตรวจสอบ" (Audit-trail) ที่จะช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายนอกสามารถตรวจสอบกระบวนการต่าง ๆ โดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลและมีการตีความ เส้นทางการตรวจสอบจะอยู่ในรูปของเอกสารประกอบ และรายงานการดำเนินงานของกระบวนการ ให้ผู้ประเมินภายนอกมาตรวจสอบได้

4. การยืนยันได้ (Confirmability) เปลี่ยนจุดมุ่งหมายของงานวิจัยจากความเป็นปรนัย (Objectivity) ไปสู่แนวคิดการยืนยันข้อมูล (Confirmability) ได้โดยมีวิธีคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยข้อมูลที่ได้มานั้นต้องมีการตรวจสอบและยืนยันได้ และการตีความต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ อาจมีการตรวจสอบกับ

นักวิจัยมากกว่าหนึ่งคนเพื่อตรวจสอบข้อมูลรวมไปถึงอคติ (bias) ของผู้วิจัย สุดท้ายอาจเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Guba, 1981)

การศึกษาด้วยวิธีกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ ต้องมีหลักในการพิจารณาและตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่รวบรวมมานั้นถูกต้องหรือไม่ นำมาใช้ได้หรือไม่ อย่างไร เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยหรือไม่ เพราะหากข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมมานั้นไม่มีการยืนยันและตรวจสอบความถูกต้อง จะทำให้งานวิจัยชิ้นนั้นไม่มีความน่าเชื่อถือ จะทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่เกิดประโยชน์ในการทำ ดังนั้นงานวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อมูลจาก ความเชื่อถือได้ (Credibility) การถ่ายโอนผลการวิจัยได้ (Transferability) การพึ่งพากับวิธีอื่นได้ (Dependability) และการยืนยันได้ (Confirmability) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ของงานวิจัย

2.3.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของวิธีวิจัยกรณีศึกษาด้านการศึกษา

กรณีศึกษาเป็นวิธี การวิจัยที่มุ่งศึกษากรณีที่มีความเฉพาะเจาะจง มีลักษณะเฉพาะภายใต้บริบทแวดล้อมจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีความน่าสนใจ และยังไม่ปรากฏหลักฐานอธิบายสิ่งนั้นที่แน่นอน ผู้วิจัยสามารถควบคุมบริบทและปรากฏการณ์โดยรอบของกรณีศึกษาได้น้อย การทำกรณีศึกษาเพื่อตอบคำถามว่าทำไม/เหตุใดจึงเกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น โดยกรณีศึกษานั้นอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ หรืออาจเป็นระบบ องค์กร ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสนใจของ ผู้ที่ต้องการศึกษา ดังนั้นการศึกษาดูด้วยกรณีศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ คือเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการศึกษากรณี (Case) ที่สนใจ ซึ่งวิธีวิจัยอื่นไม่สามารถตอบคำถามได้ชัดเจนและตรงกับความมุ่งหมายเท่ากับวิธีวิจัยกรณีศึกษา เนื่องจากวิธีวิจัยกรณีศึกษานั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการศึกษาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสถานการณ์ปัจจุบันของกรณี (Case) ที่ต้องการศึกษาอย่างใกล้ชิด จะทำให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงสู่การได้คำตอบเชิงลึกและกว้างขวาง

การทำกรณีศึกษาหากเลือกศึกษากรณีตัวอย่าง (Case) ที่เป็นมนุษย์จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ เช่น ศึกษาข้อมูลนักเรียนจะทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลง ลักษณะของแต่ละช่วงวัย เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละบุคคล นอกจากนี้ในกรณีที่ไม่เป็นปัญหา เช่น นักเรียนที่มีความสามารถเฉพาะหรือที่มีความสามารถโดดเด่นยังสามารถช่วยให้ส่งเสริมพัฒนาการ หรือความสามารถของนักเรียนได้อย่างเต็มที่อีกด้วย (สุภาพรณ โคตรจรัส, 2528) เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจกับนักเรียนของตนเองเพื่อนำไปสู่การเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ทั่วไป เป็นต้น อีกทั้งให้ผู้ศึกษาเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์และแรงจูงใจของมนุษย์ และยังเป็นกรณีอธิบายทฤษฎี โดยใช้ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน มีขอบเขต ระยะเวลาและสถานที่ชัดเจน (Yin, 2003)

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพในด้านการศึกษา ในประเด็นเกี่ยวกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง ที่มีผลสัมฤทธิ์

ด้านการอ่านตำรา หากศึกษาแล้วจะเปิดประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะครู ผู้บริหารโรงเรียน ได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียด ลึกซึ้งและนำผลของการศึกษาระณีศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และสำหรับครอบครัว พ่อแม่ญาติพี่น้อง หรือผู้ปกครองจะเกิดความเข้าใจบุตรหลาน ได้ อย่างละเอียดลึกซึ้งถูกต้อง และพร้อมให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือและนำผลกรณีศึกษาไปหา แนวทางการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2548) อีกเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง เนื่องจากบางครั้ง นักเรียนเองไม่สามารถตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองที่กระทำอยู่ว่าถูกต้องเหมาะสม ถูกต้องหรือไม่ แต่หากนักเรียนสามารถเข้าใจและตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเอง ก็ย่อมทราบถึงบริบทและสามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต และสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อ เลือกอาชีพและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

การศึกษาด้วยกรณีศึกษาก็มีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน เมื่อเทียบกับวิธีวิจัยในลักษณะอื่น เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก คำนวณผลการศึกษาทางสถิติทำให้ได้ข้อมูลพิสูจน์ได้ชัดเจน สามารถใช้ผลการศึกษาอ้างอิงไปยังวงกว้างได้ในขณะที่นักวิจัยกรณีศึกษามิ่่นักวิจารณ์บางท่านวิพากษ์เกี่ยวกับกรณีศึกษา (เชิงคุณภาพ) ว่าโดยส่วนมากแล้วใช้จำนวนกรณีตัวอย่างน้อย โดยศึกษาในบริบทใดบริบทหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ที่เฉพาะเจาะจง ทำให้ไม่สามารถสรุปและอ้างอิงไปยังวงกว้างได้ ทั้งนี้เนื่องจากการอ้างอิงไปยังวงกว้างไม่ใช่จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตามโรเบิร์ต หยิน (Yin, 1984; 2009) ได้ให้ข้อโต้แย้งว่าหากเป็นการศึกษาแบบทดลองเพื่อสนับสนุนทฤษฎี สามารถอ้างอิงสรุปผลการวิเคราะห์กับประชากรอื่นได้หรือใช้ในกรณีวิเคราะห์ข้อมูล กรณีศึกษายังพบกับข้อจำกัดอีกบางประการ คือ การเลือกกรณีศึกษา ในการเลือกกรณีศึกษานั้นควรเลือกกรณีศึกษาที่เฉพาะเจาะจง ตรงกับความมุ่งหมาย สามารถให้ข้อมูลได้มาก (Extreme Case) เลือกกรณีศึกษาที่มีข้อมูลหลากหลายให้ข้อมูลต่าง ๆ ให้มากที่สุด (Maximum Variation Case) เลือกกรณีศึกษาเพื่อพิสูจน์ (Critical Case) เลือกกรณีตามมุมมองกระบวนทัศน์เพื่อยึดเป็นหลักในการมอง (Paradigmatic Case) และกรณีตัวอย่างศึกษาที่เป็นอันตรภาคชั้น ใช้เป็นความรู้เสริมเพื่อนำมาจัดหมวดหมู่ (Satisfied Sample Case) (Flyvbjerg, 2011)

การศึกษาด้วยกรณีศึกษาในเชิงคุณภาพยังพบข้อจำกัดอีกบางประการ คืออาจเกิดการบิดเบือนของข้อมูลหากนักวิจัยมีอคติ (Bias) ซึ่งงานวิจัยจำเป็นต้องปราศจากอคติ เพราะอคติจากนักวิจัยจะทำให้งานวิจัยมีผลที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง ดังนั้นการทำความเข้าใจและหลีกเลี่ยงอคติจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานวิจัย

อคติ (Bias) หมายถึงแนวโน้ม (trend) หรือข้อมูลที่ได้เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง ทั้งในขั้นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล หรือทำความเข้าใจข้อมูล ทุกขั้นตอนนี้เองล้วนส่งผลต่อ งานวิจัย ทั้งนี้อคติของนักวิจัยอาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของนักวิจัยเองก็ได้ ซึ่งอคติ ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยมีดังนี้

1. อคติในการรวบรวมข้อมูล (Bias in collection data) อาจเกิดจากได้กลุ่มกรณี (case) หรือตัวอย่างที่ไม่มี ความเหมาะสม ไม่ตรงกับจุดประสงค์ของงานวิจัย หรืออาจเกิดจากความเชื่อส่วนบุคคลของนักวิจัย สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณอคติอาจเกิดจากเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างที่ไม่เป็นตัวแทนของประชากร

2. อคติในการวิเคราะห์ข้อมูล (Bias in data analysis) ในขั้นของการวิเคราะห์ ข้อมูล นักวิจัยอาจกำจัดข้อมูลที่ไม่สนับสนุนสมมติฐาน หรืออาจสร้างข้อมูลเทียมเพื่อให้งานวิจัยของตนเป็นไปตามจุดประสงค์ของงานวิจัย

3. อคติในการแปลผล (Bias in data interpretation) ในการแปลผลต้องมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งอคติในการแปลผลนั้นอาจเกิดจากการแปลผลข้อมูลที่มีมากกว่า ในงานวิจัย หรือคาดเดาผล/สรุปผลมากกว่าข้อมูลที่มี

4. อคติในการตีพิมพ์ข้อมูล (Publication bias) สำนักพิมพ์บางแห่งเลือกตีพิมพ์ ผลงานที่มีผลเชิงบวก (ผลในด้านดี) มากกว่าผลเชิงลบ (ผลในด้านไม่ดี)

อคติสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งระหว่างการออกแบบงานวิจัย เก็บประเมินผลดังที่ได้กล่าวมา (Arnold, 2011; Simundic, 2013; Malone, Nicholl and Tracey, 2014; Smith & Noble, 2014; Galdas, 2017)

2.3.6 จริยธรรมวิจัย (Research Ethics)

จริยธรรมวิจัย เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมในการวิจัย สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ (Hammersley & Traianou, 2012) ในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นประเภทของงานวิจัยที่ต้องเก็บข้อมูล อย่างละเอียดลึกซึ้งกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องใกล้ชิดเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ดังนั้น การเข้าไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลควรกระทำในขอบเขตที่เหมาะสม ตามหลักการ ไม่สร้างความลำบากใจหรือสร้างความไม่พอใจแก่ผู้ให้ข้อมูล ไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัว และควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม (Ethic Obligation)

การดำเนินการวิจัยในมนุษย์จำเป็นต้องดำเนินการแต่ละขั้นตอนด้วยความระมัดระวัง สามารถเริ่มตั้งแต่การออกแบบการวิจัยไปจนถึงการอภิปรายผล เพื่อหลีกเลี่ยงการส่งผลกระทบต่อ ทางด้านร่างกายและจิตใจแก่ผู้ให้ข้อมูล โดยเริ่มการวิจัยนั้นผู้วิจัยควรให้เอกสารการวิจัย (Information sheet) แก่ผู้ให้ข้อมูล ทราบถึงรายละเอียดการดำเนินการเก็บข้อมูล ทั้งหัวข้อการวิจัย หลักการ ที่มีความสำคัญ จุดประสงค์ ระยะเวลา วิธีวิจัย ผลที่ได้รับ การได้รับค่าตอบแทน/ไม่ได้รับ

ค่าตอบแทน การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดความไม่สะดวก เช่น ความไม่สบายใจ ระยะเวลา เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลสามารถถอนตัวออกจากโครงการได้ทุกเมื่อหากต้องการ เมื่อทราบข้อมูลเหล่านี้จึงให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามยินยอมให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ โดยปราศจากการบังคับ (ชาย โพธิสิตา, 2549; ธาดา สืบหลินวงศ์ และคณะ, 2551)

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมวิจัย และดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะขั้นตอนการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุดและไม่กระทบกับจิตใจ ผู้วิจัยเริ่มจากคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจเท่านั้น และติดต่อผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายเพื่ออธิบายให้เข้าใจถึงแนวทางการดำเนินการวิจัย จากนั้นจึงลงนามยินยอมการเข้าร่วมวิจัย

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทแวดล้อม

ประเด็นศึกษาในด้านการอ่านมีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นการอ่าน (Reading Skill) เป็นอีกหนึ่งทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้และพึงมีเป็นพื้นฐานไปสู่ทักษะอื่น ๆ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) ความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและความเป็นผู้นำ (Collaboration, teamwork, and leadership) เป็นต้น อันจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและกลายเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Trilling and Fadel, 2009)

การอ่านถึงแม้จะมีผู้สนใจให้ความสำคัญ และพยายามสนับสนุนด้านการอ่าน แต่ก็ยังปรากฏนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถอ่านได้ (Illiterate) จึงมีผู้วิจัยบางท่านศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุปัญหาด้านการอ่าน เช่น ศึกษาปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่าสาเหตุมาจากตัวนักเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับนิสัยการเรียน ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่สนใจกิจกรรมการเรียน ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ตลอดทั้งไม่ทบทวนบทเรียน นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ส่งผลต่อปัญหาด้านวินัยในการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้สาเหตุมาจาก อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับบรรยากาศในชั้นเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน (กรวิกา สุวรรณภูมิ, 2546)

ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอ่าน เช่น การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีสาเหตุการอ่านภาษาไทยน้อย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการอ่านภาษาไทยนั้นเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ 1. จากตนเองมีพฤติกรรมเรียนที่ไม่เหมาะสมมีทัศนคติทางลบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและมีนิสัยรักการอ่านน้อย 2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเป็นสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมในครอบครัวคือ

ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละเลย ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลเอาใจใส่จึงขาดการให้คำปรึกษาแนะนำ และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การคบเพื่อน การใช้เวลาที่ไม่เหมาะสมในการเรียน ซึ่งหลังจากทำการศึกษารายกรณีแล้วได้ให้ความช่วยเหลือ โดยการชี้แนะแนวทางและวิธีการเรียนที่ถูกต้อง การให้ความดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูประจำชั้นและครูที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือในการให้ความเอาใจใส่ รวมไปถึงให้กำลังใจหลังจากให้ความช่วยเหลือแล้วปรากฏผลดังนี้ผู้รับการศึกษามีทัศนคติทางบวกต่อการเรียนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้นและมีคะแนนทักษะการอ่านภาษาไทยเพิ่มขึ้น (อุทัย วาติเจริญ, 2548)

จากลักษณะด้านการอ่านที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเกิดจากพฤติกรรม สภาพภายในของนักเรียนและเกิดจากบริบทรอบข้างโดยตรงของนักเรียนยิ่งไปกว่านั้นปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนอาจเกิดจากภาวะแวดล้อมทางบริบทสังคม ที่นักเรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ล้วนแต่ส่งผลต่อนักเรียนดังที่งานวิจัยของโรเซตตา เอ็นนิส (Ennis, 2017) ศึกษาสาเหตุของเด็กผู้ชายชาวอเมริกันที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ศึกษาแบบกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนชายชาวแอฟริกาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมืองนิวยอร์ก ระดับโรงเรียนประถมศึกษา คือ ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องเศรษฐกิจฐานะต่ำ (low socio-economics) เพราะอาศัยอยู่ในย่านที่มีอาชญากรรมสูง และ/หรือ เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และการระดมทุนของเมืองที่อาศัยอยู่ รัฐและรัฐบาลกลางที่ไม่เป็นธรรม ในเรื่องการระดมเงินทุนของรัฐบาลกลางสำหรับโรงเรียนในเขตเมืองที่อยู่ในย่านยากจน ประเด็นที่สอง เรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน การขาดแรงจูงใจในการเรียน, สัมพันธะระหว่างครูและนักเรียน ประเด็นสุดท้าย เรื่องการขาดต้นแบบของผู้ชาย (Male role models) ในระดับประถมศึกษา, ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อขจัดปัญหาเด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ให้หมดไป และขาดการสนับสนุนหรือการให้ความร่วมมือจากพ่อแม่

ผลงานวิจัยของโรเซตตา เอ็นนิส ในประเด็นการขาดแรงจูงใจของเด็กสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชลลี มาทาคะ โวเกริ (Voegeli, 2008) คือโดยธรรมชาติของเด็กมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และต้องการได้รับการยอมรับ รู้สึกเป็นที่ต้องการ ปรารถนาจะประสบความสำเร็จ แต่ไม่มีความพยายาม ขาดแรงจูงใจ ซึ่งปกติแล้วเด็กทุกคนจะเกิดมาพร้อมกับแรงจูงใจภายในเพื่อเรียนรู้และเข้าใจโลกรอบตัว ดังนั้นเชลลี มาทาคะ โวเกริ จึงศึกษาเทคนิคและกลยุทธ์เชิงบวกสำหรับนักการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ เพราะขาดแรงจูงใจในการเรียน โดยเชลลี มาทาคะ โวเกริ กล่าวว่าทั้งโรงเรียนและครอบครัวล้วนมีส่วนช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ บริบทแวดล้อมของเด็กนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น ฮิวลารี ลี-คอร์บิน และรอย อีแวนส์ (Lee-Corbin & Evans, 1996) กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ คือรูปแบบการเลี้ยงดู การสนับสนุนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมไปถึงการใช้เวลากับเด็ก เนื่องจากการให้เวลากับเด็กมีผลต่อ

ความสัมพันธ์และพัฒนาการของเด็ก ซึ่งผลการศึกษพบว่าหากใช้เวลากับเด็กน้อยก็จะมีผลทำให้เด็กกลายเป็นผู้ที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ได้ อีกประการคือ การหย่าร้างระหว่างพ่อกับแม่มีผลกับนักเรียน แม้ว่าอาจจะไม่มีผลโดยตรงแต่จะมีผลทางอ้อมในด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ต้องทำงานมากขึ้นทำให้ผู้ปกครองมีเวลาให้กับเด็กลดลง

สภาพการณ์ของนักเรียนด้านการเรียนรู้/การอ่าน ดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถพบประเด็นร่วมคือการเลี้ยงดูจากครอบครัวซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ตลอดจนพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียน ประเด็นต่อมาคือสภาพบรรยากาศในโรงเรียน รวมไปถึงหลักสูตรโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งเหล่านี้เองอีกนัยหนึ่งคือบริบทแวดล้อมรอบตัวของนักเรียนนั่นเอง ดังที่บรอนเฟนเบรนเนอร์ ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กภายใต้ ทฤษฎีนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecological of Human development) ว่าบริบทแวดล้อม นั้นส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecological of Human development) ถูกนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้/พัฒนาการของมนุษย์มากมาย ดังเช่น ผลงานวิจัยของ เฮเลน บูน (Boon, 2006) ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดพบว่าเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้ของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญ ปัญหาต่าง ๆ โดยทางครอบครัวของนักเรียนและโรงเรียนเป็นบริบทแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

นอกจากนั้น เช่นเดียวกับการศึกษาในไทยของพัชรภา ตันติชูเวช (2561) ที่ใช้ทฤษฎี โดยบรอนเฟนเบรนเนอร์เป็นกรอบศึกษาการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาของนักเรียน โดยพบว่าครอบครัว ชุมชนที่อยู่ในระบบจุลภาค (Micro-system) รวมไปถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ชาติที่แตกต่างพันธุ์ในระบบมหัพภาค (Macro-system) มีผลต่อการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน และการตัดสินใจของนักเรียน

ประเด็นที่กล่าวมาแล้วนั้นล้วนมีผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียนทั้งสิ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู หรือบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองที่เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับนักเรียนและมีผลต่อนักเรียน มากที่สุด (Rumberger, 2001) ควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันเพื่อขจัดปัญหาการอ่านไม่ออก/อ่านไม่คล่องของนักเรียนให้หมดไป

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกวิธีศึกษาแบบกรณีศึกษา เนื่องจากวิธีการนี้เป็นวิธีที่มุ่งหาคำตอบและอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับบริบทแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน ดังนั้นวิธีวิจัยกรณีศึกษาทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกของความมุ่งหมายงานวิจัยและได้ข้อมูลที่ตรงกับจุดประสงค์ของผู้ทำวิจัยมากที่สุด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัย “การศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน : กรณีศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง ” มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น และเพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน จากแบบทดสอบสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2561 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 การทบทวนวรรณกรรม
- 3.2 การวางกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้
- 3.3 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลา
- 3.4 จุดประสงค์การเก็บข้อมูล
- 3.5 การดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น และปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาวะการณ์ของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน

3.1.2 ศึกษาข้อมูลสภาวะการณ์เรื่องการอ่านของนักเรียนไทยในระดับชั้นประถมศึกษา และศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย โครงการและการดำเนินการของทางภาครัฐในการพัฒนา ระดับการอ่านของนักเรียน

3.1.3 ศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์ด้านการอ่าน และปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อบุคคล เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบข้อมูลในการศึกษานักเรียนที่ต้องการ ความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน

3.1.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

3.2 การวางกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ (A qualitative Research) ลงปฏิบัติภาคสนาม เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือผู้วิจัย (Barrett, 2007) จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงหาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน กับบริบทแวดล้อม/ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมและการใช้ภาษา กับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น และ 2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน

เพื่อศึกษาตามความมุ่งหมายดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) และทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) เป็นแนวทางในการศึกษาประเด็น ดังนี้ 1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interactions) 2. วัฒนธรรม 3. ภาษา (Language) 4. ลักษณะส่วนบุคคล (Characteristics) (รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมหน้า 5) โดยศึกษาแบบวิธีกรณีศึกษา เชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูลและเข้าใจนักเรียนของผู้ทำวิจัย เกี่ยวกับปัญหาด้านการอ่านให้มากขึ้น จึงศึกษาทั้งภูมิหลังและการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของนักเรียน โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคและเครื่องมือต่าง ๆ คือการสังเกต การจดบันทึก การเยี่ยมบ้าน และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยจะศึกษาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายครบถ้วน ได้แก่ 1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2. วัฒนธรรม 3. ภาษา และ 4. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลทั้งสี่ด้านมาวิเคราะห์ จะทำให้เข้าใจถึงสภาวะบริบทของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน

3.3 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและระยะเวลา

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จากผลการประเมินทักษะการอ่านของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2561 โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive selection) มีดังนี้

1. นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน จำนวน 3 คน

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 1 คน

3.2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ณ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ถึง 31 สิงหาคม พ.ศ. 2561 รวม 8 สัปดาห์

ผู้ทำวิจัยเก็บข้อมูล ดังนี้ สังเกตนักเรียนที่โรงเรียน ได้แก่ ช่วงเวรทำความสะอาด ช่วงเข้าแถวเคารพธงชาติ ช่วงเรียนในชั้นเรียน ช่วงพักกลางวันขณะรับประทานอาหารที่โรงอาหาร และช่วงเล่นกับเพื่อนที่สนามเด็กเล่น จากนั้นจะสัมภาษณ์ผู้ปกครองครูประจำชั้น เพื่อนสนิทของนักเรียนและตัวของนักเรียนเอง ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งสาเหตุการเลือกเก็บข้อมูลจากปกครอง ครูประจำชั้น เพื่อนสนิทและตัวของนักเรียน มีดังนี้

1. เลือกสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่สุด ดังนั้นคาดว่าจะทราบข้อมูลและเหตุการณ์สภาวะแวดล้อม รวมไปถึงความรู้สึก ความต้องการเกี่ยวกับการอ่านของนักเรียน

2. เลือกสัมภาษณ์ครูประจำชั้น เนื่องจากครูประจำชั้นจะเป็นผู้ดูแลนักเรียนขณะอยู่ที่โรงเรียน รวมไปถึงการให้คำปรึกษาหากนักเรียนประสบกับปัญหา ทำให้ครูประจำชั้นจำเป็นต้องทราบประวัติและสภาวะที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายกำลังประสบอยู่

3. การเลือกเพื่อนสนิทของนักเรียน เพราะช่วงวัยของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (10-12) เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับเพื่อน ดังนั้นจึงมีโอกาสมากที่จะพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องราว/ ประเด็นต่าง ๆ ของตนเอง สำหรับการเลือกเพื่อนสนิทของนักเรียนจะเลือกจากคำบอกเล่าของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเพื่อนสนิทจะใกล้ชิดและทราบข้อมูลของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมากกว่าเพื่อนคนอื่น นอกจากนั้นข้อมูลบางอย่างนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอาจต้องการเก็บเป็นความลับ โดยให้ทราบเฉพาะเพื่อนสนิท

3.4 จุดประสงค์การวิจัย

ศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน จากผลการประเมินทักษะการอ่าน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พุทธศักราช 2561 มีผลคะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

3.4.1 เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น

3.4.2 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

3.5 การดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้วิธีศึกษาด้วยกรณีศึกษานั้น จะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความมุ่งหมายของงานวิจัย เมื่อทราบรายละเอียดของวิธีวิจัยกรณีศึกษาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินงานวิจัย มีดังต่อไปนี้

3.5.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน และกำหนดความมุ่งหมายของงานวิจัย ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น และ 2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งการที่ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรณีที่น่าสนใจและความมุ่งหมายของงานวิจัยนั้น จะทำให้ได้ประเด็นที่ชัดเจนและสะดวกต่อการศึกษามากขึ้น

3.5.2 ศึกษาข้อมูลก่อนลงภาคสนาม

รวบรวมเอกสารที่มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของงานวิจัย พบว่าแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เกี่ยวข้อง สามารถตอบคำถาม/ข้อสงสัยเกี่ยวกับงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) ของเลฟ ไวกอตสกี (Vygotsky, 1978) และทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) ของยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) ทำให้ได้กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ดังนี้ 1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interactions) 2. วัฒนธรรม (Culture) 3. ภาษา (Language) 4. ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristic) (อ่านเพิ่มเติมหน้า 5)

หลังจากทราบกรอบแนวคิดที่ต้องการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีวิจัยที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วน ลึกซึ้งและถูกต้อง พบว่าวิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study) มีความสอดคล้องเนื่องจากเป็นวิธีการวิจัยที่มุ่งศึกษากรณีที่มีความเฉพาะเจาะจง มีลักษณะเฉพาะที่ชัดเจนมีลักษณะเฉพาะภายใต้บริบทแวดล้อมจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง สามารถควบคุมบริบทและปรากฏการณ์โดยรอบของกรณีศึกษาได้น้อย เพื่อตอบคำถามว่าทำไม/เหตุใดจึงเกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น

ในงานวิจัยชิ้นนี้กรณีที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อทราบถึงปรากฏการณ์ สภาวะ คือ นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน โดยกรณีที่เลือกมานั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะกรณีศึกษา คือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน จำนวน 3 คน

มีความเป็นองค์รวม สามารถทำให้เห็นในเชิงประจักษ์ได้จากปฏิบัติการในภาคสนาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกวิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา

ลำดับต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย พบว่าเครื่องมืองานวิจัยที่ดีที่สุดคือผู้วิจัย (Barrett, 2007) เนื่องจากนักวิจัยเชิงคุณภาพพยายามที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากการกระทำ การพูดคุย และการมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำและตรงกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัย หากผู้วิจัยไม่มีคุณภาพ ไม่มีความรู้และทักษะในงานวิจัยขั้นนั้น ๆ จะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความบิดเบือน ดังนั้นคุณภาพของข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับเครื่องมือวิจัยขั้นนี้ หรือผู้วิจัย โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้อุปกรณ์ คือ สมุดจดและเทปบันทึกเสียง

นอกจากเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยยังใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้มข้น มีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเข้มข้น ใช้สัมภาษณ์บุคคลกลุ่มย่อยจำนวนหนึ่ง นำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์ สืบถามหามุมมอง/ทัศนคติ เป็นต้น การสัมภาษณ์เชิงลึกควรใช้เมื่อผู้วิจัยต้องการข้อมูลรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับบุคคล ความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปผู้วิจัยมักใช้ผลข้อมูลไปร่วมวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ ด้วยคำตอบจากความมุ่งหมายที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กระบวนการในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยจะเริ่มจากวางแผน (Plan) คือจะมีการวางแผนถึงสิ่งที่ต้องการศึกษา สำหรับงานวิจัยขั้นนี้สิ่งที่ต้องการศึกษา คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านต่ำเมื่อเทียบกับนักเรียนในชั้น โดยเลือกจากผลการประเมินทักษะการอ่าน ผลคะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง จำนวน 3 คน และสัมภาษณ์นักเรียนที่มีผลคะแนนการสอบดีเยี่ยม โดยมีคะแนนสูงสุดในชั้นเรียนจากแบบทดสอบเดียวกัน จำนวน 1 คน เพื่อนำผลข้อมูลมาประกอบการอธิบายนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงและเพื่อปกป้องไม่ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 รู้สึกว่าตนเองบกพร่อง ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา หลังจากทราบสิ่งที่ต้องการศึกษาแล้วจึงวางแผนการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลใกล้ชิดกับนักเรียน โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลและน่าจะเกิดประโยชน์ต่องานวิจัย เช่น ครูประจำชั้น ครูภาษาไทย เพื่อนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ เป็นต้น

เมื่อวางแผน (Plan) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ถึงสิ่งที่ต้องการศึกษาแล้ว ก็เริ่มปฏิบัติการสัมภาษณ์ (Interviewing) ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะมีการเตรียมการ เพื่อให้มั่นใจว่าคำตอบจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับข้อคำถามหรือประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทราบหรือไม่ งานวิจัยขั้นนี้

ก่อนการเริ่มสัมภาษณ์จะชี้แจงรายละเอียดอย่างละเอียดกับผู้ให้สัมภาษณ์ถึงจุดประสงค์ของการศึกษา และจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะด้านการอ่าน/การเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างไรบ้าง พร้อมอธิบายว่าหากผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เนื่องจากข้อมูลมีเนื้อหาที่เป็นความลับและไม่ต้องทำให้ผู้อื่นทราบ สามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลในข้อคำถามนั้น ๆ หรือตอบคำถามเท่าที่สามารถให้คำตอบได้ จากนั้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าวแสดงความยินยอมในขณะบันทึกเทป ระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัย (ผู้สัมภาษณ์) จะสรุปประเด็นคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นการทบทวนและยืนยันคำตอบว่าถูกต้องหรือไม่ (Boyce & Neale, 2006) ทั้งนี้ในระหว่างการสัมภาษณ์จะบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและจดลงสมุด เพื่อความชัดเจนและแม่นยำในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างหลักฐานการทำวิจัยที่เป็นลายลักษณ์อักษรในกรณีตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต ความหมายของการสังเกต คือ การสังเกตเป็นวิธีวิธีที่ต้องใช้ หู ตา เป็นเครื่องมือสำคัญ ต้องใช้จุดมุ่งหมายว่าจะดูสิ่งใดหรือฟังสิ่งใด แต่หากผู้สังเกตทำไปโดยไม่มีจุดมุ่งหมายหรือหลักการก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่เป็นความจริงวิธีการสังเกตถ้าผู้สังเกตรู้วิธีการสังเกตพอสมควรและฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ จะทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น และการบันทึกการสังเกตจะช่วยง่ายต่อการนำข้อมูลมาแปลผล เพราะผู้สังเกตอาจลืมข้อมูลขณะสังเกตภาคสนาม ทำให้ข้อมูลตกหล่นดังนั้นเมื่อมีการจดบันทึกจะทำให้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอยู่ครบถ้วน นอกจากนี้การบันทึกยังสามารถนำมาใช้เป็นมูลเพิ่มเติมในกรณีที่ต้องการมีการแปลผลข้อซ้ำ หรือสามารถนำการบันทึกข้อมูลมาแสดงให้เห็นเชิงประจักษ์เมื่อมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530)

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการสังเกตตามพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นปกติ (Non-participant Observation) คือจะสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติหรือเป็นปกติวิสัย โดยผู้วิจัยไม่เข้าไปมีส่วนร่วม (Engage) กับกิจกรรมของผู้ถูกสังเกตที่กำลังกระทำอยู่ รวมไปถึงสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ในสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ การสังเกตนี้เป็นการสังเกตตัวนักเรียนเอง เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง (Williams, 2008) ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ และบุคคลใกล้ชิด รวมไปถึงสังเกตบุคคลรอบข้างของนักเรียนที่กล่าวมาด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในชั้นเรียนขณะสอนในรายวิชาภาษาไทย ที่ผู้สอนปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง

เพื่อให้เข้าใจสภาวะการอ่านภาษาไทยไม่ออกของนักเรียนพร้อมกับจดบันทึก ทุกครั้งที่มีการสังเกตสถานที่ที่ใช้สังเกตนักเรียน ได้แก่ โรงเรียน ในชั้นเรียนของนักเรียนขณะเรียนหนังสือ ขณะทำกิจกรรมกับเพื่อน สนามเด็กเล่นเมื่ออยู่คนเดียวหรืออยู่กับเพื่อน โรงอาหารขณะรับประทานอาหาร และบ้านสถานที่ที่อยู่อาศัยของนักเรียน ขณะทำกิจวัตรประจำวันปกติที่บ้านหรือมีกิจกรรมอื่นพิเศษ ขณะอยู่กับสมาชิกครอบครัว อยู่กับเพื่อนบ้าน หรือการสังเกตที่บ้านเรียกอีกอย่างว่าเป็นการเยี่ยมบ้าน คือการที่ผู้วิจัยไปพบและพูดคุยกับกรณีศึกษาที่บ้านสร้างความคุ้นเคย

ให้รู้จักกันดีขึ้น สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันและการเยี่ยมบ้านช่วยให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมในครอบครัวของกรณีที่ถูกศึกษา ตลอดจนทราบเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ในบ้านที่มีต่อ กรณีที่ถูกศึกษาหรือผู้อื่น อันจะนำไปสู่การรู้จักและตีความ ทำความเข้าใจกรณีมากยิ่งขึ้น (พนม ลิมอารีย์, 2538; ลักขณา สริวัฒน์, 2548) เป็นการร่วมมือกับทุกฝ่ายทำให้สามารถช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้ทราบเจตคติที่บุคคลในครอบครัวมีต่อกรณีที่ถูกศึกษา

ผู้วิจัยเยี่ยมบ้านของกรณีที่ถูกศึกษาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากการรวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งอาจหาไม่ได้จากเครื่องมืออื่น ๆ และเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับ ผู้ปกครองของกรณีที่ถูกศึกษา ช่วยให้ผู้ที่ทำวิจัยเห็นชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ของกลุ่มนักเรียนเป้าหมายที่ศึกษา อีกทั้งยังช่วยให้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมบางประการที่อาจเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างกรณีที่ถูกศึกษากับผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าผู้ปกครองมีการดูแล นักเรียนอย่างไร ทำให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้สร้างเข้าใจมากขึ้นถึงสภาวะของนักเรียน ที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน

3.5.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือก่อนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำ คำอธิบายรายละเอียดของงานวิจัย (Information sheet) พร้อมกับใบยินยอมการเข้าร่วมงานวิจัย (Consent form) ส่งให้ผู้ร่วมวิจัยเพื่อลงนามยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย จากนั้นจึงเริ่มการเก็บข้อมูล โดยมีความมุ่งหมายในงานวิจัยชิ้นนี้คือศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น

2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่กล่าวมา สองประการข้างต้น โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครอง ครูประจำชั้น เพื่อนสนิทของนักเรียนและนักเรียน เริ่มดำเนินการหลังจากผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมให้ข้อมูลจากแบบยินยอมการเข้าร่วมงานวิจัย (Consent form) เริ่มต้นโดยโทรศัพท์พูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงเวลาที่ผู้ปกครองสะดวกให้ ผู้วิจัยไปเยี่ยมที่บ้านเพื่อเก็บข้อมูล หลังจากทราบเวลาที่ผู้ปกครองอยู่บ้านและสะดวกผู้วิจัยจึงเดินทาง ไปหา ซึ่งการไปเยี่ยมครั้งแรกเป็นการทำความรู้จักโดยไม่มีการสัมภาษณ์ใด ๆ แต่ผู้วิจัยจะอธิบายถึง รายละเอียดงานวิจัย ผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับพร้อมชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่า จะไม่เกิด ผลกระทบกับการเรียนของนักเรียนหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน นอกจากนี้การทำ ความรู้จักและคุ้นเคยนี้ยังเป็นมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ

ยอมเปิดเผยข้อมูลกับผู้วิจัย ก่อนกลับผู้วิจัยจะซักถามถึงช่วงเวลาครั้งต่อไปที่ผู้ปกครองสะดวกให้ข้อมูลสัมภาษณ์ และมาตามนัด

หลังจากไปเยี่ยมบ้านของผู้ปกครองครั้งแรกโดยไม่มีการสัมภาษณ์ใด ๆ จะเป็นการเยี่ยมบ้านครั้งที่ 2 ซึ่งการเยี่ยมบ้านครั้งที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ตามความมุ่งหมายของผู้วิจัยโดยไม่มีการเตรียมคำถามเป็นรายชื่อ แต่จะเป็นการพูดคุยแบบปกติโดยมีจุดประสงค์หรือที่เรียกว่าการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นเพียงการตั้งประเด็นไว้ล่วงหน้าเท่านั้น สำหรับการสัมภาษณ์ให้สัมภาษณ์ในมีลักษณะที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด คล้ายเป็นการชวนให้ผู้ปกครองเล่าเรื่องของนักเรียน และถามเพิ่มเติมในประเด็นที่ต้องการทราบจากเรื่องเล่าที่ผู้ปกครองทราบ แต่ทั้งนี้ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ละเมิดความเป็นส่วนตัวมากเกินไป หากสังเกตว่าผู้ปกครองไม่สะดวกที่จะเปิดเผยเรื่องราวผู้วิจัยควรหลีกเลี่ยงประเด็นนั้น

บุคคลต่อมาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตคือ ครูประจำชั้น เนื่องจากครูประจำชั้นมีความใกล้ชิดกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ทราบถึงประวัตินักเรียนรวมถึงเรื่องราวของนักเรียน ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ครูประจำชั้นช่วงเช้าก่อนเข้าแถวใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ต่อหนึ่งกรณี ไม่สามารถสัมภาษณ์นานกว่านี้ได้เนื่องจากครูผู้สอนทุกท่านจำเป็นต้องไปดูแลนักเรียนขณะทำเวรประจำวัน ลักษณะการสัมภาษณ์เริ่มต้นจากการให้ครูประจำชั้นเล่าเรื่องราวของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นนั้นสามารถสัมภาษณ์ได้ตั้งแต่ครั้งแรกหลังจากอธิบายลักษณะของงานวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยและครูประจำชั้นมีความคุ้นเคยกันบ้างแล้ว

สัมภาษณ์เพื่อนสนิทของนักเรียน เนื่องจากจะเป็นผู้ที่นักเรียนให้ความไว้วางใจและใช้เวลาด้วยมากที่สุดขณะอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสามารถทราบชื่อเพื่อนสนิทของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้จากการสอบถามนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และซักถามเพื่อนที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเลือก ว่าเพื่อนที่สนิทของนักเรียนคือนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล การสัมภาษณ์เริ่มจากขณะสอนในชั้นเรียนแล้วซักถามแบบทั่วไปเพื่อให้ทราบข้อมูลโดยคร่าว แต่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เพื่อนสนิทของนักเรียนในช่วงพักกลางวัน ใช้เวลาคนละประมาณ 30 นาที เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนมีสมาธิกับคำถาม หากใช้เวลานานกว่านั้นนักเรียนจะหมดสมาธิและได้คำตอบที่ไม่ละเอียดพอ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะพูดเรื่องทั่วไป เช่น เมื่อสักครู่นักเรียนทำอะไรอยู่ เป็นต้น เพื่อไม่ให้เด็กเกร็งกังวลกับการถูกผู้วิจัยเรียกพบ และขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม หัวเราะบ้างบางโอกาสเพื่อไม่ให้เด็กเครียดกลัวและกลัวที่จะเปิดเผยข้อมูล

บุคคลที่สัมภาษณ์เป็นลำดับสุดท้ายนี้คือนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้วิจัยพอทราบข้อมูลโดยคร่าวของนักเรียนมาบ้างแล้วจากการเรียนการสอน ซึ่งการเรียกสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือไม่ออก/ไม่คล่อง จำนวน 3 คน อาจทำให้นักเรียนรู้สึกไม่ดีกับ

ความสามารถหรือระดับการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีก 1 ราย ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถด้านอ่านในระดับดีเยี่ยมเพื่อลดการตีตราให้นักเรียนและทำให้คล้ายกับเป็นการสุ่มเพื่อศึกษาด้านการอ่าน การสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์นักเรียนช่วงพักกลางวันคนละประมาณ 30 นาที โดยจะถามถึงประวัติส่วนตัวอย่างละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่บ้านขณะอยู่ร่วมกับครอบครัวให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของงานวิจัย

การสัมภาษณ์บุคคลที่กล่าวมาคือ ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น เพื่อนสนิทของนักเรียนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มิได้สัมภาษณ์ตามลำดับโดยเคร่งครัดแต่จะเลือกสัมภาษณ์ตามความสะดวก เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายบางรายหยุดเรียนบ่อย สำหรับจำนวนครั้งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดจำนวนครั้งที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่สัมภาษณ์ไปจนกว่าข้อมูลจะเริ่มอิ่มตัว คือมีการซ้ำของข้อมูลและไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติม นอกจากผู้ให้สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยระบุมาขั้นต้นแล้ว หากขณะสัมภาษณ์มีรายชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเพิ่มเติมผู้วิจัยก็จะไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน ทั้งยังเป็นการยืนยันข้อมูลและเพิ่มความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ของงานวิจัยอีกด้วย

2. สังเกตและจดบันทึกเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านและอยู่ที่โรงเรียน

2.1 สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างอยู่ที่โรงเรียน

ในชั้นเรียนเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) คือสังเกตในรายวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรม เหตุการณ์และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยเลือกสังเกตในรายวิชาภาษาไทยเนื่องจาก รายวิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาที่ต้องใช้ทักษะการอ่าน ระยะเวลาในการสังเกตแต่ละครั้งคือ 1 ชั่วโมง / วัน

การสังเกตผู้วิจัยจะสังเกตการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ปฏิกริยาตอบสนองระหว่างเรียนบทเรียน การแสดงออกทางสีหน้าที่จะบ่งบอกถึงความรู้สึก ความต้องการ ความสนใจในบทเรียน การสังเกตสายตาขณะที่ครู (ผู้วิจัย) กำลังสอนบทเรียน หรือการสื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมชั้นขณะเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น

2.2 สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างอยู่ที่โรงเรียนซึ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant observation)

โดยเริ่มจากการสังเกตนักเรียนขณะอยู่ในห้องเรียนขณะปฏิบัติหน้าที่ทำเวรประจำวันตามที่ได้รับมอบหมายเวลาช่วงเช้าขณะทำเวรความสะอาดห้องเรียน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ก่อนเคารพธงชาติ เพราะผู้วิจัยจะมองจากห้องพักครูผ่านหน้าต่างเพื่อสังเกตนักเรียนในช่วงเวลานั้น เมื่อถึงเวลาเช้าแล้วผู้วิจัยจะสังเกตนักเรียนขณะเคารพธงชาติหน้าเสาธง และในช่วงเวลาพักกลางวันขณะนักเรียนรับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อนสนิท และเล่นกับเพื่อน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที/วัน

การสังเกตลักษณะนี้ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเมื่อมีสิ่งเร้าภายนอกเข้ามากระตุ้นนักเรียน การตอบสนองกับเพื่อน การพูดสื่อสาร การใช้น้ำเสียง ลักษณะภาษาที่นักเรียนใช้สื่อสารว่ามีความถูกต้อง/เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร รวมไปถึงขณะที่ไม่มีสิ่งเร้าจากภายนอก สังเกตนักเรียนปฏิบัติกับเพื่อนและเพื่อนปฏิบัติกับนักเรียนอย่างไร เช่น วิธีการสื่อสารกับเพื่อน ความสัมพันธ์ที่มีกับเพื่อน เป็นต้น

2.3 สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนและผู้ปกครอง ระหว่างอยู่ที่บ้าน เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) คือสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติของนักเรียนขณะทำกิจกรรมที่บ้าน เช่น อยู่บ้านนักเรียนทำอะไร อย่างไรบ้าง เช่น ทำการบ้าน การทบทวนบทเรียน การทำงานบ้าน การปฏิบัติกับครอบครัว การใช้ภาษาสื่อสาร ความเชื่อ ทัศนคติของนักเรียนและของผู้ปกครอง รวมไปถึงพื้นที่ส่วนตัวของนักเรียน (มุมหนังสือ โต๊ะทำการบ้าน ฯลฯ) เป็นต้น การสังเกตจะเริ่มบันทึกการสังเกตเป็นครั้งที่สองเนื่องจากครั้งแรกจะทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มความไว้วางใจในการเปิดเผยข้อมูลและให้ได้ข้อมูลจากการสังเกตที่เกิดขึ้นเป็นปกติใกล้เคียงกับสภาวะการณ์จริงมากที่สุด

3.5.4 วิเคราะห์ผลจากการเก็บข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ (A qualitative Research) ซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยวิธีการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. จัดเรียงข้อมูล เมื่อมีการเก็บข้อมูล งานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นการเก็บข้อมูลด้วยวิธีที่หลากหลายและใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างยาว ทำให้มีข้อมูลดิบ (Data) จำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องมีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย โดยระบุวันเวลา สถานที่และบุคคลให้ชัดเจนในขณะเก็บข้อมูล ทั้งนี้จะทำให้ง่ายต่อการจัดเรียงและนำข้อมูลมาวิเคราะห์

2. นำข้อมูลที่จดบันทึกสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน (กรณีศึกษา) ที่ได้เรียบเรียงไว้แล้ว มาวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่เป็นปกติของนักเรียน โดยหาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนกลายเป็นรูปแบบพฤติกรรมปกติของนักเรียน หลังจากนั้นถอดข้อความบันทึกที่ได้จากการสัมภาษณ์จากนักเรียน ครู เพื่อนและผู้ปกครองของนักเรียนแบบคำต่อคำ เพื่อหาแก่นสาระ (Thematic analysis) จากนั้นนำข้อมูลมาลดทอน (Reducing the data) เพื่อตัดข้อมูลที่ไม่จำเป็น คงเหลือไว้เฉพาะข้อมูลที่สำคัญต่องานวิจัย ซึ่งหากไม่มีการลดทอนข้อมูลจะทำให้ข้อมูลมีจำนวนมากและยากต่อการวิเคราะห์ จากนั้นให้รหัส (Coding) จัดกลุ่มข้อมูล (Categoring) คือเป็นการเลือกคำบางคำมาใช้เพื่อจัดกลุ่มข้อมูล โดยข้อมูลที่เป็นคำแทนนี้อาจเป็นคำ หรือเป็นประโยคก็ได้ (Beck, 1994; Miles & Huberman, 1994)

3. ตีความโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social

Constructivist) ผู้วิจัยหาความเชื่อมโยงทางทฤษฎี และแนวคิดจนเกิดความเข้าใจที่อึดแน่นต่อปรากฏการณ์ที่ศึกษา (Theoretical saturation)

การนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์มาประกอบการวิเคราะห์ หากจุดร่วมและคำอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการนำข้อมูลทั้งสองวิธีมาประกอบกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์บางอย่างให้ละเอียด เพราะการเก็บข้อมูลด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งอาจได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน เช่น การสังเกตเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถนำไปสู่คำอธิบายความมุ่งหมายของงานวิจัยได้ เพราะไม่สามารถทราบจุดประสงค์หรือสาเหตุของพฤติกรรมได้ ดังนั้นจึงเป็นต้องการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประกอบการอธิบาย

3.5.5 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีวิจัยที่เน้นการอธิบายและตีความถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเข้าใจในเหตุผลพื้นฐานความคิดเห็นและแรงจูงใจ ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาหรือช่วยในการพัฒนาแนวคิดหรือสมมติฐาน จากการเก็บภาพหรือข้อมูลที่มีความซับซ้อนอย่างเป็นองค์รวม และนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด (Creswell, 1998) ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่เน้นการหาผลข้อมูลจากเป็นจำนวนตัวเลข สถิติ เพื่อหาทัศนคติความคิดเห็นพฤติกรรมและตัวแปรที่กำหนดไว้ รวมทั้งสรุปผลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีขนาดใหญ่

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้นจึงมีวิธีดำเนินงานวิจัยเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) ในงานวิจัย ดังนี้

1. ความเชื่อถือได้ (Credibility) งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลานาน ประมาณ 8 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วน และประการสำคัญคือการลงภาคสนามคือต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตและแนบข้อมูลการทำวิจัยมอบให้แก่ผู้ปกครอง หลังจากได้รับการยินยอมแล้วจึงสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล นั่นคือผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย (Case) โดยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์เบื้องต้นจากการแนะนำตัว และซักถามเรื่องทั่วไปก่อนการเก็บข้อมูลเมื่อผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจจนยอมเปิดเผยข้อมูลแล้วจึงเริ่มเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตในครั้งถัดไป (การสังเกตอาจสังเกตได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่พบกับผู้ให้ข้อมูล)

อีกทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลยังทำให้เห็นถึงอคติของผู้วิจัยเองซึ่งในฐานะผู้วิจัยพบว่าตัวผู้วิจัยอาจทำให้การเก็บข้อมูลผิดพลาดบางประการเพราะบางครั้งผู้วิจัยเก็บข้อมูลในฐานะครูผู้สอนจึงให้การแนะนำในการปฏิบัติต่อนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทำให้การเก็บข้อมูลที่จำเป็นต้องเก็บจากสภาวะปกติอาจเกิดการบิดเบือนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพยายามละทิ้งบทบาท

ครูผู้สอนและตำราต้นในฐานของผู้วิจัยเพียงอย่างเดียวเพื่อให้ได้ข้อมูลในบริบทที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ประสบเป็นปกติสอดคล้องกับความมุ่งหมายของงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลอื่น ๆ และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือ สร้างความคุ้นเคยและให้สร้างความรู้สึกว่าการให้ข้อมูลนั้นเป็นเพียงการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงสถานะ ความสามารถการอ่านหนังสือที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของนักเรียน โดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาหรือ ความสัมพันธ์กับผู้ทำวิจัยที่มีบทบาทเป็นผู้ทำวิจัยและบทบาทครูผู้สอน อีกทั้งข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บ เป็นความลับ โดยการเก็บข้อมูลนี้จะอยู่ภายใต้ขอบเขตโดยไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวหรือเรื่องราว ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกในทางไม่ดีกับผู้ให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูลนี้ภายในระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเริ่มจากการสังเกตนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ในห้องเรียนขณะเรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรม ในสนามเด็กเล่นขณะเล่นกับเพื่อน และหน้าเสาธงขณะเคารพธงชาติ ในช่วงวันเสาร์ และวันอาทิตย์ผู้วิจัยจะไปเยี่ยมบ้านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ นักเรียน ส่วนในช่วงวันปกติผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลกับครูประจำชั้นและเพื่อนสนิทของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการเก็บข้อมูลทั้งหมดนี้จะเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูความครบถ้วนของข้อมูล และความผิดปกติที่ทำให้เกิดความเข้าใจข้อมูลได้มากขึ้น พร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูลไปด้วยเพื่อจัด ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก

นอกจากนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ยังมีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความถูกต้องและความครบถ้วนข้อมูล คือผู้วิจัยจะการตรวจสอบ/วิเคราะห์จากข้อมูลจาก หลายแหล่ง (Data resources triangulation) ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ประกอบไปด้วยบ้านและ ที่โรงเรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ ครูประจำชั้น เพื่อน ผู้ปกครองของนักเรียน โดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย (Methodological triangulation) ทั้งการสังเกตและการจดบันทึกและการสัมภาษณ์ พร้อมนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษากับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญนั้นคืออาจารย์ ที่ปรึกษาในการทำวิจัยเพื่อยืนยันความถูกต้องและความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล

2. การถ่ายโอนผลการวิจัยได้ (Transferability) งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยให้ข้อมูล วิธีวิจัยอย่างละเอียดทุกขั้นตอนเกี่ยวกับการศึกษานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้านการอ่านด้วยกรณีศึกษา โดยมีความมุ่งหมายของงานวิจัยคือ เพื่อทำความเข้าใจนักเรียน กลุ่มเป้าหมายด้านทักษะการอ่านในบริบทแวดล้อมที่นักเรียนเข้าไปดำรงอยู่ จากการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง และเพื่อทำความเข้าใจบริบทแวดล้อมที่นักเรียนเข้าไป ดำรงอยู่ จากการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษา คือที่บ้าน (ปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรม และการใช้ภาษาในการสื่อสาร) และที่โรงเรียน (ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู) ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังระบุดังถึงการเลือกกรณีที่ตรงกับความมุ่งหมายของงานวิจัย โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพราะการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงทำให้กรณีที่สามารถให้ข้อมูลอย่างเข้มข้น กว้างและลึกสอดคล้องกับความมุ่งหมายของงานวิจัยการให้ข้อมูลวิธีวิจัยตลอดจนความมุ่งหมายอย่างละเอียดส่งผลให้ผู้วิจัยท่านอื่นที่มีความสนใจเกี่ยวกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์ สามารถนำข้อมูลไปใช้ศึกษาในบริบทที่มีความใกล้เคียง/คล้ายคลึงกัน

3. การพึ่งพากับวิธีอื่นได้ (Dependability) ความเสถียรหรือความแม่นยำของข้อมูล โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถท้วงติงถึงความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลได้ โดยผู้วิจัยตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อปรับปรุงในการดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และหากมีข้อบกพร่องผู้วิจัยพร้อมพัฒนาเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีวิธีการเก็บข้อมูลที่ทับซ้อน (Overlap method) เพื่อเพิ่มความแม่นยำคือพยายามเก็บข้อมูลด้วยวิธีที่หลากหลายอย่างครบถ้วน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามเมื่อพบบางประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์และหากผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถตอบคำถาม/ให้ข้อมูลได้อีก ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลท่านอื่นหรือขณะสัมภาษณ์มีการกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่น ผู้วิจัยก็จะเก็บข้อมูลจากบุคคลท่านนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านเพื่อนำมาเสริมให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น

4. การยืนยันได้ (Confirmability) ข้อมูลที่ได้มาสามารถยืนยันความถูกต้องได้ หากมีความจำเป็นต้องตรวจสอบซ้ำอีกครั้ง เนื่องจากเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและหลายวิธีการที่หลากหลายทั้งจากการสังเกตที่บ้านและที่โรงเรียน รวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น เพื่อนสนิทและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย รวมไปถึงบุคคลที่อาจเกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยข้อมูลที่ได้มานั้นนำมาวิเคราะห์และตีความอย่างสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพการณ์ที่พบซึ่งการวิเคราะห์และตีความเป็นไปภายใต้กรอบแนวคิดที่สมเหตุสมผลและสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้มา โดยปราศจากอคติที่อาจเกิดขึ้นได้จากงานวิจัย (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2010; Cope, 2014; Guba, 1981; Simundic, 2013)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการอ่านไม่ออก/อ่านหนังสือไม่คล่องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลาง และการอ่านไม่ออก/อ่านไม่คล่องนี้เองยังเป็นปัญหาของนักเรียนไทยบางส่วนอีกด้วย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558) ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบริบทปัจจัยแวดล้อมของนักเรียนในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมและการใช้ภาษากับบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิทและครูประจำชั้น และเพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ใช้เวลาเก็บข้อมูล 8 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561 ซึ่งการเก็บข้อมูลนี้ผู้ทำวิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาต (Consent forms) พร้อมด้วยรายละเอียดของข้อมูลงานวิจัย (Information sheet) และได้รับการยินยอมจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด อีกทั้งกระบวนการเก็บข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาจะอยู่ภายใต้การควบคุม/ดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นการคัดกรองถึงความเหมาะสม ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือต่อไป

4.1 ผลการวิจัยข้อมูลส่วนตัวนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง โดยเลือกจากผลการประเมินทักษะการอ่าน ผลคะแนนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง จำนวน 3 คน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 1 คน เป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงจะสามารถให้ข้อมูลได้ตรงกับความมุ่งหมายของงานวิจัย ซึ่งข้อมูลมีดังนี้

4.1.1 ข้อมูลส่วนตัวสายลม

4.1.1.1 ประวัติส่วนตัวสายลม

สายลมเป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 10 ปี เป็นเด็กตัวเล็กเมื่อเทียบกับเพื่อนร่วมชั้น พ่อและแม่ของสายลมแยกทางกันก่อนสายลมเกิด สายลมมีพี่ต่างพ่อจำนวน 2 คน คือ พี่ชายคนโต อายุ 17 ปี พี่สาวคนรองอายุ 12 ปี และสายลมเป็นลูกคนเล็ก แม่ของสายลมอาศัยอยู่

ที่กรุงเทพฯ กับพี่สาวของสายลม แม่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานขายอาหารในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ได้รับเงินเดือน 6,000 บาท และจะกลับมาบ้านที่สายลมอาศัยในทุกวันเสาร์ กลับกรุงเทพฯ ในช่วงเย็นวันอาทิตย์ พ่อของสายลมอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันแต่ไม่ได้ติดต่อกันมากนัก

บ้านของสายลมอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร เดินทางมาโรงเรียนพร้อมลูกพี่ลูกน้องที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทางรถจักรยานยนต์ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 10 นาที สมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกับสายลมคือ ยาย 1 คน ประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง พี่ชายแท้ ๆ 1 คน เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ลุง 1 คน ป้า (ภรรยาของลุง) 1 คน ทั้งสองคนประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงาน และลูกของลุงอีก 2 คน รวมสายลมและสมาชิกในบ้านทั้งหมด มีจำนวน 7 คน เมื่อสายลมอยู่บ้านกิจกรรมที่ทำเป็นประจำคือเล่นโทรศัพท์มือถือดูคลิปวิดีโอและฟังเพลง ไม่มีงานที่บ้านต้องรับผิดชอบ แต่สายลมมักอาสาช่วยยายเข็นรถเข็นที่ใช้ขายอาหารตามสั่งเป็นประจำโดยเข็นจากตัวบ้านออกมาบริเวณหน้าบ้าน และช่วยลุงเลี้ยงไก่ที่บ้าน หรือสมาชิกในบ้านขอความช่วยเหลือจากสายลม สายลมมักให้ความร่วมมือและช่วยเหลือทุกครั้ง

จากการสัมภาษณ์ยายของสายลมยายเล่าว่า บ่อยครั้งที่สายลมร้องไห้คนเดียว เมื่อร้องไห้สายลมจะโทรศัพท์หาแม่ และคุยกันเป็นประมาณ 10 นาที จึงวางสาย โดยสายลมไม่บอกสาเหตุถึงการร้องไห้กับใคร นอกจากผู้เป็นแม่ แต่จากการสัมภาษณ์ลุง ลุงกล่าวว่าบังเอิญได้ยินสายลมพูดกับแม่ว่าอยากให้แม่กลับมา แต่เมื่อแม่ไม่สามารถกลับมาได้เนื่องจากภาระงาน สายลมจึงร้องไห้ สำหรับการพูดคุยสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว มักเกิดขึ้นขณะรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน ประเด็นที่สื่อสารพูดคุยระหว่างสายลมกับสมาชิกในครอบครัว อาทิ “สายลมเป็นตุ๊ดหรือเปล่า” (ลุงสายลมมักหยอกล้อกับสายลมประเด็นทางเพศ) หรือเรื่องไก่ที่เลี้ยง เป็นต้น ความมุ่งหวังในอนาคตสายลมยังไม่ทราบว่าตนเองชอบทำอะไร และครอบครัวก็ไม่ได้บังคับว่าสายลมต้องประกอบอาชีพอะไร

ด้านการเรียนของสายลมประสบกับสภาวะการอ่านภาษาไทยไม่ออก คือไม่สามารถอ่านประสมคำได้ สายลมทราบพยัญชนะภาษาไทยและสระเพียงบางตัว ปัจจุบันขณะเรียนในชั้นเรียนวิชาภาษาไทย สายลมจะได้เรียนบทเรียนเรื่องพยัญชนะ สระ และการประสมคำ พฤติกรรมของสายลมขณะอยู่ในชั้นเรียนคือจะย้ายไปนั่งข้างเพื่อนที่อยู่แถวท้ายของห้องและชวนเพื่อนคุย ภาระงานที่ครูมอบหมายให้ทำ บางครั้งสายลมทำเสร็จหรือบางครั้งไม่ทำเลย บางวันสายลมจะนั่งอยู่ที่โต๊ะของตนเอง ก้มหน้าและกัดเล็บ เมื่อครูกล่าวซักถามถึงงานที่ได้รับมอบหมายสายลมจึงลงมือทำ ช่วงพักกลางวันนั่งรับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อนสนิทที่เป็นนักเรียนชายในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประมาณ 4-5 คน หลังจากนั้นสายลมจะเล่นกับเพื่อนที่สนามฟุตบอล บางครั้งวิ่งเล่น บางครั้งเล่นฟุตบอล แต่ส่วนมากสายลมจะยืนอยู่กับเพื่อน ๆ ข้างสนามฟุตบอล ดูเพื่อนทั้งสองทีมแข่งขันกัน เมื่อกลับถึงบ้านสายลมจะไปวิ่งเล่นกับเพื่อนแถวบ้านคนหนึ่ง ซึ่งเรียนอยู่ในชั้นเรียน

ที่โรงเรียนเดียวกันและถึงบ้านประมาณ 19.00 นาฬิกา กิจกรรมที่ทำด้วยกัน เช่น เล่นลูกแก้ว วิ่งเล่น เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลพบว่าสายลมขาดเรียนบ่อย ในหนึ่งสัปดาห์ มาเรียนเพียงหนึ่งครั้งหรือบางสัปดาห์ไม่มาเรียน จึงได้สอบถามกับทางครอบครัวทำให้ทราบว่า แม่ของสายลมพาไปอยู่กรุงเทพฯ ด้วยกัน ขณะอยู่ที่กรุงเทพฯ สายลมจะไปอยู่ที่ร้านขายอาหารที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง และวิ่งเล่นอยู่คนเดียวในบริเวณใกล้ ๆ ร้านที่แม่สายลมขายอาหาร วันอาทิตย์ ช่วงเย็นแม่ของสายลมจะพาสายลมกลับมาส่งที่บ้านพักปัจจุบันที่อาศัยอยู่ แต่บางครั้งไม่พาสายลมมาส่ง ย้ายโทรตามจึงพาสายลมกลับมาส่ง จากการสัมภาษณ์สายลมประเด็นการไปอยู่กับแม่ สายลมกล่าวว่าไม่ยอมไปเพราะไปแล้วไม่มีเพื่อนเล่น อยากอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าเพราะที่โรงเรียนมีเพื่อนเล่นแต่ที่ไปเพราะแม่บอกให้ไป เมื่อถึงเวลาต้องไปโรงเรียนแต่แม่ไม่นำสายลมมาส่ง ครูประจำชั้นของสายลมติดต่อกับยายของสายลมเพื่อไปเยี่ยมบ้านเพราะต้องการทราบถึงสาเหตุการขาดเรียนบ่อยและอธิบายถึงผลกระทบหากสายลมขาดเรียนอีก สัปดาห์ต่อมาสายลมจึงมาโรงเรียนตามปกติ

4.1.1.2 บริบทแวดล้อมสายลม

การเก็บข้อมูลโดยเก็บจากการสังเกตจากที่โรงเรียน (ห้องเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น) และที่บ้าน การสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตสมาชิกในครอบครัว ครูและเพื่อนสนิทของนักเรียน ทำให้สามารถแยกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของสายลมจากการสังเกตขณะอยู่ที่โรงเรียน พบว่าเมื่ออยู่ในชั้นเรียนวิชาภาษาไทยสายลมจะได้รับแบบฝึกการอ่านโดยเฉพาะทำให้สายลมรู้สึกเงินอายสังเกตจากเมื่อครูให้ฝึกอ่าน นักเรียนจะไม่อ่านแต่จะก้มหน้า เพื่อนของสายลมบางครั้งล้อเลียนถึงเนื้อหาบทเรียนที่สายลมเรียน “ครูครับ ผมขอทำแบบสายลมมั่งได้ไหม ง่ายมากเลย” และ “สายลมทำไม่โง่จัง” เมื่อสายลมได้ยินคำพูดจากเพื่อนทำให้สายลมอึดน้อย ๆ ที่มุมปาก ก้มหน้าลงกับโต๊ะ และไม่กล้าฝึกอ่านเพิ่มเติม บางวันเพื่อนของสายลมเมื่อทำงานของตนเองเสร็จสิ้นจะขออาสาไปกับครูผู้สอน (ผู้วิจัย) เพื่อมาสอนสายลมฝึกอ่าน แต่เมื่อสายลมอ่านไม่ได้หรืออ่านผิดก็มักจะหัวเราะเสียงดัง เพื่อนคนอื่นเมื่อได้ยินจะมาดูและหัวเราะตาม

โรงอาหารขณะรับประทานอาหารกลางวันและการเล่นในช่วงพักกลางวันกับเพื่อนพบว่าสายลมสามารถเล่นหรือหยอกล้อกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข โดยรวมสดใส ร่าเริง สังเกตจากหัวเราะ/อึดน้อยบ่อยครั้ง และพูดด้วยเสียงดังอย่างมั่นใจซึ่งพฤติกรรมของสายลมแตกต่างจากขณะเรียนอยู่ในชั้นเรียนอย่างสิ้นเชิง กลุ่มเพื่อนสนิทของสายลมมีประมาณ 5 คน สายลมสามารถเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี แต่ในช่วงที่สายลมขาดเรียนบ่อยหรือร้องไห้จากบ้านมาจนถึงโรงเรียน เพื่อนพยายามซักถามถึงสาเหตุปัญหา แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบจากสายลม

การเก็บข้อมูลจากครูประจำชั้นทำให้เห็นว่า ในแต่ละวันสายลมมีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับครูประจำชั้นไม่มากนัก สังเกตจากบทสนทนาครูประจำชั้นเล่าว่าไม่ได้ใกล้ชิดกับสายลมเพราะไม่ได้มีการพูดคุยสื่อสารระหว่างกันเป็นการส่วนตัว ดังนี้ “เรื่องสายลมก็ *ไม่รู้* อะไรมาก เพราะเค้าไม่พูดที่พูดก็จะมีแค่ว่าพองว่าวันนั้น ใครแก้ง และก็ให้ไปจัดการ แค่นี้แหละ” ซึ่งหากวันใดไม่มีการแก้งเกิดขึ้นครูที่ปรึกษาจะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสายลมเลยนอกเหนือจากขณะสอนในชั้นเรียน

การสังเกตขณะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนพบว่าสายลมมักจะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ คือนั่งอยู่นิ่ง ๆ มองเพื่อนในกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบส่งครู บางครั้งสายลมจะไม่สนใจกับกิจกรรมที่เพื่อนทำและนั่งเล่นคนเดียวหรือไม่ก็จะชวนเพื่อนที่นั่งข้างๆ ซึ่งครูประจำชั้นที่ทำหน้าที่สอนในชั้นเรียนก็ได้พูดถึงสายลมหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษเมื่อทำกิจกรรม แต่จะให้ความสำคัญกับกิจกรรมภาพรวมในชั้นเรียนเสียมากกว่า

จากบทสัมภาษณ์จะพบว่าประเด็นในการสื่อสารมีเพียงบอกกับครูประจำชั้นให้ทำโทษเพื่อนผู้ที่แก้งในช่วงที่สายลมร้องไห้มาโรงเรียนหรือขาดเรียนบ่อย ครูประจำชั้นก็พยายามซักถามถึงสาเหตุ แต่สายลมก็ไม่บอกถึงสาเหตุ แม้ว่าจะถามกี่ครั้งสายลมก็ไม่ให้คำตอบ เช่นเดิม ในส่วนทางด้านความสามารถในการอ่าน สายลมไม่ได้ขอให้ครูประจำชั้นช่วยเหลือและครูประจำชั้น ก็ไม่ได้เสนอให้ความช่วยเหลือกับสายลม ทั้งในเวลาเรียน ขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือนอกเหนือ เวลาเรียน

การอยู่ที่บ้านของสายลมกับครอบครัว ทำให้พบว่าสายลมไม่ค่อยสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเท่าใดนักเพราะขณะอยู่ที่บ้าน สายลมไม่สนทนากับบุคคลใดที่บ้านถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เมื่อไปถึงบ้านจะออกไปเล่นกับเพื่อนข้างบ้าน ที่เป็นนักเรียนในห้องเดียวกัน เวลาค่ำกลับเข้าบ้านจะทำกับข้าวรับประทานเองและก็นอน

การนอนจะนอนห้องเดียวกับพี่ชาย แต่พี่ชายมักกลับบ้านดึก สายลมจึงนอนคนเดียวบ่อยครั้ง สายลมมักเล่นโทรศัพท์มือถือที่แม่ซื้อให้ก่อนนอน ส่วนช่วงเทศกาลต่าง ๆ ครอบครัวไม่ได้พาสายลมไปที่ใดแต่จะมีการจัดงานเลี้ยงที่บ้านโดยลุงจะเป็นผู้จัดงาน ส่วนทางด้านพัฒนาทักษะการอ่านครอบครัวของสายลมไม่ได้สอนอ่านให้สายลมเพิ่มเติมจากที่โรงเรียนสอน แต่ยายของสายลมมีความมอมองเกี่ยวกับการอ่านออกกว่าโรงเรียนเท่านั้นที่จะสามารถสอนให้สายลมอ่านออกได้ โดยกล่าวว่า “ครูต้องสอนมันนะ สอนให้มันอ่านให้ได้”

สายลมเล่าถึงเหตุการณ์ที่โรงเรียนบางครั้งแต่การพูดนั้นมีลักษณะคล้ายการสบถเพื่อระบายความรู้สึก เช่น “ไอ้ ร้าคาญ” ผู้เป็นยายซักถาม สายลมจึงตอบว่า “ร้าคาญเพื่อนคนหนึ่งที่ชอบแก้ง” เพียงเท่านั้นโดยที่สายลมไม่ได้เล่าถึงรายละเอียดการถูกแก้งให้ยายฟัง และยาย

ก็ไม่ได้ซักถามต่อถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นเมื่อสายลมเกิดปัญหาขึ้นสายลมก็จะไม่บอกให้ใครทราบ บางครั้งร้องไห้ซึ่งทุกคนต่างสงสัยว่าร้องไห้เพราะสาเหตุใด เมื่อไปถามสายลมก็ตอบเพียงสั้น ๆ ว่า “ไม่ได้เป็นอะไร”

ขณะร้องไห้สายลมจะแอบร้องไห้เพียงคนเดียวในห้องนอนและโทรศัพท์ไปหาแม่ ยายเล่าว่าเคยไปแอบฟังเพราะต้องการทราบสาเหตุการร้องไห้ แต่เมื่อสายลมทราบว่ายายแอบฟังจึงบอกกับแม่ว่า “แม่ ๆ ...แค่นี้แหละ” หรือแม้แต่บุคคลอื่นในบ้าน เช่น ลูกที่สายลมมักทำกิจกรรมด้วย เช่น เลี้ยงไก่ ซ่อมรถจักรยานยนต์ เป็นต้น สายลมก็จะไม่บอกบอกถึงสาเหตุการร้องไห้ ซึ่งผู้วิจัยต้องการทราบสาเหตุการร้องไห้จึงได้ขอสัมภาษณ์แม่ของสายลมแต่แม่ของสายลมปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอการสัมภาษณ์ลูกของสายลมลูกกล่าวว่าที่สายลมร้องไห้เพราะสายลมต้องการให้แม่กลับมาหา โดยอ้างว่าอยู่บ้านต้องนอนคนเดียว เมื่อแม่ของสายลมมาหาสายลมจึงหยุดร้องไห้และร้องไห้อีกครั้งเมื่อแม่จะกลับกรุงเทพฯ ความสัมพันธ์ระหว่างสายลมกับแม่

จากการศึกษาพบว่าสายลมต้องการใกล้ชิด/อยู่กับแม่ แม้ว่าผู้เป็นแม่จะไม่ได้อยู่ใกล้ชิดหรือให้การเลี้ยงดูสายลมเท่ากับบุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน การที่แม่ของสายลมต้องทำงานที่กรุงเทพฯ ทำให้สายลมรู้สึกโดดเดี่ยว จึงต้องการให้แม่กลับมาหาเพื่อมาอยู่ใกล้ ๆ สายลมเมื่ออยู่กับแม่ไม่มี การพูดคุยสื่อสารหรือทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน เพราะแม่ของสายลมก็จะเล่นโทรศัพท์มือถือและสายลมเองก็เล่นโทรศัพท์มือถือ โดยสายลมจะนอนอยู่ในห้องข้าง ๆ แม่ โดยไม่ออกไปเล่นกับเพื่อน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวของสายลม จะเป็นในลักษณะการสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ประสบอยู่ตรงหน้า มากกว่าการเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือปัญหาที่ประสบมา เช่น “จะไปเล่นกับเพื่อนนะ” “ยายเดี่ยวช่วยยกของนะ” เป็นต้น

ระยะเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสายลมกับสมาชิกในครอบครัวที่มีไม่มากนักน่าจะมีสาเหตุมาจากสมาชิกในครอบครัวของสายลมใช้เวลาไปกับการทำงาน คือยายต้องขายของ ตาต้องไปทำงานรับจ้าง ลูกต้องไปทำงานโรงงาน และแม่ต้องไปทำงาน (รับจ้างขายของ) ทั้งหมดนี้ทำให้ทุกคนไม่มีเวลาเหลือในการสนทนากับสายลมในแต่ละวัน

ข้อมูลดังกล่าวสามารถสังเกตเห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวประจำชั้นและของสายลมไม่เท่าที่ควรเพราะไม่มีการสื่อสาร/มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเท่าที่ควร แม้ว่าจะทำกิจกรรมร่วมกันบางครั้ง สาเหตุอาจเป็นเพราะตั้งแต่เด็กครอบครัวไม่ได้สนทนาพูดคุยกันจนเป็นกิจวัตร หรือไม่มีการซักถามถึงเหตุการณ์ที่สายลมประสบมาทำให้สายลมมีลักษณะนิสัยไม่เปิดเผยความรู้สึกหรือบอกปัญหากับใคร สิ่งเหล่านี้เองมีผลทำให้สายลมไม่ได้รับพัฒนาการอ่านจากการมีปฏิสัมพันธ์

(2) วัฒนธรรม (Culture)

นอกจากประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลรอบข้างที่ใกล้ชิด ทั้งสมาชิก ในครอบครัว ครูประจำชั้นและเพื่อนสนิท ยังมีประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งวัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแบบรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่ม สำหรับ สายลม การดำรงชีวิตของครอบครัว ทั้งการปฏิบัติตนและแนวทางการดำเนินชีวิตต่าง ๆ ล้วนหล่อหลอมให้สายลมมีอัตลักษณ์ เช่นทุกวันนี้และยังส่งผลไปถึงการเรียนรู้ด้านการอ่านของสายลมอีกด้วย

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่หล่อหลอมวัฒนธรรม ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ ทำให้สายลมและนักเรียนคนอื่นเกิดพฤติกรรม การแสดงออกต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน เช่น การปฏิบัติในช่วงสอบควรนำหนังสือกลับไปอ่าน ที่บ้าน หรือผู้อ่านหนังสือไม่ออกควรตั้งใจฝึกอ่านให้มากขึ้น เป็นต้น การปลูกฝังให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เรื่องการเรียนและการอ่านมักเกิดขึ้นเป็นประจำ อีกทั้งยังมีการแข่งขันทักษะภาษาไทยด้านต่าง ๆ เช่น อ่านออกเสียง อ่านจับใจความ เป็นต้น ซึ่งเป็นการปลูกฝังนักเรียนให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนและทักษะการอ่านเพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากระบบโรงเรียนแล้วเพื่อนของสายลมก็มีความสำคัญเพราะช่วงวัยนี้มักให้ความสำคัญกับเพื่อนทำสิ่งใดมักทำเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เช่น เล่นกีฬาแบบที่เพื่อนเล่น เล่นเกมแบบเพื่อน ปฏิบัติตนตามแบบเพื่อน เป็นต้น ในกรณีสายลมระบบของโรงเรียนไม่มีผลต่อสายลมมากนัก เนื่องจากสายลมขาดเรียนบ่อย หรือมาเรียนช่วงเช้าแม่ของสายลมจะมารับหลังจากพักกลางวัน ทำให้ความต่อเนื่องของการส่งต่อ/หล่อหลอมวัฒนธรรมจากระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการอ่านออกขาดความต่อเนื่อง

วัฒนธรรมของครัวสายลมที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ กฎระเบียบในครอบครัวที่ไม่เคร่งครัด คือใครจะปฏิบัติอย่างไรก็ได้ตามความความต้องการ เช่น พี่ชายของสายลมจะกลับบ้านในช่วงเวลาใดก็ได้หรือไม่กลับบ้านเลยก็ได้ ไม่มีการกำหนดว่าควรกลับกี่โมง ทางด้านแม่ของสายลมควรนำสายลมไปกรุงเทพฯ ควรพากลับมาให้ทันโรงเรียนเปิดเรียน หรือสายลมไม่ไปยอมไปโรงเรียนยายจะบังคับ แต่หากสายลมแสดงกิริยาไม่พอใจยายก็จะหยุด แสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นก็ได้มีการว่ากล่าวตักเตือนจากบุคคลในครอบครัว เช่น ยาย ตา ลุง เป็นต้น แต่ก็เป็นเพียงการตำหนิ ไม่มีการวางกฎเกณฑ์บังคับให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแต่อย่างใด

ความคิด ความเชื่อหรือค่านิยมทางการศึกษาของครอบครัวสายลมพบว่าสมาชิกบางคน คือยายกับตาจะให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยสังเกตจากคำพูดของยาย ขณะสัมภาษณ์ “ก็อยากให้มันเรียน แต่ไม่รู้ยังไง เหมือนมันจะไม่อยากเรียน” “พี่ชายสายลมมันนะ

บังคับให้มันไปสอบ มันก็ไม่ไป พอไม่ได้สอบ เขาก็ไม่ให้มันผ่าน” เป็นต้น นอกจากนั้นสำหรับสายลมเองก็ไม่มีต้นแบบทางการศึกษา (Idol) เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวของสายลมส่วนมากเรียนไม่สำเร็จในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานะนี้ส่งผลให้สายลมไม่มีการมุ่งหวังถึงอนาคตของตนเอง เมื่อซักถามถึงความชอบหรืออาชีพที่อยากทำ สายลมมักตอบว่า “ไม่รู้ครับ” ในการปลูกฝังเรื่องการอ่าน จากการสัมภาษณ์ยายพบว่า ที่บ้านของสายลมไม่มีหนังสือหรือสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้/ทักษะด้าน การอ่าน สิ่งที่ครอบครัวของสายลมซื้อให้สายลมมักเป็นอาหารที่สายลมชอบ เสื้อผ้าและโทรศัพท์มือถือที่อยากได้

การศึกษาวัฒนธรรมที่สายลมได้รับจากครอบครัว ครูประจำชั้นและเพื่อนสนิททางการอ่าน พบว่าสายลมได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญทางการอ่านและความกระตือรือร้นในการอ่านออกจากทางครอบครัวน้อยมากเพราะทุกคนต่างมีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องรับผิดชอบทั้งยังขาดต้นแบบทางการศึกษาทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการอ่านออก สำหรับทางโรงเรียนมีการปลูกฝังวัฒนธรรมการอ่านค่อนข้างเยอะพอสมควร แต่การขาดเรียนบ่อยทำให้ขาดช่วงและได้รับการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง

(3) ภาษา (Language)

ภาษาเป็นตัวกลางในการสื่อความคิดและภาษายังเป็นสิ่งแทนความคิดอีกด้วย หากสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาที่ถูกต้องจะช่วยพัฒนาทักษะทักษะการอ่านได้ สำหรับโรงเรียน ครูประจำชั้นมักใช้ภาษากึ่งทางการกับสายลม และมีการตักเตือนเมื่อสายลมใช้คำไม่สุภาพหรือพูดไม่ถูกต้องตามหลักภาษา เช่น สายลมเรียกแม่ของแม่ว่าย่า ซึ่งครูประจำชั้นให้เปลี่ยนคำเรียกโดยเรียกว่ายาย เพื่อนสนิทของสายลมมักสื่อสารกับสายลมเป็นประจำทั้งในชั้นเรียนและช่วงเวลาพักกลางวัน เพื่อนสนิทของสายลมมีผลการเรียนที่ดีเยี่ยมทำให้สามารถสอนเนื้อหาบทเรียนกับสายลมได้ บางครั้งมีการพูดคุยถึงการไปเที่ยวช่วงปิดเทอม ทำให้เจ้ได้มีโอกาสพูดคุยสื่อสารว่าสายลมพบเจอกับเหตุการณ์ใดบ้าง

สำหรับในครอบครัวของสายลมใช้การสื่อสารระดับไม่เป็นทางการ มีการใช้คำพูดระดับปากหรือคำหยาบบางครั้ง ส่วนการใช้ภาษาพูดคุยสื่อสารกันอย่างจริงจังหรือพูดคุย/ถกเถียงกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่งไม่ปรากฏ ซึ่งแต่ละวันมีเพียงการพูดคุยเรื่องทั่วไปเพียงไม่กี่ประโยค ทำให้สายลมไม่มีพัฒนาการทางการใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลอื่น ส่งผลไปถึงการเรียนรู้ของสายลมเป็นเหตุให้สายลมมีการเรียนรู้ในด้านการใช้คำน้อย สังเกตจากเมื่อครูหรือเพื่อนสอนอ่าน สายลมมักไม่เข้าใจและปฏิบัติตามไม่ถูกต้อง เช่นเดียวกับการสื่อสาร เจ้มักใช้ภาษาสื่อสารผิดพลาดเป็นผลให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะไปถึงขั้นการอ่านได้

4.1.2 ข้อมูลส่วนตัวหยดน้ำ

4.1.2.1 ประวัติส่วนตัวหยดน้ำ

หยดน้ำเป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 11 ปี พ่อและแม่ของหยดน้ำหย่าร้างกัน หยดน้ำอาศัยอยู่กับพ่อที่ต่างจังหวัด พ่อประกอบอาชีพซ่อมบำรุง ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง และยายประกอบอาชีพแม่บ้าน แม่อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ ประกอบอาชีพรักษาความปลอดภัยที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง พ่อและแม่ของหยดน้ำหย่าร้างกันหยดน้ำมีพี่สาวต่างแม่ที่เกิดจากภรรยาคนแรก อายุ 17 ปี อยู่ต่างตำบล ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่ง บางครั้งจะมาหาหยดน้ำที่บ้านหรือพาหยดน้ำไปนอนที่บ้านแม่ด้วย กิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ ดูโทรทัศน์ บางครั้งหยดน้ำจะนั่งรถจักรยานยนต์ไปกับพี่สาวเพราะพี่สาวทำขนมขาย เมื่อมีคนสั่งหยดน้ำจะไปส่งกับพี่สาวด้วย

บ้านของหยดน้ำอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางมาโรงเรียนประมาณ 15 นาที โดยพ่อส่งหยดน้ำไปโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์ สมาชิกในบ้านรวมหยดน้ำมี 3 คน ได้แก่ หยดน้ำพ่อและยาย ขณะอยู่ที่บ้านหยดน้ำไม่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ งานบ้าน เช่น ซักผ้า กวาดบ้านถูบ้าน เตรียมอาหาร เป็นต้น จะเป็นหน้าที่ของยาย ยายกลับจากทำงาน (แม่บ้าน) ประมาณ 12.00 นาฬิกา บางครั้งเจ้าของบ้านแบ่งกับข้าวให้ ทำให้ยายไม่จำเป็นต้องซื้อกับข้าวหรือทำกับข้าว ในขณะที่พ่อกลับจากทำงานเวลาประมาณ 18.00 นาฬิกา พ่อของหยดน้ำกล่าวว่าเพราะกลับบ้านค่ำทำให้ไม่ค่อยได้พูดคุยกับหยดน้ำเท่าที่ควร เช้าต้องรีบไปส่งหยดน้ำที่โรงเรียนและรีบกลับรถเพื่อให้เข้าทำงานก่อน 8.00 นาฬิกา

บริเวณบ้านใกล้เคียง มี 1 หลัง ซึ่งเป็นบ้านของป้า (น้องสาวของพ่อ) ป้ามีลูก 3 คน อายุน้อยกว่าหยดน้ำตั้งแต่วันหยุดหยดน้ำจึงไปเล่นกับญาติ ๆ ข้างบ้าน กิจกรรมที่ทำกันคือ วิ่งเล่นไล่จับ ซ่อนหา ตกปลา เป็นต้น หากไม่เล่นกับเพื่อนหยดน้ำมักเข้าเว็บไซต์เพื่อดูวิดีโอ (You tube) เช่น เพลงที่ชอบ การช่วยเหลือจากมูลนิธิแห่งหนึ่งหนึ่ง เป็นต้น ส่วนมากจะเป็นคุณลิขิตวิดีโอการช่วยเหลือคนจากมูลนิธิแห่งหนึ่ง เพราะความฝันของหยดน้ำคือการได้ทำงานกับมูลนิธิแห่งหนึ่ง หยดน้ำกล่าวว่าน่าตื่นเต้นตอนที่ช่วยคน โดยหยดน้ำพบเห็นมูลนิธิแห่งหนึ่งเมื่อไปอยู่กับพ่อที่โรงพยาบาล ขณะมีรถมูลนิธิแห่งหนึ่งมา หยดน้ำก็จะไปยืนดูการขนย้ายคนเจ็บเข้าห้องฉุกเฉิน

บางสัปดาห์หยดน้ำจะไปนอนค้างกับพ่อที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เนื่องจากพ่ออยู่เวรประจำวันในวันอาทิตย์ โดยเข้าเวรตั้งแต่เวลา 16.00 นาฬิกา และออกจากเวรเวลา 8 นาฬิกา กิจกรรมที่หยดน้ำทำเมื่อไปอยู่กับพ่อที่โรงพยาบาล คือ เล่นเกมจากคอมพิวเตอร์ในห้องพักสำหรับพนักงาน กลับบ้านช่วงเช้าหลังจากพ่อกลับจากเวร

ช่วงปิดภาคเรียนหยดน้ำจะไปอยู่กับแม่ที่กรุงเทพฯ หยดน้ำใช้เวลาส่วนใหญ่เล่นเกมจากตู้เกม บางครั้งจะวิ่งเล่นคนเดียวในห้างสรรพสินค้า กลับบ้านพักพร้อมแม่ บางครั้งแม่จะพาไปเที่ยวตลาดนัด ซึ่งหยดน้ำกล่าวว่าชอบที่อยู่ปัจจุบันมากกว่าเพราะของมีให้เลือกหลากหลายกว่า

ปิดเทอมหยดน้ำไม่ต้องการไปอยู่กับแม่แต่ต้องการอยู่กับพ่อที่จังหวัดที่อยู่ปัจจุบันมากกว่า เพราะเมื่อไปไม่มีกิจกรรมให้ทำ พ่อของหยดน้ำกล่าวว่าต้องไปเพราะจะได้ผลัดกันเลี้ยงหยดน้ำ

ด้านการเรียนของหยดน้ำประสบกับสภาวะอ่านภาษาไทยไม่คล่อง อ่านได้บางคำแต่ต้องใช้เวลาสะกดค่อนข้างนาน ในเวลาเรียนหยดน้ำมีพฤติกรรมพูดคนเดียว ทำให้เพื่อนกล่าวขณะสัมภาษณ์ว่าเพราะการพูดคนเดียวทำให้ไม่อยากรับฟังเพื่อนหรือเพื่อนคนอื่นในชั้นแต่ได้แบบฝึกที่ง่ายกว่า ภาระงานที่ครูมอบหมายให้ ไม่ส่งบ่อยครั้ง และหยดน้ำมักจะนั่งเล่นเอามือสอดลงไปใต้โต๊ะเรียน พับรถแข่งจากกระดาษ บางเวลาหยดน้ำนั่งเหม่อมองออกไปนอกประตูห้องเรียน (หยดน้ำนั่งติดกับประตู) บางครั้งครู (ผู้ทำวิจัย) นัดสอนเพิ่มเติมช่วงเช้าหรือช่วงพักกลางวันแต่หยดน้ำไม่มาตามนัดหมาย จากการสอบถามหยดน้ำกล่าวว่าลืมนัดที่ครูนัดไว้ ช่วงพักกลางวันหยดน้ำนั่งรับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อนสนิทที่เป็นนักเรียนชาย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประมาณ 4-5 คน เมื่อทานข้าวเสร็จจะเล่นกับเพื่อนที่สนามฟุตบอล บางครั้งวิ่งเล่น เช่น ตีจับ โจรจับผู้ร้าย เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลพบว่าหยดน้ำขาดเรียนบ่อย จากการสัมภาษณ์พ่อของหยดน้ำอธิบายว่าเนื่องจากหยดน้ำตื่นสายทำให้พ่อไปส่งที่โรงเรียนไม่ทัน (พ่อต้องไปให้ทันเข้าทำงาน) จึงให้พี่สาวไปส่งแต่พี่สาวไม่ไปส่งหยดน้ำจึงไม่ได้ไปโรงเรียน บางครั้งวันศุกร์หยดน้ำต้องนั่งสวดมนต์ยาว แต่บริเวณลานสวดมนต์มีมูลสัตว์จากนกทำให้ไม่ยอมไปนั่งสวดมนต์ สุดท้ายจึงขอพ่อหยุดเรียน ครูประจำชั้นของสายลมติดต่อกับพ่อของหยดน้ำทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพราะต้องการไปที่บ้าน พูดคุยถึงสาเหตุการขาดเรียนบ่อยแต่สื่อสารกับพ่อของหยดน้ำถึงตำแหน่งที่ตั้งของบ้านไม่เข้าใจ จึงเพียงอธิบายผลกระทบการขาดเรียนบ่อย จากนั้นพบว่าหยดน้ำมาเรียนตามปกติไม่ขาดเรียนบ่อย

4.1.2.2 บริบทแวดล้อมหยดน้ำ

การเก็บข้อมูลโดยเก็บจากการสังเกตจากที่โรงเรียน (ห้องเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น) และที่บ้าน การสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตสมาชิกในครอบครัว ครูและเพื่อนสนิทของนักเรียน ทำให้สามารถแยกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

ที่โรงเรียน ขณะอยู่ในชั้นเรียนพบว่าหยดน้ำไม่ฟังสิ่งที่ครูอธิบาย หรือเมื่อทำกิจกรรมในชั้นเรียนก็จะไม่ให้ความร่วมมือ เพื่อนสนิทของหยดน้ำเล่าว่าหากหยดน้ำไม่เข้าใจบทเรียนเพราะอ่านไม่ออก เพื่อนสนิทจะอ่านให้ฟังซึ่งหยดน้ำให้ความสนใจเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นหยดน้ำจึงทำงานไม่เสร็จตามที่ครูมอบหมาย นอกจากนั้นขณะเรียนอยู่ในชั้นเรียนหยดน้ำเวลามักพูดเพียงลำพังเป็นประจำ โดยไม่ทราบว่าหยดน้ำพูดสิ่งใดกับใครเนื่องจากได้ยินไม่ชัดเจน ทำให้

เพื่อนรู้สึกไม่ชอบและราคาถูกลงยิ่งย่ำที่นั้งให้ไกลจากหยตน้ำจากบทสัมภาษณ์เพื่อนร่วมห้องกล่าวว่า
“ไม่รู้มันพูดอะไรครู่ พูดทั้งชั่วโมง ผมราคาถูกลงเลยย่ำที่นั้งหนีเลย”

จากพฤติกรรมนี้ทำให้หยตน้ำนั่งคนเดียวในชั้นเรียน เหตุการณ์อื่นที่เพื่อนรู้สึกไม่พอใจหยตน้ำคือยืมเงินเพื่อนแต่ไม่คืน จากการสัมภาษณ์หยตน้ำเล่าว่าเพราะพ่อไม่ได้ให้เงินมาโรงเรียน จึงจำเป็นต้องยืมเพื่อนแต่ในวันถัดมาพ่อให้เงินจำนวนเท่าเดิมจึงไม่มีส่วนที่เหลือไปคืนเพื่อน ทั้งสองเหตุการณ์ทำให้เพื่อนบางส่วนรู้สึกโกรธแต่เพื่อนสนิทของหยตน้ำก็ยังปฏิบัติ พูดคุยกับหยตน้ำปกติเหมือนเช่นเคยคือ สอนบทเรียนที่หยตน้ำไม่เข้าใจและชวนไปเล่นช่วงพักกลางวัน ขณะเล่นกับเพื่อนสนิทหยตน้ำมีความสุข สังเกตจากรอยยิ้มและการหัวเราะ

สำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นและหยตน้ำพบว่าไม่ได้ใกล้ชิดกันเท่าใดนัก เนื่องจากครูประจำชั้นไม่เข้าใจสิ่งที่หยตน้ำพยายามสื่อสารทั้งจากการกระทำหรือคำพูด สังเกตจากบทสัมภาษณ์ของครูประจำชั้น *“สำหรับหยตน้ำก็จะไม่รู้อะไรมาก แบบผิวเผินแค่เรื่องที่เพื่อนมาแกล้งอะไรแบบนี้”* คือระหว่างหยตน้ำและครูประจำชั้นจะมีปฏิสัมพันธ์ในเรื่องการถูกแกล้ง (เพื่อนมาแกล้งหยตน้ำ) เมื่อมีเพื่อนมาแกล้ง ครูก็จะให้ความยุติธรรมกับหยตน้ำที่เป็นผู้ถูกกระทำ นอกจากนั้นครูประจำชั้นยังกล่าวแนะนำเกี่ยวกับการเรียน โดยให้หยตน้ำพยายามให้มากขึ้นและขยันฝึกอ่าน เพราะผลการเรียนหยตน้ำจะดีขึ้นหากอ่านหนังสือได้ หยตน้ำรับคำแนะนำแต่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ

ครูประจำชั้นเล่าต่ออีกว่าพยายามที่จะติดต่อไปยังครอบครัวของหยตน้ำเพื่อทราบถึงสาเหตุปัญหาการขาดเรียนบ่อย แต่ไม่เข้าใจการเจตนาการสื่อสารของผู้ปกครองหยตน้ำ เนื่องจากพูดวาทะจึงไม่สามารถจับใจความได้ หรือให้ผู้ปกครองของหยตน้ำบอกที่ตั้งบ้านเพราะต้องการไปเยี่ยมบ้าน ครอบครัวของหยตน้ำก็อธิบายไม่ชัดเจนทำให้ต้องใช้เวลาานพอสมควร จึงจะสามารถเข้าใจได้ ปัญหาอื่น ๆ ของหยตน้ำครูประจำชั้นไม่ทราบเพราะหยตน้ำไม่เคยบอกข้อมูลกับครูประจำชั้นให้ทราบ

นอกจากเก็บข้อมูลจากทางโรงเรียนแล้วผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากที่บ้านของหยตน้ำด้วย ทำให้ทราบว่าขณะอยู่ที่บ้านหยตน้ำไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวเท่าใดนัก สังเกตจากไม่มีการทำกิจกรรมใดร่วมกันหรือไปเที่ยวด้วยกัน พ่อของหยตน้ำเล่าว่า เนื่องจากพ่อกลับมาจากการทำงานเวลาประมาณ 17.00 น. จึงอ่อนล้าจากการทำงานทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเท่าใดนัก ในวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดของพ่อไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมหยตน้ำเพราะหยตน้ำเล่าว่า *“พ่อจะนอนเล่นโทรศัพท์ครับ อยู่ในห้อง ไม่ก็ดูหนัง”* ซึ่งสิ่งที่หยตน้ำทำคือ นอนเล่นโทรศัพท์ของหยตน้ำอยู่ข้าง ๆ พ่อ

สำหรับเทศกาลต่าง ๆ หยตน้ำและครอบครัวก็ไม่มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น เทศกาลปีใหม่ ครอบครัวของหยตน้ำไม่มีการฉลองปีใหม่ หรือไปเที่ยว แต่พ่อจะพาหยตน้ำไปอยู่ที่ทำงานด้วยกันโดยพ่อจะไปงานเลี้ยงและหยตน้ำจะเล่นเกมอยู่ในห้องทำงานของพ่อ เพราะไม่มีกิจกรรมอื่นให้หยตน้ำทำ รวมไปถึงไม่มีหนังสือหรือตำราต่าง ๆ ให้หยตน้ำได้ศึกษา

หยดน้ำไม่เคยเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ใดที่ประสบในแต่ละวันให้ครอบครัวฟัง รวมไปถึงเรื่องที่เป็นปัญหา เช่น แม่ไม่จ่ายค่าเรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชาเป็นเวลาหลายเดือน ทำให้ครูสอนพิเศษไม่ให้เรียนแต่หยดน้ำก็ไม่ได้บอกพ่อ บอกเพียงว่า “พ่อ ไม่เรียนพิเศษแล้วนะ” และพ่อก็ไม่ได้ถามหยดน้ำว่าเหตุใดจึงเลิกเรียนพิเศษ และมาทราบเรื่องจากเพื่อนของหยดน้ำที่เรียนพิเศษ เป็นผู้เล่าให้ฟัง เป็นต้น

หยดน้ำอยู่กับพ่อช่วงเปิดภาคเรียน ช่วงปิดภาคเรียนหยดน้ำจะไปอยู่กับแม่ที่กรุงเทพฯ ในขณะที่แม่ทำงาน หยดน้ำจะไปวิ่งเล่นคนเดียวหรือบางครั้งจะเล่นเกมในบริเวณที่ทำงานของแม่ที่เป็นห้างสรรพสินค้า เมื่อแม่เลิกงานจึงกลับบ้าน ซึ่งประเด็นการพูดคุยกับแม่จะเป็นเรื่อง การรับประทานอาหารว่าหยดน้ำต้องการทานอาหารชนิดใด เมื่อเปิดเรียนแม่จึงพาหยดน้ำมาส่งที่บ้านพ่อของหยดน้ำ

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหยดน้ำได้แก่ ครูประจำชั้น เพื่อนและครอบครัวของหยดน้ำมีปฏิสัมพันธ์กับหยดน้ำน้อยมาก ประเด็นของเพื่อนเนื่องจากพฤติกรรมของหยดน้ำเพื่อนจึงไม่นั่งข้าง ทำให้ไม่สามารถปรึกษาหรือดูตัวอย่างจากเพื่อนขณะอยู่ในชั้นเรียนได้ ส่วนครูประจำชั้นพยายามให้ข้อคิดกับหยดน้ำแต่หยดน้ำไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้หรือให้ความร่วมมือ สุดท้ายสำหรับผู้ปกครองก็ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับหยดน้ำในด้านพัฒนาทักษะการอ่าน หรือกระตุ้นให้หยดน้ำสนใจพัฒนาการอ่านของตนเอง

(2) วัฒนธรรม (Culture)

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึงสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแทนรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่ม จากการดำรงชีวิตของครอบครัวหล่อหลอมให้เกิดมีอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งวัฒนธรรมนี้เองส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางการอ่านที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา

หยดน้ำได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม (ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบต่าง ๆ) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่โรงเรียน คือครูและเพื่อน ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดอัตลักษณ์ของหยดน้ำครูที่หยดน้ำมักมีปฏิสัมพันธ์ด้วยมากที่สุด คือครูประจำชั้นเพราะทุกเช้าครูประจำชั้นจะพบอบรมในชั่วโมงโฮมรูม (Homeroom) พูดคุยสื่อสารกับหยดน้ำมากที่สุด ทั้งยังพบในรายวิชาที่เรียนอีกด้วยทำให้หยดน้ำได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบต่าง ๆ จากการอบรมสั่งสอนของครูประจำชั้น

จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นเล่าว่า หยตน้ำมักไม่ทำการบ้านมาส่ง ทำให้ไม่ได้ทบทวนบทเรียน นอกจากนั้นหน้าปกสมุดเรียนมักทำขาด ไม่รักษาของแต่ทั้งนี้ครูประจำชั้นได้พยายามตักเตือนให้มีวินัยมากขึ้น รวมไปถึงการขาดเรียนของหยตน้ำทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่องมีผลต่อการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ชั้นอื่น ๆ และมีผลต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามจากโรงเรียนเพราะขาดความต่อเนื่องไป ครูประจำชั้นจึงพยายามโน้มน้าวให้หยตน้ำเห็นความสำคัญของการเรียนและมาเรียนตามปกติ ไม่หยุดเรียนโดยปราศจากเหตุอันควร โดยครูประจำชั้นจึงมักต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอ

อีกบุคคลที่หยตน้ำได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยตรง คือเพื่อน เนื่องจากเพื่อนเป็นบุคคลที่หยตน้ำให้ความไว้วางใจและใช้เวลาพูดคุย/มีปฏิสัมพันธ์ด้วยมากที่สุด ช่วงพักกลางวันหยตน้ำเล่นตีลูกแก้วกับเพื่อน สำหรับในห้องเรียนหากหยตน้ำนั่งข้างเพื่อนที่พูดคุยมาก หยตน้ำก็จะพูดคุยกับเพื่อนจนไม่สนใจบทเรียนที่ครูสอน แต่หากหยตน้ำย้ายที่นั่งไปนั่งข้างเพื่อนสนิทที่สนใจเรียน/สนใจทำกิจกรรมในชั้นเรียน หยตน้ำก็จะสนใจเรียนตามเพื่อนที่นั่งใกล้เคียง ขณะเรียนบางครั้ง ไม่มีใครพูดกับหยตน้ำจากการสัมภาษณ์หยตน้ำเล่าว่า สาเหตุการพูดคนเดียวคือ *“พูดเรื่อยเปื่อยครับ ถ้าเพื่อนไม่พูดด้วยก็จะพูดคนเดียวครับ”* บ่อยครั้งที่หยตน้ำไม่เข้าใจบทเรียนเพราะไม่สามารถอ่านโจทย์จึงไม่เข้าใจคำถาม เพื่อนสนิทของหยตน้ำจะอ่านให้หยตน้ำฟัง หยตน้ำจะตั้งใจฟังบ้าง ไม่ตั้งใจฟังบ้าง ซึ่งหากไม่ตั้งใจเพื่อนสนิทของหยตน้ำก็จะสนใจ ดังบทสัมภาษณ์เพื่อนสนิท *“เขาไม่เข้าใจ ผมก็อ่านให้เพื่อนฟังครับ เขาก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง ถ้าเขาไม่ฟังผมก็ปล่อยเลย”*

การเก็บข้อมูลจากการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ พบว่าวัฒนธรรมแนวคิด ความเชื่อ กฎระเบียบของหยตน้ำได้รับผ่านทางครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ การที่ครอบครัวให้ความยืดหยุ่นในการดำรงชีวิตแก่หยตน้ำหมายความว่า ครอบครัวของหยตน้ำจะไม่บังคับหรือกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติตน เช่น หากหยตน้ำไม่ทำงานบ้าน สมาชิกในครอบครัวก็จะไม่ตำหนิหรือต่อว่าเพราะยายและพ่อจะเป็นผู้ทำงานบ้านทั้งหมด รวมไปถึงเรื่องการเรียน หากวันไหนที่หยตน้ำต้องการหยุดเรียน ครอบครัวก็จะไม่บังคับให้ไปโรงเรียน โดยพ่อให้เหตุผลว่าหยตน้ำป่วยเป็นโรคธาลัสซีเมีย (Thalassemia) ร่างกายจึงไม่แข็งแรง จากการสัมภาษณ์มีบางช่วงที่หยตน้ำกล่าวว่า *“บางวันผมก็ตื่นสายครับ เลยไม่ไป”* ซึ่งกรณีนี้ครอบครัวก็ไม่ได้มีการบังคับอย่างใด เป็นต้น

ความฝันในอนาคตของหยตน้ำครอบครัวไม่ได้กำหนดว่าหยตน้ำต้องประกอบอาชีพอะไร พ่อของหยตน้ำกล่าวว่า *“เขาจะทำอาชีพอะไร ก็แล้วแต่เขาเลยครับ”* ซึ่งหยตน้ำกล่าวว่าต้องการประกอบอาชีพด้านจิตอาสาในมูลนิธิแห่งหนึ่ง เนื่องจากเวลาอยู่ที่โรงพยาบาลกับพ่อก็จะเห็นภาพคนจากมูลนิธิแห่งหนึ่งช่วยเหลือคนเจ็บจากอุบัติเหตุเป็นประจำ รู้สึกอยากเข้าไปช่วยด้วย คงจะตื่นเต้นและสนุก ดังนั้นจึงคิดว่าต้องการประกอบอาชีพนี้ ผู้วิจัยซักถามว่ารู้สึกกลัวบ้าง

หรือไม่เมื่อมูลนิธิแห่งหนึ่งพาคนเจ็บจากอุบัติเหตุมาส่งที่โรงพยาบาล เพราะมีเลือดหรือภาพที่น่าหวาดกลัว หยตน้ำตอบว่า “บางครั้งก็กลัวนะครับ แต่ก็อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร”

ทางด้านกรอ่าน ครอบครัวของหยตน้ำไม่ได้ซื้อหนังสือเรียนเพิ่มเติมหรือหนังสืออื่น ๆ ให้กับหยตน้ำและหยตน้ำก็ไม่ได้ขอร้องให้ครอบครัวซื้อให้ สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากครอบครัวของหยตน้ำมีรายได้น้อย หนังสือที่บ้านของหยตน้ำมีคือหนังสือเกี่ยวกับการดูพระของพ่อ ซึ่งบางวันหากหยตน้ำสนใจเล่มไหนก็จะหยิบขึ้นมาดู หยตน้ำเล่าว่า “ผมอ่านไม่ค่อยออกครับ ผมดูรูปเอา ผมชอบดูรูป” ผู้วิจัยซักถามต่อว่าถ้าต้องการทราบเนื้อหาแล้วทำอย่างไร หยตน้ำตอบว่า “ก็ไม่ได้ถามใครครับ เพราะไม่มีใครอยู่” และพ่อเองก็ไม่ได้สอนหยตน้ำอ่านหรืออ่านให้ฟัง

ช่วงปิดเทอมหยตน้ำไปอยู่กับแม่ที่กรุงเทพฯ ขณะไปอยู่แม่ทำงานตลอดทั้งวันที่ห้างสรรพสินค้าและเลิกงานดึก ช่วงวันหยุดก็ไม่ได้พาหยตน้ำไปเที่ยวที่ไหนเป็นพิเศษ มีเพียงพาไปตลาดนัดซึ่งเป็นทางผ่านกลับไปที่พัก เพื่อซื้ออาหารที่หยตน้ำต้องการรับประทาน เช่น สตึก เป็นต้นดังนั้นหยตน้ำจึงมีปฏิสัมพันธ์กับแม่น้อย นอกจากนี้ในช่วงวันหยุดพ่อก็ไม่ได้พาหยตน้ำไปเที่ยวเพราะพ่อและต้องทำงานเช่นเดียวกับแม่ บทสัมภาษณ์นี้ทำให้เห็นได้ว่าหยตน้ำใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่เพียงลำพังทำให้ไม่สามารถขอรับการช่วยเหลือจากใครในด้านการอ่านหรือการเรียนได้เลย

วัฒนธรรมที่หยตน้ำได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนร่วมห้องไม่ดีนัก เพราะพฤติกรรมการยืมเงินแล้วไม่คืน ทำให้เพื่อนบางคนไม่เข้าใกล้แต่เพื่อนสนิทยังให้ความช่วยเหลือในด้านการอ่านดี รวมไปถึงครูประจำชั้นที่พยายามแนะนำให้หยตน้ำพัฒนาด้านทักษะการอ่าน ผลปรากฏว่าหยตน้ำไม่มีปฏิริยาตอบโต้และเพิกเฉยต่อคำแนะนำเหล่านั้น สำหรับผู้ปกครองพบว่าถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้กับหยตน้ำน้อยมากโดยเฉพาะวัฒนธรรมการอ่านเพราะไม่ได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับพัฒนาทักษะการอ่านร่วมกันเลย

(3) ภาษา (Language)

ภาษาในที่นี้เน้นการใช้ภาษาพูดสื่อสาร โดยภาษาเป็นสิ่งที่แสดงถึงความคิด ความรู้สึกระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หากผู้ส่งสารมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีก็จะสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาได้ดี มีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งความสนใจที่การเรียนรู้ด้านการอ่านจากการใช้ภาษา

การใช้ภาษามีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านของหยตน้ำสำหรับที่โรงเรียน ครูประจำชั้นมักใช้ภาษากึ่งทางการ เพื่อง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหาความรู้รวมถึงการสอนด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติ ขณะสอนในชั้นเรียนครูประจำชั้นจะพูดสื่อสารกับหยตน้ำโดยเฉพาะ จากการอธิบายเนื้อหาบทเรียนเพื่อให้หยตน้ำเข้าใจมากขึ้น รวมไปถึงใช้ภาษาที่ง่ายเมื่ออธิบายบทเรียนให้หยตน้ำฟัง หรือใช้เทคนิคเพื่ออธิบายสำหรับหยตน้ำโดยเฉพาะเพราะหยตน้ำอ่านภาษาไทยไม่ออก เช่น ใช้ภาษาปาก เป็นต้น

การพูดสื่อสารนอกจากครูประจำชั้นแล้ว คือเพื่อนสนิทของหยดน้ำ ที่พยายามสอนเนื้อหาบทเรียนให้หยดน้ำเข้าใจ แต่พบว่าหยดน้ำฟังบ้าง ไม่ฟังบ้าง หากหยดน้ำนั่งข้าง เพื่อนสนิทจะตั้งใจเรียนตามเพื่อน แต่หากนั่งกับเพื่อนคนอื่นจะไม่ตั้งใจเรียนเท่าที่ควรเพราะจะก้มหน้าทำอะไรบางอย่างได้โต๊ะและพูดคนเดียว สุดท้ายเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ จะย้ายไปนั่งกับเพื่อนคนอื่นในชั้นเรียน

การใช้ภาษาของครอบครัวหยดน้ำใช้ระดับไม่เป็นทางการ ใช้คำหยาบ บางครั้ง พ่อของหยดน้ำพูดเก่งแต่หยดน้ำจะเงิบขีริม ขณะผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลที่บ้านพบว่าขณะผู้วิจัย ทักทายหยดน้ำหรือซักถามหยดน้ำพ่อของหยดน้ำจะตอบคำถามแทนบ่อยครั้ง แต่เมื่อพ่อเพียงอยู่กับหยดน้ำตามลำพังกลับพบว่าไม่มีการพูดคุย รวมไปถึงสอนการบ้านหรือสอนอ่านเพื่อเพิ่มทักษะการอ่าน

จากการใช้ภาษาสื่อสารระหว่างหยดน้ำกับบุคคลรอบตัวทำให้ทราบว่าหยดน้ำมีการใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลอื่นน้อย อาจมีผลต่อความสามารถและพัฒนาการด้านการอ่าน เพราะการใช้ภาษาพูดของหยดน้ำน้อย คลังคำศัพท์หรือไวยากรณ์ไม่ดี เพราะหยดน้ำมักเรียบเรียงประโยคสื่อสารผิดพลาด

4.1.3 ข้อมูลส่วนตัวแสงแดด

4.1.3.1 ประวัติส่วนตัวแสงแดด

แสงแดดเป็นนักเรียนเพศชาย อายุ 11 ปี พ่อ แม่และน้องชายอายุ 9 ขวบ 1 คน รวมแสงแดดและสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านมีทั้งสิ้น 4 คน อาศัยอยู่ที่บ้านพักแรงงาน ในสถานที่ก่อสร้าง ลักษณะบ้านพักเป็นห้องแถวปูน 1 ชั้น อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์โดยแม่มาส่งและไปรับ บางวันพ่อก็ไปรับ พ่อของแสงแดดมีอาชีพรับจ้างขับรถขนทรายที่ใช้ในงานก่อสร้างไปส่งให้ลูกค้า ออกจากบ้านพักประมาณ 4.30 น. และกลับถึงบ้านเวลาประมาณ 17.30 น. บางครั้งวันเสาร์แสงแดดจะขอนั่งรถไปกับพ่อ ระหว่างทางไปแสงแดด ก็จะนั่งเล่นมือถือ แม่ของแสงแดดมีเชื้อสายพม่าและกะเหรี่ยง พูดภาษาไทยได้แต่ไม่สามารถเขียนและอ่านภาษาไทยได้ อาชีพของแม่แสงแดดคือขายอาหารตามสั่งโดยเช่าพื้นที่ร้านที่อยู่ห่างจากบ้านพักไปประมาณ 2 กิโลเมตร แม่จะไปร้านเตรียมของสำหรับขายของ ประมาณ 5.00 นาฬิกา และกลับบ้านเพื่อนำอาหารเข้ามาให้แสงแดดและน้องชาย จากนั้นจึงพาไปส่งโรงเรียน ถึงโรงเรียนประมาณ 7.30 นาฬิกา ร้านขายของด้านในเป็นที่อยู่ของยาย ซึ่งเป็นคนพม่าทำให้ไม่สามารถพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้ วันหยุดแม่พาแสงแดดและน้องชาย มาอยู่ที่ร้านขายของด้วยและกลับบ้านพร้อมกัน เมื่อมาอยู่กิจกรรมที่ทำคือดูโทรทัศน์ และวิ่งเล่นบริเวณร้านกับน้องชาย มีบางครั้งที่แสงแดดนอนค้างที่ห้องยาย แสงแดดกล่าวว่าความฝันของแสงแดดคือการเป็นทหาร หรือไม่ก็อาจเป็นนักกีฬามวยปล้ำที่เคยเห็นจากโทรทัศน์

ช่วงวัยเด็ก แสงแดดอาศัยอยู่กับป้า (พี่สาวแม่) ที่จังหวัดกาญจนบุรี ครอบครัวของป้าประกอบไปด้วย สามี และลูก จำนวน 2 คน แสงแดดเข้าเรียนที่โรงเรียนเตรียมอนุบาลใกล้บ้าน ส่วนพ่อและแม่มาทำงานในจังหวัด ณ ที่อยู่ปัจจุบัน เมื่อขึ้นเรียนชั้นประถมศึกษา พ่อและแม่ย้ายแสงแดดมาอาศัยอยู่ที่จังหวัด ณ ที่อยู่ปัจจุบัน ด้วยกัน ถึงช่วงปิดเทอมจึงพาแสงแดดกลับไปอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี แสงแดดเล่าว่ากิจกรรม ที่ทำคือถักไม้กวาดขายกับป้า โดยป้าเป็นผู้สอนวิธีถัก กิจกรรมนอกจากนั้นคือเล่นกับเพื่อน เช่น เล่นน้ำในคลอง วิ่งเล่น เล่นของเล่น เป็นต้น ด้านการสื่อสารกับเพื่อนของแสงแดด เพื่อนบางคนไม่สามารถพูดภาษาไทยได้เพราะเป็นชาวกะเหรี่ยง แสงแดดกล่าวว่า “ผมฟังเขาไม่รู้เรื่อง” แต่บางคนสามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษาจึงได้ให้เพื่อนคนนั้นช่วยแปลให้ ปิดเทอมแต่ละครั้งแสงแดดและครอบครัวอยู่บ้านป้าประมาณ 3 วัน จากนั้นจึงเดินทางกลับ ณ จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน

ช่วงเย็นหลังเลิกเรียน กลับถึงบ้านแสงแดดมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ คือ กวาดบ้าน ล้างจาน หรือช่วยงานอื่น ๆ ตามที่พ่อกับแม่มอบหมาย แม่แสงแดดกล่าวว่างานที่ได้รับมอบหมายแสงแดดไม่ค่อยได้ทำ แต่จะนอนเล่นอยู่ในห้องเฉย ๆ เสียมากกว่า บางครั้งออกมานั่งเล่นที่หน้าบ้านพัก โดยหน้าบ้านจะมีโต๊ะปูนนั่ง แสงแดดจะนั่งอยู่ตรงนั้นโดยไม่ทำอะไรเพียงแค่มองบุคคลอื่นผ่านไปมา ระหว่างนั้นไม่มีการทักทายหรือสื่อสารกันใด ๆ เนื่องจากผู้คนบริเวณนั้นเหนื่อยล้าจากการทำงาน บางครั้งแสงแดดทะเลาะกับน้องเพราะแย่งดูโทรทัศน์ (โทรทัศน์มี 1 เครื่อง) คนที่ถูกลงโทษจะเป็นแสงแดดเพราะน้องจะแย่งแสงแดดเมื่อไม่มีคนอยู่แต่เมื่อมีพ่อหรือแม่อยู่น้องจะนั่งเฉย ทำให้คนที่ถูกต่อว่าเป็นแสงแดด

ด้านการเรียนประสบกับสภาวะอ่านภาษาไทยไม่คล่อง แสงแดดสามารถประสมคำได้อ่านได้ แต่บางคำเมื่ออ่านไม่ออกจะเดาคำศัพท์ที่มีเสียงอ่านใกล้เคียงกัน อาทิ “เปลี่ยน” แต่อ่านว่า “แป้ง” เป็นต้น การเรียนชั้นเรียนเมื่อแสงแดดอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสงแดดมักเข้ามาถามครูถึงบทเรียนทุกครั้ง ให้ครูสอนทุกข้อ แต่เมื่อเลื่อนชั้นขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสงแดดไม่ฟังเนื้อหาที่ครูอธิบาย ภาระงานที่ครูมอบหมายไม่ส่งบ่อยครั้ง ในชั้นเรียนชวนเพื่อนคุย พักกลางวันจะนั่งทานข้าวเพื่อน 5-6 คน และไปวิ่งเล่นซอแนบกับเพื่อนใต้ตึกอาคารเรียนช่วงชั้นที่ 2 นั่งพักรถแข่งจากกระดาดฯ ไปเล่นฟุตบอลที่สนามกีฬากับเพื่อน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น พบว่าแสงแดดนำสารเสพติดประเภทหูหรือมาสูบที่โรงเรียนกับเพื่อนในห้องน้ำเมื่อสองเดือนก่อนการเก็บข้อมูล แต่ปัจจุบันไม่ได้นำมาแล้ว จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นกล่าวว่า ช่วงเวลานั้นแม่ของแสงแดดทราบเรื่องจึงเดินทางมาที่โรงเรียนและพูดคุยกับแสงแดด จากนั้นจึงกลับบ้าน

4.1.3.2 บริบทแวดล้อมแสงแดด

การเก็บข้อมูลโดยเก็บจากการสังเกตจากที่โรงเรียน (ห้องเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น) และที่บ้าน การสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตสมาชิกในครอบครัว ครูและเพื่อนสนิทของนักเรียน ทำให้สามารถแยกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

อดีตเมื่อแสงแดดศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย พบว่าขณะอยู่ในห้องเรียนวิชาภาษาไทยแสงแดดมีความตั้งใจในการเรียนมากคือฟังครูเมื่อครูอธิบาย ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และหากไม่เข้าใจเนื้อหาจะซักถามกับครูผู้สอน แต่ในปัจจุบันขณะเก็บข้อมูลงานวิจัย แสงแดดศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าพฤติกรรมของแสงแดดแตกต่างจากเมื่ออยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือหนังสือเรียนไม่นำมาโรงเรียนและแบบฝึกที่ครูมอบหมายให้กลับไปทำเพิ่มเติมไม่ส่งตามกำหนด แสงแดดกล่าวว่าแบบฝึกนั้นแสงแดดทำหาย เป็นส่วนหนึ่งทำให้การอ่านของแสงแดดไม่พัฒนา บางครั้งแสงแดดพยายามอ่านโดยช่วยตนเองแต่อ่านออกมาผิดพลาด เพื่อน ๆ ที่นั่งข้างเคียงหัวเราะเสียงดัง แสงแดดหัวเราะแบบเขินอายและก้มหน้าลงกับโต๊ะเรียน

แสงแดดอยู่ในชั้นเรียนจะพูดคุยกับเพื่อนเป็นส่วนมาก ไม่ว่าจะนั่งข้างเพื่อนคนไหนแสงแดดก็จะสามารถชวนเพื่อนคุยได้ทุกคน และเพื่อนคนนั้นก็พูดคุยตอบโต้ตอบกลับเสมอ แต่เมื่อถูกครูตำหนิแสงแดดก็จะหยุดคุย ช่วงพักกลางวันแสงแดดจะวิ่งเล่นกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน มีบางครั้งแสงแดดทะเลาะกับเพื่อนมีเรื่องชกต่อยกัน เนื่องจากโกรธที่เพื่อนปฏิบัติกับแสงแดดในสิ่งที่แสงแดดไม่ชอบ ส่วนเพื่อนสนิทของแสงแดดกับแสงแดดไม่เคยมีปัญหาด้วยกัน เพราะเพื่อนสนิทของแสงแดดจะไม่หยอกล้อหรือทำในสิ่งที่แสงแดดไม่ชอบ

โดยรวมแสงแดดไม่มีปัญหากับเพื่อน สำหรับครูประจำชั้นก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากครูประจำชั้นจะให้ความห่วงใยกับแสงแดดเสมอในเรื่องการเรียนเพราะแสงแดดมีผลการเรียนต่ำพยายามที่จะช่วยเหลือในด้านการเรียนโดยซักถามสภาวะต่าง ๆ ที่แสงแดดได้พบเจอซึ่งอาจเป็นปัญหาที่ทำให้แสงแดดมีผลการเรียนที่ต่ำมาก แต่ครูประจำชั้นก็ไม่ได้คำตอบจากแสงแดด แต่ปัญหาที่เห็นได้ชัดคือแสงแดดมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนเพราะบางประเด็นที่เพื่อนพูดทำให้แสงแดดรู้สึกไม่พอใจ

ปัญหาของแสงแดดที่ครูประจำชั้นทราบและค่อนข้างเป็นกังวลมาก คือแสงแดดสูบบุหรี่และนำมาสูบบุหรี่ที่โรงเรียนจึงโทรศัพท์แจ้งแม่ของแสงแดดให้มารับทราบซึ่งแม่ของแสงแดดโกรธมาก โดยแม่กล่าวว่า “*กูไม่เคยสูบให้มึงเห็น ทำไมมึงทำแบบนี้*” ซึ่งหลังจากเหตุการณ์วันนั้นทำให้แสงแดดเปลี่ยนพฤติกรรม คือเลิกสูบบุหรี่

ปฏิสัมพันธ์กับทางครอบครัว แสงแดดใช้เวลาอยู่กับแม่มากกว่าเพราะช่วงเช้าแม่จะทำกับข้าวให้กิน และช่วงเย็นบางวันจะรับแสงแดดและน้องมาอยู่ที่ร้านขายอาหารตาม

สิ่งด้วยกัน เมื่อแสงแดดมาอยู่กับแม่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ ซึ่งกันและกัน โดยแสงแดดจะนอนเล่นอยู่ในห้องด้านในร้านขายอาหาร แม่และยายขายของ ส่วนน้องจะไปวิ่งเล่นบริเวณรอบ ๆ ร้านวันเสาร์ และวันอาทิตย์จะมาอยู่ที่ร้านขายของ ยายจะทำกับข้าวให้รับประทานโดยจะไม่สามารถพูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ กัน เพราะยายไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ เมื่อเลิกขายประมาณ 18.00 นาฬิกา แม่ของแสงแดดและน้องจะกลับบ้านพร้อมกัน

บางวันแม่ไม่ได้รับแสงแดดและน้องมาอยู่ที่ร้านขายอาหารตามสั่ง แสงแดดจะนั่งอยู่หน้าบ้านเพียงลำพัง นั่งมองเพื่อนบ้านเดินผ่านไปมา บางครั้งแสงแดดจะนอนหลับขณะอยู่ที่บ้านแม่ของแสงแดดจะไม่อนุญาตให้แสงแดดใช้โทรศัพท์มือถือ ดูโทรทัศน์หรือเล่นกีฬาโดยให้เหตุผลว่าแสงแดดไม่ควรดูในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และให้แสงแดดอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน ส่วนพ่อจะถึงบ้านประมาณ 17.00 นาฬิกา เมื่อกลับถึงบ้านพ่อกล่าวว่าจะเหนื่อยล้าเพราะต้องขับรถทั้งวัน จึงอาบน้ำและหลับไป แสงแดดเล่าว่าแบบฝึกการอ่านที่ครู (ผู้วิจัย) ให้อ่านเป็นการบ้าน แสงแดดจะอ่านให้พ่อฟังเพราะพ่อเป็นคนเดียวที่สามารถอ่านหนังสือได้ แต่อ่านให้ฟังเพียงครูเดียวพ่อก็กะกลับไปก่อนที่แสงแดดจะอ่านเสร็จ ดังนี้ “*ผมอ่านยังไม่ทันจบ พ่อก็หลับไปแล้วครับ*” แสงแดดจึงต้องรอพ่อตื่นเพื่อให้สอนอ่านคำที่สะกดไม่ได้

ช่วงเปิดภาคเรียนแสงแดดจะอยู่กับพ่อ แม่ ยายและน้องที่ต่างจังหวัด แต่ช่วงปิดเทอมจะไปอยู่กับป้าที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งช่วงเวลาที่อยู่ประมาณ 3 วัน จากการสัมภาษณ์แสงแดดเล่าว่า “*ผมไปเล่นกับเพื่อนหลายคนครับ แต่ผมคุยกับเขาไม่รู้เรื่องเพราะเขาพูดภาษาไทยไม่ได้*” ทำให้แสงแดดต้องสื่อสารด้วยภาษามือ และให้เพื่อนที่พูดภาษาพม่าได้ช่วยแปลให้ กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ได้แก่ ว่ายน้ำในบ่อ แสงแดดเล่าต่อว่าอยากอยู่บ้านปีานาน ๆ เพราะมีเพื่อนเล่นด้วย ครบกำหนด 3 วันก็พากันกลับบ้านที่จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน โดยไม่ได้ไปเที่ยวที่ไหน รวมไปถึงเทศกาลและสำคัญต่าง ๆ จะใช้เวลาอยู่ที่บ้าน

ปฏิสัมพันธ์ด้านการอ่านของแสงแดดกับบุคลรอบข้าง ได้แก่ ครอบครัว ครูประจำชั้นและเพื่อนสนิทด้วยกันค่อนข้างน้อย เนื่องจากพฤติกรรมของแสงแดดที่ไม่ได้ให้ความสนใจ กับประเด็นการอ่านที่คนรอบข้างพยายามแนะนำหรือสั่งสอน และส่วนหนึ่งคือแสงแดดประสบกับปัญหาด้านยาเสพติดประเภทบุหรี่ที่ครูประจำชั้นและแม่ช่วยกันแก้ไขปฏิสัมพันธ์ทางครอบครัวแม่ของแสงแดดพยายามให้แสงแดดอ่านหนังสือแต่ไม่ได้ทำกิจกรรม/มีปฏิสัมพันธ์อะไรร่วมกับแสงแดดเพื่อให้แสงแดดมีความพยายามในการอ่านหนังสือให้ออก

(2) วัฒนธรรม (Culture)

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแทนรูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมี

การถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่ม จากการดำรงชีวิตของครอบครัวหล่อหลอมให้เกิดมีอัตลักษณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งวัฒนธรรมนี้เองส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านการอ่าน

แสงแดดได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม ผ่านการสอนและอบรมทุกเช้า ช่วงโดยครูปรึกษาจะพบนักเรียนประจำชั้นในชั่วโมงโฮมรูม (Homeroom) โดยเฉพาะในด้านปัญหา ยาเสพติดประเภทบุหรี่ที่แสงแดดกำลังประสบ ทั้งนี้ครูประจำชั้นไม่ได้เอ่ยชื่อแสงแดดขณะอบรมแต่จะพูดโดยรวมถึงโทษของยาเสพติด และเน้นย้ำให้หันกลับมาเห็นความสำคัญกับทางด้านการศึกษา แทน โดยเฉพาะนักเรียนที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก/ไม่คล่อง ซึ่งหนึ่งในนั้นหมายถึงแสงแดด โดยกล่าวซ้ำอีกว่าหากไม่สนใจเรียนจะเกิดปัญหาขึ้น เช่น กระทบกับการเรียนต่อและหางานทำไม่ได้ เป็นต้น นอกจากนี้สิ่งที่ครูประจำชั้นเน้นย้ำมาก ๆ คือ การส่งงานที่ได้รับมอบหมายให้ตรงเวลา และรักษาใบงาน/สมุด/หนังสือไม่ใช่ชำรุดเสียหาย

ทางด้านเพื่อนสนิทของแสงแดด ตั้งใจเรียนหนังสือและมีผลการเรียนที่ดี เยี่ยมพยายามสอนให้แสงแดดอ่านหนังสือหรืออ่านแสงแดดฟังในชั้นเรียนขณะมีการเรียนการสอน แต่แสงแดดจะไม่ฟังเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังให้แสงแดดยิ้มปากกา กระดาษในวันที่แสงแดดลืมนำอุปกรณ์เหล่านี้มาเรียน บางครั้งเพื่อนเล่าว่าให้แสงแดดลอกการบ้านเพื่อแสงแดดจะไม่ถูกครูลงโทษ ส่วนเพื่อนคนอื่นในชั้นเรียนจะมีบางคนล้อเลียนแสงแดดเป็นประจำเกี่ยวกับแม่ของแสงแดดว่า “แม่เป็นกะเหรี่ยง” ทำให้แสงแดดรู้สึกไม่พอใจ โกรธจนร้องไห้ออกมา ส่วนช่วงพักกลางวันแสงแดดจะวิ่งเล่นกับกลุ่มเพื่อนสนิทอย่างสนุกสนาน บางวันเล่นฟุตบอลกันโดยไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาท

เก็บข้อมูลจากครอบครัวของแสงแดด พบว่าวัฒนธรรม แนวคิด ความเชื่อ กฎระเบียบของหยดน้ำได้รับผ่านทางครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ ภาระงาน ที่ได้รับมอบหมายต้องทำให้เสร็จ ซึ่งงานที่แสงแดดได้รับมอบหมายคืองานบ้านเป็นส่วนใหญ่ เช่น กวาดบ้าน เก็บผ้า ล้างจาน เป็นต้น แม่ให้สัมภาษณ์ว่าหากทำไม่เสร็จแม่ก็จะตำหนิ และแสงแดด ก็จะมีปฏิกิริยาคือมองด้วยตาขวาง แสดงอาการไม่พอใจ บางครั้งตะคอกใส่ด้วยคำว่า “แม่ก็บ่นจิงเลย” ส่วนน้องหากไม่พอใจเมื่อโดนดุจะสงบด้วยคำหยาบ

อีกหนึ่งวัฒนธรรมที่แสงแดดได้รับคือพี่ต้องไม่รังแกน้อง แสงแดดกับน้องมักทะเลาะกัน เช่น เรื่องคู่มือโทรทัศน์ ซึ่งในบ้านมีโทรทัศน์อยู่เพียงหนึ่งเครื่อง แสงแดดและน้องจึงแย่งกันเพื่อคู่มือที่ตนเองสนใจ น้องต้องการคู่มือดูส่วนแสงแดดต้องการคู่มือแปล เพราะเป็นอาชีพในฝันของแสงแดด ทุกครั้งที่ทะเลาะกันผู้ที่ถูกตำหนิคือแสงแดด เนื่องจากน้องจะไม่ตอบโต้ขณะมีพ่อหรือแม่อยู่ด้วย ทำให้แสงแดดถูกมองว่าเป็นฝ่ายที่รังแกน้อง แต่หากพ่อหรือแม่ไม่เห็นน้องจึงตอบโต้ และพ่อแม่มักบอกให้ตามใจน้อง ด้วยเหตุผลว่าน้องยังเล็กอยู่

ทางด้านการศึกษาเมื่อแสงแดดขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แม่ของแสงแดดให้แสงแดดเลิกเล่นกีฬาฟุตบอลที่ทางสมาคมฟุตบอลมาสอนให้ฟรีหลังเลิกเรียน และหันกลับมาตั้งใจเรียน

จากนั้นแม่ของแสงแดดไปหาครูประจำชั้นที่โรงเรียนโดยให้เน้นย้ำแสงแดดเรื่องการเรียน เพราะแสงแดดอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วยังอ่านหนังสือไม่คล่อง โดยกล่าวว่า “ก็บอกครูเขาไปว่าเอาเน้น ๆ ให้หนูหน่อย ป.5 แล้วยังอ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้มันก็ยังไง เอาให้แน่น ๆ เลย เอาให้แบบลูกไม่ได้เลยได้ยิ่งดี” เมื่อกลับมาจากโรงเรียนแม่ของแสงแดดจะให้แสงแดดอยู่ที่บ้านทำการบ้าน/อ่านหนังสือ ทำให้การบ้านของแสงแดดเสร็จมากขึ้น

วัฒนธรรมของแสงแดดที่รับจากบุคคลอื่น ๆ รอบตัว พบว่าและยังทำให้ทราบว่าทุกคนพยายามทำให้แสงแดดเห็นความสำคัญกับการอ่าน โดยเฉพาะแม่และครูประจำชั้นที่ต่างก็พยายามจะสื่อสารกับแสงแดดเพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางด้าน การอ่าน แต่ทั้งนี้ครอบครัวของแสงแดดไม่ได้ปลูกฝังให้แสงแดดเกิดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ได้ทำเพียงแต่บอกให้แสงแดดตั้งใจฝึกอ่านหนังสือเท่านั้น

(3) ภาษา (Language)

หากผู้ส่งสารมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีก็จะสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาได้ดี ดังนั้นการใช้ภาษามีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านของแสงแดด ดังนั้นทางด้านโรงเรียน การใช้ภาษาสื่อสารระหว่างครูกับแสงแดดจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยครูประจำชั้นจะใช้ภาษาทั้งทางการขณะพูดคุยหรือขณะสอนในชั้นเรียน การพูดสื่อสารกับแสงแดดเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการพูดจะเป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยได้ แต่แสงแดดใช้ภาษาไทยไม่คล่อง มีการพูดแบบติดอ่างและเรียงเรียงประโยคควกวน ทำให้ผู้ที่สนทนากับแสงแดดไม่เข้าใจ ครูประจำชั้นเล่าว่า “เขาพูดอะไรของเขา ผมก็ฟังไม่เข้าใจ เริ่มประโยคเป็นเรื่องหนึ่งแต่ตอนจบเป็นอีกอย่างหนึ่งซึ่งมันไม่เกี่ยวข้องกันเลย” ครูประจำชั้นจึงสอนแสงแดด ให้เรียงเรียงประโยคให้ถูกต้อง

ขณะอยู่โรงเรียนบุคคลรอบข้างแสงแดดที่มักใช้เวลาอยู่ด้วยมากที่สุด คือเพื่อน ซึ่งแสงแดดจะได้รับคำพูดและลักษณะการใช้ภาษาจากเพื่อน เมื่ออยู่ในชั้นเรียนเมื่อแสงแดดสะกดคำไม่ออกแสงแดดจะเดาคำที่ใกล้เคียงทำให้ตีความผิดพลาด ไม่เข้าใจเจตนาของโจทย์ ดังนั้นเพื่อนสนิทของแสงแดดจะสอนอ่าน แต่จากการสัมภาษณ์เพื่อนสนิทเล่าว่า “ผมสอน แต่เขาฟังบ้างไม่ฟังบ้างครับ” ปัจจุบันขณะเก็บข้อมูลแสงแดดย้ายโต๊ะมานั่งข้างเพื่อนเพื่อนสนิทที่มีผลการเรียนดีเยี่ยมพบว่าแสงแดดตั้งใจมากขึ้น การบ้านที่ได้รับมอบหมายไป สำเร็จลุล่วงมากขึ้น เพราะขณะอยู่ในชั้นเรียนเพื่อนสนิทจะกั้นหน้าทำงานทำให้แสงแดดไม่มีเพื่อนคุย หรือบางครั้งแสงแดดชวนคุยเพื่อนก็จะไม่คุยด้วย ทำงานแสงแดดมีพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้น

การใช้ภาษาของครอบครัวแสงแดดพบว่าใช้ภาษาปาก ใช้คำไม่สุภาพ บางครั้งน้อยของแสงแดดใช้คำพูดที่ไม่สุภาพกับบุคคลในครอบครัวแต่ไม่มีการดักเตือน ทำให้แสงแดดซึมซับถ้อยคำเหล่านั้นไม่รู้ตัว นอกจากนั้นปัญหาการใช้ภาษาไทยของแสงแดดปรากฏชัดเจนคือเรียงเรียงประโยคและใช้คำไม่ถูกต้อง เพราะบุคคลรอบตัวแสงแดดส่วนมากใช้ภาษากระหึ่มทำให้

แสงแดดมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาไทยไม่ดี ด้านพ่อของแสงแดดที่ใช้ภาษาไทยสื่อสารได้ดีกลับพบว่าไม่มีการพูดคุยสื่อสารกับแสงแดดเท่าใดนักเพราะเมื่อกลับจากการทำงานมักเหน็ดเหนื่อยและหลับไป แสงแดดเล่าว่าบางวันที่แสงแดดมีการบ้านแสงแดดสามารถซักถามการบ้าน หรือให้พ่ออ่านให้ฟังได้ แต่ส่วนมากจะไม่ได้สอนเพราะพ่อหลับ

พัฒนาการทางภาษาสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยของแสงแดดช้ากว่านักเรียนไทยปกติโดยทั่วไปเพราะช่วงวัยเด็กแสงแดดคุ้นเคยกับภาษากะเหรี่ยง ทำให้ทักษะการใช้ภาษาไทยสื่อสารของตั้งต่ำ ซึ่งอาจส่งผลให้แสงแดดมีทักษะการอ่านที่ต่ำด้วย เพราะสมาชิกครอบครัวที่แสงแดดใช้เวลาอยู่ด้วยมากที่สุดคือแม่ ไม่สามารถอ่านหรือเขียนภาษาไทยได้ เพียงแต่พูดสื่อสารได้เท่านั้น นอกจากนั้นแสงแดดยังใช้ภาษาพูดสื่อสารกับสมาชิกคนอื่นในบ้านน้อยมาก ส่วนมากจะใช้เวลาอยู่คนเดียวขณะอยู่บ้าน

4.1.4 ข้อมูลส่วนตัวผืนดิน

4.1.4.1 ประวัติส่วนตัวผืนดิน

ผืนดินเป็นเด็กนักเรียนชาย อายุ 10 ปี อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ ตา ยาย และน้องสาวอายุ 7 ขวบ สมาชิกในบ้านรวมผืนดินมีทั้งสิ้น 6 คน พ่อและแม่ของผืนดินประกอบอาชีพการเกษตรคือปลูกชะอม โดยมีสวนชะอมอยู่หน้าบ้าน พ่อและแม่ตื่น เวลา 5.00 นาฬิกา เพื่อมาตัดชะอม ผืนดินเมื่อตื่นแล้วจะช่วยมัดชะอมเป็นมัด ๆ หลังจากนั้นพ่อนำไปฝากขายที่ร้านขายผักที่ตลาด นอกจากนั้นที่บ้านของผืนดินยังเลี้ยงเป็ดประมาณ 10 ตัว เมื่อเป็ดออกไข่จะนำไปฝากขายที่ตลาดเช่นเดียวกัน รายได้ประมาณเดือนละ 7,000 บาท ส่วนตาของผืนดินจะไม่ค่อยได้อยู่บ้านเนื่องจากไปตัดกรอกปลาและกบที่คลองแถวบ้านจากนั้นก็นำไปขายที่ตลาด รายได้ประมาณ 3,000 บาท ยายอยู่บ้าน โดยไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร

บ้านของผืนดินอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 4 กิโลเมตร พ่อและแม่จะผลัดเปลี่ยนกันมารับส่งผืนดินและน้องสาวที่โรงเรียน หากแม่ไปรับก่อนถึงช่วงเวลาโรงเรียนเลิกแม่ของผืนดินจะนั่งสนทนาถึงเรื่องทั่วไปกับครูที่สอนระดับชั้นอนุบาล งานบ้านที่ผืนดินต้องรับผิดชอบคือตากผ้า กวาดบ้าน บางครั้งถูบ้าน และมีงานอื่น ๆ เพิ่มเติมหากพ่อและแม่มอบหมายให้ทำ เมื่อโรงเรียนเลิกผืนดินและกลุ่มเพื่อนประมาณ 8-10 คน จะไปซ้อมกีฬาฟุตบอล (Wood-ball) กลับถึงบ้านประมาณ 17.30 นาฬิกา เมื่อกลับถึงบ้านทุกคนในบ้านจะรับประทานอาหารพร้อมกันและสนทนาเล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในระหว่างวันของแต่ละคน ดังนั้นผืนดินก็จะเล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นโรงเรียน เช่น วิชาภาษาไทยเรียนเนื้อหาอะไรบ้าง ครูสอนอย่างไร เล่นอะไรกับเพื่อนบ้างหรือที่โรงเรียนเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง เป็นต้น ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงทราบเรื่องราวเหตุการณ์ในแต่ละวันของผืนดินและผืนดินก็ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่บ้านเช่นเดียวกัน บางครั้งเมื่อผืนดินเกิดปัญหาขึ้นที่โรงเรียน อาทิ มีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน พ่อและแม่ก็จะให้คำปรึกษา เป็นต้น บางวัน

ที่ผืนดินไม่ได้เรียนพิเศษจะกลับถึงบ้านเร็ว เมื่อกลับถึงบ้านกิจกรรมที่ทำคือ ซักผ้า ล้างจาน และทำการบ้าน แต่หากทำการบ้านไม่ได้ แม่จะทำหน้าที่สอน หรือหากไม่มีการบ้านผืนดินจะเล่นเกม สำหรับวันเสาร์ผืนดินไปเรียนพิเศษที่โรงเรียนมัธยมใกล้หมู่บ้าน เวลา 8.00 นาฬิกา และกลับถึงบ้านเวลา 12.00 นาฬิกา พ่อผืนดินเล่าว่าผืนดินอยากเป็นครูเพราะได้เงินเยอะและพ่อแม่ก็ได้สวัสดิการด้วย โดยผืนดินได้รับแรงบันดาลใจจากครูของผืนดินที่ไปเรียนพิเศษนั่นเอง ช่วงปิดเทอมครอบครัวจะไปเที่ยวต่างจังหวัดด้วยกัน เช่น พระตำหนักเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เลือกไปเพราะมีงานเกษตร ซึ่งพ่อและแม่ต้องการไปศึกษาหาข้อมูลการทำเกษตร เป็นต้น

ด้านการเรียน ผืนดินมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม ขณะครูอธิบายเนื้อหา ผืนดินจะมองมาที่ครูและซักถามบางครั้งเมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจ งานทุกชิ้นที่ได้รับมอบหมายส่งครบทุกชิ้น ระหว่างเรียนในชั้นเรียน เมื่อครูมอบใบงานให้ทำ ผืนดินจะทำทันทีเป็นส่วนมากแต่มีเพียงส่วนน้อยที่คุยเล่นกับเพื่อนจนงานไม่เสร็จ บางครั้งเพื่อนขอให้ผืนดินสอนให้ ผืนดินก็หยุดทำของตนเองและสอนให้เพื่อน อุปกรณ์การเรียน เช่น ปากกา ไม้บรรทัด ปากกาลบคำผิด ผืนดินจะเป็นผู้ให้เพื่อนยืม เพราะเพื่อนหลายคนไม่มีอุปกรณ์มาเรียน วันหนึ่งผืนดินพูดขึ้นว่า “ไม่ให้พวกแกยืมแล้ว เพราะให้ยืมแล้วพวกแกชอบทำหายตลอด ข้าจะไม่ยืมให้แล้ว” แต่วันถัดมาเมื่อเพื่อนขอยืมผืนดินก็ให้ยืมอีก จากการพูดคุยกับเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อนต่างบอกว่ามีผืนดินเป็นเพื่อนสนิทเพราะผืนดินไม่แกล้ง ให้ยืมของ สอนการบ้าน รวมไปถึงให้ลอกการบ้าน

4.1.4.2 บริบทแวดล้อมผืนดิน

การเก็บข้อมูลโดยเก็บจากการสังเกตจากที่โรงเรียน (ห้องเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น) และที่บ้าน การสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตสมาชิกในครอบครัว ครูและเพื่อนสนิทของนักเรียน ทำให้สามารถแยกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

พฤติกรรมของผืนดินขณะอยู่ในชั้นเรียนพบว่าให้ความสนใจกับสิ่งที่ครูอธิบายเป็นส่วนใหญ่ และยังอธิบายให้เพื่อนฟังเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจโดยเฉพาะเพื่อนสนิทของผืนดิน นอกจากนั้นยังให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนอีกด้วยดังนั้นเพื่อนส่วนใหญ่จึงชอบผืนดินมาก แม้ว่าบางครั้งเพื่อนจะยืมไปและไม่นำมาคืนเพราะทำหาย ดังนั้นผืนดินจึงบอกกับเพื่อนว่าจะไม่ให้ยืมแต่เมื่อเพื่อนขอผืนดินก็ให้ยืมส่วนช่วงพักกลางวันรับประทานอาหาร ผืนดินจะนั่งเล่นกับกลุ่มเพื่อนสนิทประมาณ 4 คน หลังจากนั้นจะเล่นกับเพื่อน ซึ่งกิจกรรมที่ผืนดินเล่น ได้แก่ วิ่งเล่น เตะฟุตบอล ดิโกลูกแก้ว เป็นต้น ผืนดินและเพื่อนหัวเราะอย่างมีความสุข เมื่ออยู่ด้วยกัน บางครั้งเพื่อนในห้องของผืนดินมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับรุ่นพี่ชั้นอื่น ผืนดินก็จะเข้าไปปกป้องเพื่อน คือเข้าไปชกต่อยเพื่อช่วยเหลือเพื่อนจะไม่ยอมให้เพื่อนถูกรังแก ดังนั้นเพื่อน ๆ ของผืนดินจึงชอบผืนดิน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นกับผืนดิน พบว่าครูประจำชั้นทราบประวัติครอบครัว รวมไปถึงพฤติกรรม การเรียนและลักษณะนิสัยโดยคร่าว ว่าเรียนเก่ง ตั้งใจเรียน โดยครู ที่ปรึกษา กล่าวว่า “พูดเก่งนะ แต่บางทีก็ดื้อ คือพูดอะไรก็ไม่ค่อยฟัง เช่นให้ไปทำอะไรแต่จริง ๆ ก็ไม่ทำ” นอกจากนั้นครูประจำชั้นยังกล่าวอีกว่าโดยรวมไม่มีปัญหาอะไรเพราะเรียนเก่ง แต่จะมีปัญหาเรื่องทะเลาะวิวาทโดยไม่ทราบที่เข้าไปทะเลาะวิวาทเพราะต้องการปกป้องเพื่อนของตนเอง หรือเพราะเหตุผลที่ผืนดินมีอารมณ์ร้อน ส่วนเรื่องอื่นผืนดินไม่ค่อยเข้ามาปรึกษา

ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผืนดินพบว่ามีความใกล้ชิดและสื่อสารกันเป็นประจำทุกวัน เมื่อกลับถึงบ้านผู้ปกครองจะถามผืนดินว่า “วันนี้เรียนอะไรบ้าง” และให้ผืนดินเล่าเรื่องที่โรงเรียนให้ฟัง หากที่โรงเรียนมีปัญหา เช่น ผืนดินมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนพ่อกับแม่ ก็จะคอยสอนและให้คำปรึกษาถึงวิธีแก้ปัญหา ซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างผืนดินกับครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเพราะครอบครัวของผืนดินไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน เพียงนำผักจากที่ปลูกไว้ไปฝากขายที่ตลาด ส่วนสมาชิกในครอบครัวที่มีเวลาอยู่กับผืนดินน้อยที่สุดคือตาเพราะตาจะออกไปหาปลา หากมีการบ้านที่ผืนดินทำไม่ได้แม่จะเป็นผู้สอน บางครั้งแม่ไม่ว่าง ไม่สามารถมาสอนผืนดินได้พอจะสอนแทน

จากข้อมูลของผืนดินจะเห็นได้ว่าผืนดินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับเพื่อน ครูประจำชั้นและครอบครัวเพราะมีการใกล้ชิด/โต้ตอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันค่อนข้างมาก ใช้เวลาอยู่ด้วยกันและมีการพูดคุยซักถามถึงความเป็นไปของเหตุการณ์แต่ละวันที่ได้ไปประสบมา และผืนดินก็ยังมีโอกาสได้ตอบโต้ถึงสภาวะและเหตุการณ์ที่ได้เจอมาที่ได้ สามารถซักถามขอความคิดเห็นหรือวิธีแก้ปัญหาได้

(2) วัฒนธรรม (Culture)

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึงสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการเป็นสมาชิกในสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตและการอ่านอีกด้วย ซึ่งวัฒนธรรมที่ผืนดินได้รับทั้งจากโรงเรียน (ครูประจำชั้น และเพื่อน) และที่บ้าน (สมาชิกในครอบครัว) มีดังนี้

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ ลักษณะเฉพาะของบุคคล นอกจากความรู้แล้วโรงเรียนจะสอดแทรกความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศีลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ให้แก่นักเรียน ในกรณีผืนดินมักได้รับคำสั่งสอนจากครูประจำชั้นเป็นส่วนมากเพราะครูประจำชั้นจะใกล้ชิดผืนดินมากที่สุด และผืนดินมักได้รับคำชมจากครูประจำชั้นรวมถึงครูท่านอื่นทางการเรียนและ

การปฏิบัติตัว โดยครูท่านอื่นจะให้ความไว้วางใจในการมอบหมายหน้าที่ให้กับผืนดินเพราะผืนดินสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงได้

สำหรับเพื่อนเมื่อเพื่อนของผืนดินมีผลการเรียนเฉลี่ยน้อยกว่าผืนดิน เมื่อเรียนในห้องเพื่อนสนิทที่ผืนดินนั่งข้าง ไม่เข้าใจบทเรียนผืนดินจะสอนให้ ซึ่งการสอนนี้เองสร้างประโยชน์ให้กับผืนดินสองประการคือ หนึ่งผืนดินทบทวนเนื้อหาเรื่องการเรียนทำให้ผืนดินเข้าใจ เนื้อหามากขึ้นตลอดจนจดจำเนื้อหาวิธีทำได้อย่างแม่นยำเนื่องจากฝึกฝนจากการสอนเพื่อนบ่อยครั้ง และสองช่วยให้ผืนดินซึมซับวัฒนธรรมการช่วยเหลือผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น เพื่อนของผืนดินขอร้องให้ช่วยสอนผืนดินก็จะเต็มใจสอนให้เพื่อน

วัฒนธรรมที่ผืนดินได้รับโดยตรงนอกจากโรงเรียนแล้ว คือครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ผืนดินเข้าไปดำรงอยู่และใช้เวลาอยู่ด้วยมากที่สุด โดยวัฒนธรรมที่ครอบครัวของผืนดินถ่ายทอดให้แก่ผืนดิน คือ วินัย ผืนดินจะต้องทำงานตามหน้าที่ คือทำการบ้าน หรืองานที่ได้มอบหมายให้สำเร็จลุล่วง เช่น งานบ้าน มัดชะอม (ที่ครอบครัวปลูกไว้) เป็นต้น หากทำสำเร็จลุล่วงผืนดินจะได้พักผ่อนตามอัธยาศัย เช่น เล่นเกม ดูโทรทัศน์ เป็นต้น ทั้งนี้หากงานที่ผืนดินได้รับมอบหมายไม่สำเร็จผืนดินจะต้องถูกทำโทษจากพ่อและแม่

อีกหนึ่งวัฒนธรรมที่ผืนดินได้จากครอบครัว คือ การเรียนสำคัญ โดยพ่อแม่ของผืนดินจะให้ความสำคัญกับการเรียนและผลการเรียนของผืนดินมาก จะซักถามทุกครั้งเมื่อผืนดินกลับถึงบ้านว่าที่โรงเรียนเป็นอย่างไรบ้างและเรียนเรื่องอะไร เมื่อช่วงใกล้สอบผู้ปกครองจะพาผืนดินไปซื้อหนังสือที่ผืนดินอยากได้ ซึ่งหนังสือที่ผืนดินอยากได้จะเป็นหนังสือเกี่ยวกับการติวเข้มเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียน ส่วนพ่อแม่ของผืนดินช่วงวันหยุดจะพาผืนดินไปเที่ยวต่างจังหวัดที่มีงานเกี่ยวกับพืชเกษตร เพราะงานเหล่านี้จะให้ความรู้ด้านการทำเกษตร ซึ่งนอกจากจะได้เที่ยวพักผ่อนแล้ว ยังเป็นเป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพของครอบครัวผืนดินอีกด้วย

นอกจากวัฒนธรรมที่ผืนดินได้จากครอบครัว ผืนดินยังได้รับวัฒนธรรมแนวคิดจากที่อื่นโดยครอบครัวจะให้ผืนดินไปเรียนพิเศษในช่วงวันหยุด ทำให้ผืนดินได้รับแนวคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพจากทางสถาบันสอนพิเศษ คือ การประกอบอาชีพครู เพราะรับราชการครูทำให้มั่นคงในอาชีพ มีสวัสดิการให้กับพ่อแม่ ทำให้ผืนดินตั้งเรียนเป็นมากขึ้น และวิชาที่ผืนดินอยากสอนคือวิชาคณิตศาสตร์เพราะผืนดินชอบวิชาคณิตศาสตร์ เมื่อพ่อแม่และแม่ของผืนดินทราบเรื่องนี้ทำให้รู้สึกดีใจและภูมิใจมาก

วัฒนธรรมล้วนมีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม ซึ่งวัฒนธรรมที่เป็นบริบทรอบตัวผืนดินทำให้เห็นว่า มีผลต่อการเรียนและพัฒนาทักษะทางการอ่านของผืนดินตั้งแต่วัยเด็ก จากการปลูกฝังของครอบครัว ครูประจำชั้นและเพื่อน ซึ่งการปลูกฝังวัฒนธรรมนี้ พ่อแม่ของ

ผืนดินเน้นย้ำเรื่องความสำคัญและวินัยหน้าที่ที่ผืนดินพึงยึดถือปฏิบัติในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเรียน

(3) ภาษา (Language)

การพูดคุยสื่อสารของผืนดินและครอบครัว ใช้ระดับภาษาถึงทางการ โดยสมาชิกในครอบครัวของผืนดินจะใช้ภาษาสุภาพ น้ำเสียงนุ่มนวล เช่น “ผืนดิน หนูไปไหนมา” และครอบครัวของผืนดินจะสื่อสารกับผืนดินเป็นประจำทุกวัน ทำให้ผืนดินสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ไปประสบมา ทั้งเรื่องที่ผืนดินประทับใจและเรื่องราวที่เป็นปัญหากับครอบครัว ขณะเก็บข้อมูลเมื่อกล่าวถึงกิจกรรมใดในโรงเรียนรวมทั้งปัญหา ผู้ปกครอง (พ่อและแม่) ของผืนดินทราบเรื่องทั้งหมดอย่างละเอียด

ภาษาที่ผืนดินใช้พูดคุยกับเพื่อนมักเป็นภาษาที่แสดงถึงความคิดอย่างเป็นเหตุและผลที่ชัดเจน โดยมีการเรียบเรียงประโยคที่ถูกต้อง รวมไปถึงมีการใช้คำศัพท์ที่ถูกต้องตรงความหมายซึ่งเพื่อนก็เข้าใจสิ่งที่ผืนดินต้องการสื่อสารได้ดี บางครั้งผืนดินอธิบายวิธีทำการบ้านให้เพื่อนฟัง เพื่อนสามารถเข้าใจสิ่งที่ผืนดินอธิบายได้เป็นอย่างดีสังเกตจากการทำการบ้านได้อย่างถูกต้องในชั่วโมงเรียนเมื่อผืนดินทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้สำเร็จก่อนเพื่อนร่วมห้อง ครูจะมอบหมายให้ผืนดินไปสอนเพื่อนคนอื่น ซึ่งผืนดินก็สามารถทำได้ดีเพราะเพื่อนส่วนใหญ่เข้าใจ

สำหรับครูประจำชั้นจะพูดคุยสื่อสารกับผืนดินเป็นประจำ โดยใช้ภาษาถึงทางการ เมื่อสั่งงานหรือมอบหมายสิ่งใดไปผืนดินสามารถทำตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงคำสั่งของครูท่านอื่นเช่นเดียวกัน เช่น ครูขอความช่วยเหลือให้ผืนดินไปหยิบสมุดที่ห้องพักครูมาแจกเพื่อน โดยครูจะอธิบายตำแหน่งที่เก็บหนังสือ ผืนดินสามารถทวนคำสั่งถึงตำแหน่งที่ตั้งสมุดและสุดท้ายสามารถหาสมุดเจอ บางครั้งคำสั่งไม่ชัดเจนผืนดินก็จะซักถามจนได้คำตอบที่ชัดเจนและปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง

ผืนดินสามารถใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลรอบข้างได้อย่างดีเยี่ยม เพราะผืนดินใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลรอบตัวเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอในแต่ละวัน ทั้งจากครอบครัวที่มีการสื่อสารกันทุกวันโดยซักถามถึงสิ่งที่ไปประสบมาจากที่โรงเรียน จากครูประจำชั้นและครูท่านอื่น โดยผืนดินจะได้รับความไว้วางใจมอบหมายหน้าที่ที่ต้องใช้ความรับผิดชอบจากครู รวมไปถึงเพื่อนที่ใช้ภาษาพูดคุยกับเพื่อนด้วยภาษาสุภาพ แม้บางครั้งก็จะใช้คำหยาบแต่ก็เป็นเพียงเล็กน้อย ซึ่งการใช้ภาษานี้เองช่วยให้ผืนดินมีทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร มีส่วนทำให้เข้าใจภาษา มีผลต่อความสามารถและพัฒนาการด้านการอ่าน

4.2 อภิปรายบริบทแวดล้อมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

จากข้อมูลส่วนตัวของกรณี (Case) ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของนักเรียนและบริบทแวดล้อม (Context) โดยละเอียด ซึ่งบริบทแวดล้อมประกอบไปด้วย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) วัฒนธรรม (Culture) ภาษา (Language) และลักษณะส่วนบุคคล (Characteristic) เมื่อนำทั้ง 4 กรณีมาพิจารณา ทำให้ได้ข้อค้นพบตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม ของ เลฟ ไวโกตสกี (Lev Vygotsky) และแนวคิดทฤษฎีรูปแบบชีววิทยาของพัฒนาการมนุษย์ (Biological Model of Human Development) ของยูรี บรอนเฟนเบรเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งข้อค้นพบได้ 4 ด้าน ดังนี้

4.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

ความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การที่บุคคลในสังคมมีกิจกรรม มีการติดต่อสื่อสารและตอบโต้ระหว่างกัน อาจเป็นการพูดคุย ซักถาม ที่เป็นสิ่งเร้าจากภายนอกและบุคคลนั้นตอบสนองกลับด้วยการตอบคำถามหรือเล่าเรื่องตามความคิด/เหตุการณ์ที่ประสบพบเจอ สามารถเป็นการกระทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลในที่นี้หมายถึงนักเรียนในระบบจุลภาค (Micro-system) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบุคคลรอบข้างที่มีผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและเพื่อน นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคคลที่นักเรียนไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในระบบกลาง (Meso-system) คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน

จากนิยามปฏิสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต โดยผู้ให้ข้อมูลในระบบจุลภาค (Micro-system) ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 กรณี (Case) ครูประจำชั้น เพื่อนสนิทของนักเรียนและตัวนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเอง ทำให้ได้ข้อมูลในประเด็นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือ นักเรียนทั้ง 3 กรณีที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างต่ำคล้ายคลึงกัน เนื่องจากการสื่อสาร/พูดคุยปฏิสัมพันธ์ตอบสนองกับบุคคลอื่นต่ำ แต่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีผลสัมฤทธิ์การอ่านในระดับดีเยี่ยมพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูง คือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างสม่ำเสมอ

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 3 คน กับผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองนักเรียนทั้งสามกรณีมีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถใช้เวลากับนักเรียนหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือช่วงหลังโรงเรียนเลิกเมื่อนักเรียนกลับบ้าน หรือช่วงปิดภาคการศึกษาของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ผู้ปกครองยังคงต้องทำงาน

ดังนั้นจึงมีโอกาสน้อยในการพานักเรียนไปเที่ยวหรือศึกษาหาความรู้จากแหล่งศึกษาต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ในด้านทักษะการอ่านของนักเรียนกรณี

ครูประจำชั้นก็เช่นเดียวกันคือไม่ได้ให้ความช่วยเหลือทางการสอนอ่านเพิ่มเติมแต่เน้นที่การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมในด้านคุณธรรมจริยธรรม คอยตักเตือนเมื่อนักเรียนกลุ่มเป้าหมายกระทำผิด และสำหรับเพื่อนสนิท ขณะเรียนอยู่ในชั้นเรียนกับเพื่อนสนิท เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนเพื่อนสนิทจะพยายามช่วยสอนอ่านแต่เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งสามคนไม่ให้ความสำคัญกับการสอนอ่าน เพื่อนสนิทจึงยุติการให้ความช่วยเหลือ นอกจากความสัมพันธ์กับเพื่อนเรื่องการอ่านแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิทเรื่องชีวิตประจำวัน พบว่านักเรียนทั้งสามกรณีไม่เปิดเผยกับเพื่อนสนิทเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวมากนัก มีเพียงการพูดคุยถึงเรื่องที่โรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นเพื่อนสนิทจะไม่ทราบถึงประวัติหรือชีวิตประจำวันที่บ้านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมค่อนข้างต่ำของนักเรียนทั้ง 3 กรณีดังที่กล่าวมา ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางการอ่านออกของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ เลฟ ไวก็อตสกี (Lev Vygotsky) คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ใหญ่ อาทิ พ่อ แม่ ครูหรือกับเพื่อน จะช่วยเชื่อมโยงสิ่งเร้าภายนอกซึมซาบเข้าสู่กระบวนการภายในช่วยให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้และพัฒนาการด้านความคิด (Tsitsopoulou, 1992, Valette, 1977) สรุปได้ว่าเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำจะทำให้พัฒนาการการเรียนรู้ต่ำ มีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ทางด้านทักษะการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายนั่นเอง

เลฟ ไวก็อตสกี (Lev Vygotsky) ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้อีกด้วย คือ เด็กสามารถทำได้จากการได้รับความช่วยเหลือ หมายถึงหากเด็กได้รับการช่วยเหลือหรือส่งเสริมการเรียนรู้จะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก เรียกว่าพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (The Zone of Proximal Development) จากการแก้ไขปัญหายุ่งยากได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ (Guidance) หรือจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความสามารถมากกว่า (Collaboration) สุดท้ายจนกลายเป็นความรู้หรือความคิดรวบยอด (Concept) และปฏิสัมพันธ์ที่มีการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าให้ผู้ที่มีความสามารถน้อยเรียกว่า “Scaffolding” (Vygotsky, 1962, 1978, 1979)

จากข้อมูลของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 3 กรณี ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาทำให้เห็นว่า สอดคล้องกับแนวคิดนี้ในประเด็นการให้ความช่วยเหลือ คือนักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือทางการสอนอ่านอย่างสม่ำเสมอ ทั้งจากผู้ปกครอง ครูประจำชั้น/ครู และเพื่อน ทำให้มีพัฒนาการการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านช้ากว่าเพื่อนร่วมห้อง ซึ่งหากนักเรียนได้รับการสอนอ่านจากบุคคลรอบข้างในระบบจุลภาค (Micro-system) ตามแนวคิดของเลฟ ไวก็อตสกี (Lev Vygotsky) คือผู้ปกครอง ครูประจำชั้น/ครูหรือเพื่อนจะสามารถทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 มีพัฒนาการการเรียนรู้ด้านการอ่านที่สูงขึ้น

งานวิจัยชิ้นอื่นที่สนับสนุนแนวความคิดการให้ความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนจากบุคคลรอบข้าง อาทิ งานวิจัยของฮิวลารี ลีคอร์บินและรอย อีแวนส์ (Corbin & Evans, 1996) ที่สรุปว่ารูปแบบการเลี้ยงดู การสนับสนุนของพ่อแม่ การให้เวลากับเด็ก จะส่งผลต่อการเรียนเด็ก หากผู้ปกครองมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนหรือไม่มีเวลาให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอจะทำให้นักเรียนมีผลการเรียนต่ำ เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความสัมพันธ์และพัฒนาการของเด็ก ผลงานวิจัยที่คล้ายกันคือ อุทัยดี วาติเจริญ (2548) กล่าวว่า ปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนเป็นผลมาจากครอบครัวคือเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ ไม่มีเวลาดูแลนักเรียน ขาดการให้คำปรึกษา แนะนำและเอาใจใส่ และจากโรงเรียนคือคบเพื่อนที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

การคบเพื่อนของนักเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือหากนักเรียนคบเพื่อนที่ไม่เหมาะสมก็จะมีส่วนทำให้นักเรียนไม่ให้ความสนใจและความสำคัญต่อการเรียน อาจชักชวนไปทำเรื่องที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งสามมีเพื่อนสนิทที่ดี ตั้งใจเรียนแต่เป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเสียเองที่ไม่ให้ความสำคัญกับการอ่าน ดังนั้นเพื่อนสนิทจึงเลิกสอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอ่านหนังสือ/ทำการบ้าน จากประเด็นนี้เห็นได้ว่า ทั้งเพื่อนและนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน ล้วนมีความสำคัญต่อกันทั้งสิ้น หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดละเลยความสำคัญด้านการอ่านก็จะส่งผลให้ไม่สามารถมีทักษะการอ่านมากกว่าเกณฑ์ควรปรับปรุงได้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ ได้แก่ ครอบครัว ครูประจำชั้นและเพื่อนสนิทล้วนมีความเกี่ยวข้องโดยตรง มีปฏิสัมพันธ์มากที่สุดจึงหากให้การช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยอาจช่วยเพิ่มคะแนนทักษะการอ่านของนักเรียนได้

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่นักเรียนไม่ได้มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรง แต่มีผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียน คือในระบบกลาง (Meso-system) ที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน (Bronfenbrenner, 1994; Bronfenbrenner and Morris, 2006; Berns, 2013) โดยหากผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทางโรงเรียนจะช่วยพัฒนาทักษะทางด้าน การอ่านออกของนักเรียนได้ เนื่องจากมีการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่งเสริมทักษะพิเศษของนักเรียนรวมถึงวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้

จากการศึกษาข้อมูลของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้าน การอ่าน พบว่าสอดคล้องกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเจและหยดน้ำเพราะครอบครัวของทั้งสองกรณี ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์จากการติดต่อสื่อสาร/พูดคุย กับครูในโรงเรียนหรือครูประจำชั้นถึงประเด็นการอ่านเท่าที่ควร ทำให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครองไม่ทราบถึงสถานะด้านการอ่านที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งสองประสบ ซึ่งระบบกลาง (Meso-system) นี้เอง สอดคล้องกับงานวิจัยของเฮเลน บูน (2006) คือ

การรับรู้ของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญปัญหาต่าง ๆ โดยทางครอบครัวของนักเรียนและโรงเรียนเป็นบริบทแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ขัดแย้งกับแนวคิดของยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) คือแสงแดด นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่านโดยผู้ปกครอง มีปฏิสัมพันธ์กับครูประจำชั้น โดยให้เน้นย้ำให้พัฒนาการอ่านและการเขียน ซึ่งระหว่างเก็บข้อมูล ผู้วิจัยในฐานะครูในรายวิชาภาษาไทยมอบหมายให้แสงแดดฝึกอ่านให้ผู้ปกครองฟังและเซ็นรับทราบ แต่ก็พบว่าพัฒนาการอ่านของแสงแดดยังไม่ดีขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความต่อเนื่องในการอ่าน แสงแดดเล่าว่าบางครั้งผู้ปกครองจะหลับเพราะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานทำให้การฝึกอ่านไม่ต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้รับการติดต่อจากผู้ปกครองของแสงแดดทำให้ขาดช่วงในการติดต่อสื่อสารกัน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลรอบข้างในระบบจุลภาค (Micro-system) ของนักเรียนสามารถพัฒนาความคิดและพัฒนาการเรียนรู้ทางการอ่านได้ สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม ของเลฟ ไวโกตสกี (Lev Vygotsky) อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีรูปแบบชีววิทยาของพัฒนาการมนุษย์ (Biological Model of Human Development) ของยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) ว่าด้วยระบบกลาง (Meso-system) ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองจะมีผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3

4.2.2 วัฒนธรรม (Culture)

ผู้วิจัยให้ความหมายของวัฒนธรรม (Culture) ในงานวิจัยชิ้นนี้ว่าคือสิ่งที่สื่อถึงความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศิลธรรม กฎระเบียบ กฎหมายที่กำหนด การเป็นตัวแทน รูปแบบพฤติกรรม ข้อปฏิบัติ สิ่งประดิษฐ์ ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่นักเรียนได้รับการเป็นสมาชิกในสังคม โดยมีการถ่ายทอดทางสังคมภายในกลุ่ม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเรียนรู้ วัฒนธรรมนี้เป็นกลไกกลางที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สูงขึ้น บ่มเพาะปัญญาและพัฒนาเชาว์ปัญญา โดยเด็กจะปรับเปลี่ยนความคิดความเข้าใจไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการสอน/การช่วยเหลือของผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีความสามารถมากกว่าให้สามารถก้าวข้ามระดับพัฒนาการ (Zone of proximal Development) จนกระทั่งสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ ทำให้เด็กมีกระบวนการทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งไวโกตสกีเรียกทฤษฎีนี้ว่าการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (The Zone of Proximal Development) (Vygotsky, 1979; วรณิชา แสงโรจน์รุ่ง, 2557)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จจึงสันพบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กรณี ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม คำสอนและสิ่งต่าง ๆ จากสมาชิกในครอบครัวน้อยเนื่องจากไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่วนมากใช้เวลาอยู่เพียงลำพัง คือสายลม

จะอยู่ในห้องเพียงเพื่อเล่นโทรศัพท์มือถือ เช่นเดียวกับหยดน้ำที่ใช้เวลาส่วนมากเล่นโทรศัพท์มือถือ และเกมคอมพิวเตอร์ สำหรับแสงแดดจะใช้เวลาอยู่คนเดียวนั่งอยู่หน้าบ้าน นั่งมองเพื่อนบ้าน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นจึงไม่ได้รับการสอน/ช่วยเหลือบุคคลรอบข้าง ไม่สามารถพัฒนาปัญญาให้ไปสู่ระดับพัฒนาการที่อาจเกิดขึ้น (The level of potential development)

นอกเหนือจากการใช้เวลาอยู่ร่วมกับผู้ปกครองน้อยแล้ว พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ยังได้รับการส่งเสริมเรื่องการอ่านน้อยมาก สังเกตจากที่บ้านของนักเรียนไม่มีโต๊ะหนังสือหรือมุมใช้สำหรับอ่านหนังสือ นอกจากนั้นครอบครัวก็ได้พานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาความรู้ เช่น เทียวพิพิธภัณฑ์ที่ส่งเสริมการอ่าน ชมนิทรรศการหนังสือ เป็นต้น ทั้งยังไม่มีหนังสือเพื่อปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านหรือเพื่อให้นักเรียนฝึกฝนเรื่องทักษะการอ่าน สุดท้ายผู้ปกครองของนักเรียนเองก็มิได้สอนอ่านให้กับนักเรียนและเป็นต้นแบบด้านการอ่าน

ผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมของเลฟ ไวโกตสกี (Lev Vygotsky) ที่กล่าวว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์นั้นดำรงอยู่ตั้งแต่แรกเกิด นั่นคือวัฒนธรรมที่จะช่วยทำให้เห็นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้ นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในเน้นกระบวนการคิดและก่อให้เกิดภาวะวุฒิภาวะ (Mature) (Vygotsky, 1962, 1978, 1979) กล่าวคือนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหากได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมด้านการอ่านจากครอบครัวก็จะสามารถพัฒนาทักษะด้านการอ่านได้

งานวิจัยของโรเซตตา เอ็นนิส (Ennis, 2017) ชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ เพราะขาดต้นแบบทางด้านการศึกษา (Male role models) สอดคล้องกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ที่ผู้ปกครองไม่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนจึงไม่มีต้นแบบและความมุ่งมั่นในด้านการศึกษา ทำให้ไม่เห็นความสำคัญด้านการอ่าน และโรเซตตา เอ็นนิสยังกล่าวอีกว่าเรื่องเศรษฐกิจต่ำ (low socio-economics) มีผลหรืออาจไม่มีผลต่อทักษะทางด้านการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 2 กรณี มีเศรษฐกิจต่ำ และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 1 กรณีมีเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูง

ผลงานนี้สนับสนุนความแม่นยำของข้อมูลที่เก็บได้จากงานวิจัย คือครอบครัวของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กรณีที่ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ครอบครัวต้องทำงานหนักและมีเวลาให้กับนักเรียนน้อย สอดคล้องกับครอบครัวของสายลมและหยดน้ำ คือแม่ของสายลมแยกทางกับพ่อก่อนสายลมเกิด ทำให้แม่ของสายลมนำมาฝากยายเลี้ยงและส่งเงินให้ ในขณะที่พ่อของหยดน้ำที่หย่าร้างกับแม่ของหยดน้ำทำให้ต้องทำงานเพื่อเลี้ยงดู และส่งเงินให้กับพี่สาวที่เกิดจากภรรยาคนแรกอีกด้วย แต่สำหรับกรณีของแสงแดดพบว่าพ่อและแม่ของแสงแดดมิได้แยกทางกัน แต่ทั้งนี้ยังมีสถานะยากจนอยู่

นอกจากบริบทจากครอบครัวที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งสามได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาน้อยแล้ว ยังมีบริบทแวดล้อมจากทางโรงเรียน ซึ่งจะได้รับการสอนอ่านจากวิชาภาษาไทย เท่านั้นซึ่งวิชาภาษาไทยจำเป็นต้องได้รับการสอนอ่านอย่างต่อเนื่อง แต่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายขาดเรียนบ่อยทำให้การเรียนรู้ขาดช่วง เมื่อมอบการบ้านไปนักเรียนจะทำไม่สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายและที่บ้านของนักเรียนเองก็มิได้มีการเน้นย้ำให้นักเรียนฝึกฝนทบทวน/กล่าวสอนให้ข้อคิด/ส่งต่อวัฒนธรรมรักการอ่านที่ดี ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน

จะเห็นได้ว่าบริบททั้งจากทางโรงเรียนและจากทางครอบครัวล้วนมีผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียน หากได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งจากที่บ้านและที่โรงเรียนของนักเรียนพบว่าการพัฒนาทางเชาว์ปัญญาและสติปัญญาของนักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนา/สร้างความรู้ด้านการอ่านจากการได้รับวัฒนธรรมให้ไปสู่ระดับพัฒนาการที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่เรียกว่าระดับพัฒนาการที่อาจเกิดขึ้น (The level of potential development) เนื่องจากไม่ได้รับการส่งต่อวัฒนธรรมจากบุคคลรอบข้างในด้านการอ่านอย่างต่อเนื่องทั้งจากครอบครัว/จากโรงเรียน รวมไปถึงการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ นอกจากนั้นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งสามยังไม่เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการอ่านน้อยอีกด้วย แต่ทั้งนี้โรงเรียนและครอบครัวล้วนสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียนได้ (Voegeli, 2008)

4.2.3 ภาษา (Language)

ภาษา (Language) คือภาษาพูด เป็นระบบการสื่อสารประกอบด้วยเสียงคำและไวยากรณ์หรือระบบการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักเรียนและบุคคลรอบข้าง ซึ่งการจะทำให้เกิดความเข้าใจสารหรือความคิดที่สื่อสารได้นั้น จำเป็นต้องเลือกใช้คำ สำนวนภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม เพราะการใช้ภาษาที่ถูกต้องยังแสดงถึงพัฒนาการทางด้านความคิดอีกด้วย

เด็กจะสามารถก้าวข้ามระยะระดับพัฒนาการได้ต้องผ่านกลไกกลางจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ โดยอาศัยกลไกกลางซึ่งภาษา (Language) ก็เป็นอีกหนึ่งกลไกกลางที่ประกอบด้วยเสียงคำและไวยากรณ์ ภาษาในที่นี้มุ่งประเด็นไปที่ภาษาพูด ภาษาพูดจะเป็นสิ่งแทนความคิดของบุคคลเมื่อเด็กเริ่มเติบโตและมีพัฒนาการขึ้น ความคิดและความรู้สึกของเด็กจะถูกแสดงออกผ่านการสื่อสารทางภาษา ดังนั้นเมื่อภาษาพัฒนาก็จะสามารถพัฒนาความคิดและความคิดก็จะสามารถพัฒนาภาษาได้ด้วยเช่นกัน

จากการเก็บข้อมูลทำให้พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 คนมีการพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันน้อยมาก การใช้ภาษาพูดคุยสื่อสารจะทำให้เด็กพยายามคิดเพื่อหาทางโต้ตอบตอบทั้งเรื่องที่นักเรียนมีความสุขหรือเรื่องราวที่เป็นปัญหา กรณีที่เป็นปัญหาจะทำให้บางครั้งปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข นอกจากนั้นยังมีการพูดสื่อสารให้นักเรียนได้เรียนรู้

พัฒนาด้านการอ่านทั้งจากครอบครัว เพื่อนและครูประจำชั้นน้อยมาก ทำให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านการใช้ภาษาสื่อสารหรือใช้ภาษาเพื่อพัฒนาความคิดและพัฒนาเขาว์ปัญญา รวมไปถึงพัฒนาการอ่านด้วย

หากผู้ที่มีความสามารถมากกว่าอาจเป็นผู้ปกครอง ครูประจำชั้นหรือเพื่อน มีการพูดคุยสื่อสารและสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติ/ฝึกฝนด้านการอ่าน ก็จะสามารถพัฒนาให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการอ่านสะกดคำได้ สอดคล้องกับทฤษฎีเลฟ ไวทอตสกี (1962) คือ การที่เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารความคิด ติดต่อกับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นในสังคม ทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา สามารถนำไปสู่การเพิ่มพัฒนาการทางความคิดหรือเขาว์ปัญญาได้

4.2.4 ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristics)

นักเรียนสามารถเรียนรู้ โดยการสังเกตและการเลียนแบบจากบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลต้นแบบ เช่น พ่อ แม่ จากรายการโทรทัศน์ หรือจากหนังสือที่อ่าน ทั้งหมดนี้เป็นประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ (Bandura, 1977) หล่อหลอมให้เกิดเป็นลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนขึ้น ซึ่งความหมายของลักษณะส่วนบุคคลในงานวิจัยชิ้นนี้ คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว สถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอุปนิสัยที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูโดยครอบครัว การศึกษาจากโรงเรียน การเล่นกับเพื่อน ประสบการณ์ การเรียนรู้ของบุคคลและความรู้สึก

นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน มีคุณลักษณะที่ไม่ให้ความสำคัญกับการอ่าน รวมไปถึงในด้านของการเรียน สังเกตจากขณะอยู่ในชั้นเรียนนักเรียนไม่ฟังที่ครูสอนหรืออธิบาย สายลมจะชวนเพื่อนที่นั่งข้างสนทนาด้วย สายฝน กัมหน้าและพูดคนเดียว บางครั้งแอบเล่นของเล่นใต้โต๊ะเรียน และแสงแดดมักชวนเพื่อนสนทนาด้วยเรื่องการเล่นเกมออนไลน์ ส่วนภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 มักทำไม่สำเร็จ เหตุผลที่ใช้เป็นประจำเมื่อทำภาระงานไม่สำเร็จคือ “*ลืมว่าครูสั่งการบ้านครับ*” และ “*ลืมเอาการบ้านมาจากบ้านครับ*” ด้านการเรียนพบว่านักเรียนหยุดเรียนบ่อย ทำให้การเรียนการสอน ไม่ต่อเนื่อง ได้รับความรู้ รวมไปถึงวัฒนธรรมไม่ต่อเนื่อง

นอกจากไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านแล้ว ยังพบว่าอุปนิสัยของนักเรียนมีผลต่อการอ่าน คือ หากไม่อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทบทวนบทเรียนหรือสนใจศึกษา หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รวมไปถึงคุณลักษณะมุ่งมั่นในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองของนักเรียนไม่ได้มีการปลูกฝังด้านความเพียรพยายาม และมีได้ให้เวลากับนักเรียนอย่างเพียงพอ นักเรียนจึงมีปัญหาด้านการอ่าน (อุทัยดี วาตีเจริญ, 2548) นักเรียนจึงใช้เวลากับสังคมออนไลน์ (Social media) เป็นผลทำให้การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสารส่งต่อวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษามีน้อย การเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนทางด้าน การอ่านจึงมีน้อย และด้านการศึกษาของผู้ปกครอง

จากข้อมูลพบว่าไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้นักเรียนไม่มีต้นแบบทางด้านการศึกษา (Role models) (Ennis, 2017) ทำให้ขาดแรงบันดาลใจด้านการศึกษา

ความสามารถด้านทักษะการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง คือมีคะแนนต่ำที่สุดในชั้นเรียนของนักเรียน ในขณะที่เพื่อนของนักเรียนมีผลด้านทักษะการอ่านสูงกว่านักเรียนทั้งสิ้น ทำให้นักเรียนรู้สึกไม่ดีกับตนเองในบางครั้ง จากการสัมภาษณ์ในประเด็นความรู้สึกที่มีต่อผลคะแนนพบว่า นักเรียนไม่รู้สึกไม่ดีเมื่อได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน แต่รู้สึกไม่ดีเมื่อเพื่อนล้อเลียน เช่น “ทำไมโง่งง” “เด็กอนุบาลยังเก่งกว่า” เป็นต้น นอกจากนี้ความคาดหวังของผู้ปกครองยังมีส่วนสร้างความกดดันให้นักเรียน แต่ทั้งนี้นักเรียนก็ยังคงไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียนเช่นเคย

กรณีนักเรียนที่เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านดีเยี่ยม พบว่านักเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง จากการดูแล การสั่งสอน และผู้ปกครองยังมีเวลาให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีทัศนคติในเชิงบวกด้านการอ่าน ทำให้มีผลต่อการปฏิบัติตัว และพฤติกรรมส่งเสริมการอ่านให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการกระตุ้นนักเรียนในเรื่องการอ่านได้ด้วย (Miller, 1984) จากการเลี้ยงดูเหล่านี้ทำให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านดีเยี่ยมมีคุณลักษณะที่ใฝ่รู้ และมีนิสัยรักการอ่าน รวมไปถึงการมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากผู้วิจัยพบปัญหาการอ่านไม่ออก/อ่านไม่คล่องของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาสภาวะและบริบทแวดล้อมของนักเรียนแบบกรณีศึกษา (Case study) เชิงคุณภาพ (A qualitative Research) เพื่อให้เข้าใจการอ่านหนังสือไม่ออก/อ่านไม่คล่องของนักเรียน ซึ่งกรอบที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาสภาวะและบริบทแวดล้อมของนักเรียน คือทฤษฎีนิเวศวิทยา การพัฒนาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ โดยศึกษาระบบจุลภาค (Micro-system) การเลี้ยงดูในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนรวมถึงเพื่อน และระบบมหัพภาค (Macro-system) ในด้านวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ แต่ทฤษฎีดังกล่าวมิได้ศึกษาถึงการพูดคุย/ใช้ภาษาสื่อสารกับบุคคลอื่น เพราะการใช้ภาษาสื่อสารนี้เองนำไปสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างกัน อีกทั้งภาษายังแสดงถึงกระบวนการทางจิต (Mental process) ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ เห็นพัฒนาการทางสติปัญญา การศึกษางานวิจัยชิ้นนี้จำเป็นต้องศึกษาให้รอบด้านเพื่อให้ได้ข้อมูล ความถูกต้อง แม่นยำและครบถ้วนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาทฤษฎีของบรอนเฟนเบรนเนอร์ คือนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecological of Human development) โดยเน้นระบบและทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist) ของไวก็อตสกี เพื่อศึกษาปรากฏการณ์อย่างรอบด้าน โดยศึกษานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4 เป้าหมาย ผลที่ได้ มีดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในภาคสนาม ทำให้ทราบและเข้าใจถึงรายละเอียดเกี่ยวกับบริบทแวดล้อม ในด้านของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) วัฒนธรรม (Culture) ภาษา (Language) รวมไปถึงลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristic) สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียนทั้งสิ้น ซึ่งจากการอภิปรายผลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

ผลการวิจัยพบว่าหากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างน้อยจะทำให้นักเรียนมีผลคะแนนทักษะการอ่านน้อยไปด้วย เพราะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ครูที่ปรึกษาหรือเพื่อนสนิทมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of proximal Development) ของนักเรียนจากระดับพัฒนาการจริงไปสู่พัฒนาการที่เด็ก

สามารถพัฒนาไปได้ คือระดับพัฒนาการที่เด็กมีความสามารถมากขึ้น (Chaiklin, 2003 and Vygotsky, 1979) โดยบุคคลรอบข้างจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ จากการสอนและฝึกฝนแต่หากปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ไม่เกิดขึ้น พัฒนาการที่เด็กจะสามารถก้าวข้ามไปได้จึงถูกยั้ง

ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถยืนยันถึงทฤษฎีของ Vygotsky คือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อาทิ พ่อ แม่ ครูหรือเพื่อน เป็นต้น ช่วยให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้และพัฒนาการด้านความคิด (Tsitsopoulou, 1992; Valette, 1967, 1979) ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการไม่มีติดต่อดสื่อสาร ไม่ตอบโต้ระหว่างกัน ไม่พูดคุยซักถาม สั่งสอนหรือชี้แนะจะทำให้มีผลต่อพัฒนาการด้านการอ่าน ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายไม่ได้รับการสอนอ่านอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้มีผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ทางด้านการอ่านออกของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Bronfenbrenner (Berns, 2013; Bronfenbrenner, 1994; Bronfenbrenner & Morris, 2006) ที่กล่าวว่าระบบกลาง (Meso-system) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน ซึ่งหากสองระบบนี้หากไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเท่าที่ควรจะส่งผลกระทบต่อความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน เนื่องจากการพูดคุยถึงการส่งเสริมหรือร่วมมือกันแก้ปัญหา ด้านการอ่านน้อย ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาการอ่านได้ในที่สุด

ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลีคอร์บิน และอีวานส์ (Lee-Corbin & Evans, 1996) พบว่ารูปแบบ การเลี้ยงดู การสนับสนุนของพ่อแม่ การให้เวลากับนักเรียนจะส่งผลต่อการเรียนของนักเรียน หากผู้ปกครองมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมน้อย สนับสนุนไม่เพียงพอหรือมีเวลาให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอเท่าที่ควร จะทำให้นักเรียนมีผลการเรียนต่ำ เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความสัมพันธ์และพัฒนาการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยดี วาติเจริญ (2548) พบว่าปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนเป็นผลมาจากรูปแบบการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง คือดูแลนักเรียน มีการให้คำปรึกษา แนะนำและเอาใจใส่นักเรียนไม่มากเท่าที่ควร และจากโรงเรียนคือคบเพื่อนที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้านการอ่าน พบว่าสอดคล้องกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายสายลมและหยดน้ำ เพราะครอบครัวของทั้งสองกรณีนี้มีปฏิสัมพันธ์จากการติดต่อดสื่อสาร พูดคุย กับครูในโรงเรียนหรือครูประจำชั้นถึงประเด็นการอ่านไม่มากเท่าที่ควร ทำให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครองไม่ทราบถึงสภาวะด้านการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเฮเลน บูน (Boon, 2006) คือการรับรู้ของผู้ปกครองและโรงเรียนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญปัญหาต่าง ๆ โดยทางครอบครัวของนักเรียนและโรงเรียนเป็นบริบทแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

เห็นได้ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีน้อย ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้และมีคะแนนทักษะการอ่านที่ต่ำ แต่ทั้งนี้หากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างสม่ำเสมอจะทำให้มีผลคะแนนทักษะการอ่านที่สูงขึ้น ดังผลที่ได้จากงานวิจัยคือ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อนและครูที่ปรึกษาเป็นประจำ จากการสื่อสารตอบโต้ และมีกิจกรรมต่าง ๆ กระทำร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งนักเรียนยังได้รับ การฝึกฝนจากผู้ปกครอง ในด้านการอ่านและการเรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ซึ่งผลการศึกษาที่ตนเองสามารถช่วยยืนยันได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้างสามารถช่วยพัฒนาการการเรียนรู้ด้านการอ่านออกของนักเรียนได้

5.1.2 วัฒนธรรม (Culture)

วัฒนธรรมเป็นหนึ่งปัจจัยในบริบทแวดล้อมที่อยู่รายรอบนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีผลต่อทักษะการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยนักเรียนจะรับข้อมูลผ่านวัฒนธรรมจากผู้ใหญ่ อาทิ พ่อ แม่ ครูหรือเพื่อน ชิมซบเข้าสู่กระบวนการภายในช่วยทำให้เกิดพัฒนาการการเรียนรู้ หากนักเรียนไม่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลรอบข้างบ่อยครั้งเท่าที่ควรจะทำให้มีทักษะการอ่านต่ำ

นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกต โดยศึกษาวัฒนธรรมที่นักเรียนได้รับจากบุคคลรอบข้าง พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 คน ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม คำสอนและสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการอ่านจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน และครูที่ปรึกษาน้อยมาก เนื่องจากไม่มีความใกล้ชิดกับบุคคลอื่น หรือไม่มีบุคคลต้นแบบเป็นเป้าหมาย ส่วนมากขณะอยู่ที่บ้านมักใช้เวลาอยู่เพียงลำพัง ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ด้วยน้อยทำให้ได้รับการชิมชบวัฒนธรรมด้านการอ่านน้อย จึงไม่มีนิสัยรักการอ่าน

งานวิจัยของโรเซตตา เอ็นนิส (Ennis, 2017) ชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่มีผลการเรียนไม่สูงเท่าที่ควรเพราะขาดต้นแบบทางการศึกษา (Male role models) สอดคล้องกับนักเรียนทั้ง 3 กรณี ที่ผู้ปกครองไม่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนจึงไม่มีต้นแบบและความมุ่งมั่นในการศึกษาทำให้ไม่เห็นความสำคัญด้านการอ่าน นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจต่ำ (low socio-economics) มีผลหรืออาจไม่มีผลต่อทักษะทางการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก็ได้ เนื่องจากนักเรียนเป้าหมายอย่าง 2 คน มีเศรษฐกิจต่ำ และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 1 กรณีมีเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูง

ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมของไวโกตสกี (Vygotsky, 1962, 1978, 1979) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมจะช่วยทำให้เห็นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ด้วยมนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์นั้นดำรงอยู่ตั้งแต่แรกเกิด เช่น ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ ศิลธรรม กฎระเบียบ เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในเน้นกระบวนการคิดและก่อให้เกิดวุฒิภาวะ (Mature) (Vygotsky,

1962, 1978, 1979) หากไม่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมแล้วพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะพัฒนาไปได้ช้า ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะด้านการอ่านช้า

สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม พบว่านักเรียนได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการอ่านในระดับมาก สรุปได้ว่าหากนักเรียนได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการอ่านจากบุคคลรอบข้างในระดับมาก จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านออกของนักเรียนได้ เพราะนักเรียนจะซึมซับทั้งคำสอน คำแนะนำ การปลูกฝังวัฒนธรรมจนซึมซับกลายเป็นอัตลักษณ์ของนักเรียนที่ให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียนรู้

5.1.3 ภาษา (Language)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตพบว่า ภาษานั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยในบริบทแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อทักษะการอ่านของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเนื่องจากความคิดและความรู้สึกของนักเรียนจะถูกแสดงออกผ่านการสื่อสารทางภาษา โดยผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพูดคุยสื่อสารกับบุคคลอื่นน้อยทำให้มีพัฒนาการด้านการอ่านต่ำ หากนักเรียนไม่สื่อสารผ่านภาษาจะทำให้ความรู้สึก ความต้องการของนักเรียนไม่ถูกถ่ายทอด และการที่นักเรียนไม่สามารถสื่อสารผ่านภาษาได้ เป็นผลทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้านการใช้คำ จนเรียบเรียงกลายเป็นประโยคที่ถูกต้อง เนื่องจากมีพื้นฐานความรู้ด้านการใช้คำไม่มากพอ ดังนั้นนักเรียนจึงไม่สามารถนำคำมาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ด้านการอ่านได้

นักเรียนที่มีผลการอ่านระดับดีเยี่ยมและมีคะแนนมากที่สุดในชั้นเรียนพบว่านักเรียนมีการสื่อสารภาษาพูดอยู่ในระดับมาก คือเป็นประจำจากครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก ครอบครัวของนักเรียนมักซักถามถึงเหตุการณ์ประจำวันของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนพัฒนาความคิดถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำ สื่อความสมบูรณ์จนผู้ฟังเข้าใจได้ดี เป็นรากฐานการใช้คำสร้างความคุ้นเคย จนเป็นพื้นฐานพัฒนาทักษะการอ่านได้

ผลการวิจัยที่พบยืนยันทฤษฎีของ Vygotsky (1962, 1978, 1979) คือเด็กใช้ภาษาในการสื่อสารความคิด ติดต่อกับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นในสังคม ทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา สามารถนำไปสู่การเพิ่มพัฒนาการทางความคิดหรือชวามปัญญาได้ ทำให้เห็นว่าหากนักเรียนมีการใช้ภาษาพูดสื่อสารน้อยครั้งจะทำให้พัฒนาการทางด้านการอ่านช้า เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายขาดพัฒนาการด้านการใช้ภาษา

5.1.4 ลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Characteristics)

จากผลการวิจัยของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 คน มีลักษณะร่วมกันคือ ไม่ให้ความสำคัญต่อการอ่าน สังเกตจากนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางด้านการอ่าน ไม่สนใจบทเรียนที่ครูกำลังสอน ในชั้นเรียน การบ้าน และไม่ทำภาระงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะ ในรายวิชาภาษาไทย นักเรียนทำแบบฝึกไม่สำเร็จหรือบางครั้งไม่ทำเลย แต่นักเรียนชอบ

นั่งเล่น เพียงลำพัง ก้มหน้าเล่นของเล่นที่อยู่ใต้โต๊ะเรียนของตนเอง นักเรียนขาดแรงบันดาลใจในการอ่าน นอกจากนี้ นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่านเพราะไม่ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กให้เห็นความสำคัญของการอ่าน นักเรียนจึงไม่มีความพร้อมในการอ่านเมื่อได้รับการสอนอ่าน จึงมีพัฒนาการช้ากว่านักเรียนในระดับเดียวกัน เป็นผลทำให้นักเรียนเป้าหมายมีทักษะการอ่านน้อยกว่าเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย วาติเจริญ (2548) พบว่าสาเหตุที่ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการอ่านภาษาไทยน้อยเนื่องจากนักเรียนเอง คือมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสม มีทัศนคติทางลบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและมีนิสัยรักการอ่านน้อย

ส่วนความสามารถในการอ่านของนักเรียนนั้น นอกจากความพร้อมของตัวนักเรียนเอง เช่น มีพื้นฐานด้านการอ่าน การมีนิสัยใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้นในการอ่าน เจตคติต่อการอ่าน นิสัยรักการอ่าน และบริบทสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านเป็นสิ่งสำคัญต่อทักษะการอ่านของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของมิลเลอร์ (Miller, 1984) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาอ่านหนังสือระหว่างผู้ปกครองกับเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า การอ่านของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้คำศัพท์ และทัศนคติของผู้ปกครองมีผลต่อการอ่านและการรับรู้คำศัพท์ของนักเรียนเมื่อผู้ปกครองมีทัศนคติในเชิงบวก จะมีผลต่อการปฏิบัติและพฤติกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการกระตุ้นนักเรียนในเรื่องการอ่านได้ด้วย ดังนั้นบุคคลรอบข้างในระบบจุลภาค (Micro-system) ผู้ที่มีความใกล้ชิดนักเรียนจึงมีความสำคัญมากต่อทักษะการอ่าน

ดังนั้นงานวิจัยนี้พบว่า ครอบครัว ครูที่ปรึกษาและเพื่อนสนิท คือบุคคลใกล้ชิดที่สามารถทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านและการเรียนได้ โดยการบอกกล่าวและตักเตือน นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางและดำเนินการในเชิงปฏิบัติ โดยร่วมมือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาด้านการอ่านที่เกิดขึ้น หากบุคคลใกล้ชิดไม่ให้การดูแลและเอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างเพียงพอ ก็จะทำให้ นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ส่งผลต่อทักษะการอ่าน

5.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

ผลงานวิจัยไม่สามารถอ้างอิงไปยังประชากรได้ เนื่องจากไม่ใช่ความมุ่งหมายของงานวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ผลของงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีความใกล้เคียงกันและอยู่ในบริบทแวดล้อมใกล้เคียงกัน ซึ่งการมีข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จะช่วยให้เกิดแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจกับผู้สนใจศึกษา นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการอ่าน รวมไปถึงนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

5.2.1.1 งานวิจัยนี้พบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนได้ ดังนั้นครูผู้สอนนำผลวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลานของตนเอง เช่น ให้ความรู้แก่นักเรียนนักเรียนอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านทักษะการอ่านที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ หรือนำนักเรียนไปหาความรู้เพิ่มเติมในงานนิทรรศการต่าง ๆ ช่วงปิดภาคการศึกษา เป็นต้น

5.2.1.2 ผลงานวิจัยที่ได้คือนักเรียนขาดต้นแบบ (Role model) ทางด้านการศึกษา นักเรียนจึงเห็นความสำคัญของการอ่านน้อย ดังนั้นผู้สอนอาจหาต้นแบบเพื่อให้นักเรียนเป็นแบบอย่างในด้านการศึกษา

5.2.1.3 บริบทแวดล้อมสำคัญต่อการอ่านของนักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอุปนิสัยและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านให้มากขึ้น รวมถึงพยายามหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่สบายใจในการเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น เรื่องครอบครัว เรื่องความสามารถทางการเรียน เป็นต้น

5.2.1.4 ครูประจำชั้นและครูผู้สอนท่านอื่น ๆ ควรปลูกฝังนักเรียนคนอื่นให้รู้จักเห็นใจนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษทางการอ่าน โดยให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนและสอนทักษะการอ่าน เช่น เทคนิคการสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน เพื่อเพิ่มทักษะการอ่านแทนการล้อเลียน เพราะการล้อเลียนเป็นการเน้นถึงข้อด้อยของบุคคลอื่น ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจระยะยาว

5.2.1.5 นำเสนอแนวทางแก่ผู้อำนวยการโรงเรียนให้จัดโครงการส่งเสริมทักษะการอ่านซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ทั้งนี้โครงการส่งเสริมทักษะการอ่านนอกจากจะช่วยเพิ่มทักษะการอ่านให้กับนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกและอ่านไม่คล่องแล้ว ยังช่วยเพิ่มศักยภาพการอ่านให้กับนักเรียนที่มีทักษะการอ่านอยู่แล้ว ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.2.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลงานวิจัยในบทบาทหน้าที่ครู อาจทำให้ได้ชุดข้อมูลในรูปแบบทางการศึกษา เช่น ทางด้านการเรียนรู้ หรือพัฒนาการทางสมอง เป็นต้น แต่ทั้งนี้หากเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลให้เป็นนักวิจัยท่านอื่น จะทำให้ได้ข้อมูลในรูปแบบอื่น มีความหลากหลายของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

5.2.2.2 งานวิจัยชิ้นนี้ไม่สะท้อนระบบภายนอก (exo-system) และระบบมหัพภาค (macro-system) ดังนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้สนใจอาจศึกษาประเด็นนี้เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและลึกขึ้น

5.2.2.3 การทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจอาจศึกษานักเรียนที่มีสภาพยากลำบาก
แต่ยังสามารถอ่านและเรียนร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ปกติ

รายการอ้างอิง

- กมรัตน์ หล้าสูงษ์. (2527). *การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี (Case study): เอกสารคำสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (11 เมษายน 2559). *แก้ปัญหา'เด็กอ่านไม่ออก-เขียนไม่ได้' บันได 6 ขั้น นวัตกรรมใหม่ที่ได้ผล*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=45044&Key=hotnews>
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2558 (The Reading of Population survey 2015)*. กลุ่มบูรณาการข้อมูลสถิติ สำนักสถิติพยากรณ์ : กรุงเทพฯ.
- กฤษณา พัทธชานนท์ และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. (12 มกราคม 2558). ปี 2558 ปีปลดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/webasm/2015/jan/015.html>
- กรวิกา สุวรรณกุล. (2546). *การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. (2550). *พัฒนาเด็กเล็กด้วยการอ่าน*. กรุงเทพฯ : ต้นธรรม.
- จันทร์หา เทพชุมพล. (2549). *การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่าน เรื่อง การประสมสระเดี่ยวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน. (2557). *จิตวิทยาการอ่าน*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ชาย โปธิสิตา. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- ชุตีวรรณ เจริญสุข (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. *โรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2543). *การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา

- การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
 ไทยรัฐออนไลน์. (9 มกราคม 2559). *เจาะปมร้อนรับวันเด็ก อะไรทำเอาคนไทยอ่านไม่ออก*. สืบค้นจาก
<https://www.thairath.co.th/content/560044>
- ธาดา สืบหลินวงศ์ พรรณแข มไหสวริยะ และสุธี พานิชกุล (2551). *แนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในคน
 ในประเทศไทย พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ภูลม, จินตนา วัชสินธุ์ และนุจรี ไชยมงคล. (2559). *นิเวศวิทยาครอบครัว: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
 พัฒนาการเด็กวัยเตาะแตะ*. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. 22, 19.
- นุชลี อุปภัย. (2558). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (17 มกราคม 2560). *กรมเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมการอ่านและแต่งตั้งผู้ช่วย
 รัฐมนตรีประจำ ศธ.* สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/websm/2017/jan/030.html>
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2535). *การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์*. ปทุมธานี : ฝ่าย
 เอกสารตำรา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พนมลิ้ม อารีย์. (2538). *การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual analysis)*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พัชรภา ดันติชูเวช. (2561). *วารสารสุทธิปริทัศน์. การศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกและปัจจัยที่ส่งผลให้เด็ก
 และเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดตาก*. 32(101), 80-91.
- พองจันทร์ สุขยิ่งและคณะ. (2550). *ศิลปะการอ่านอย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2558). *การอ่านภาษาไทย:เอกสารการสอนชุด
 วิชา 10202 (Thai reading)*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2553). *การศึกษาแบบกรณีศึกษา : Case Study*. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัย
 บัณฑิตศึกษา, 33(4), 42-50.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ:
 ราชบัณฑิตยสถาน.
- รสสุคนธ์ สุโพธิ์ และ รัตนา ยาวิเลิง. (2560). *ความเชื่อมโยงระหว่างการใช้กลยุทธ์การเสริมต่อการ
 เรียนรู้และ พัฒนาการเขียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็น
 ภาษาต่างประเทศในจังหวัดพะเยา*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการพะเยาวิจัย.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2548). *การศึกษารายกรณี (Case study)*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรรณรัตน์ ลาวัณ และรัชนิสรเสริญ. (2558). *วารสารพยาบาลทหารบก. PPCT Model: รูปแบบชีว
 นิเทศวิทยาเพื่อพัฒนาสุขภาพผู้ที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังในชุมชน*, 16(2), 17-19.
- วรรณิชา แสงโรจน์รุ่ง. (2557). *ทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะศาสตร์
 สร้างสรรค์*. ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วันดี ระเจริญ. (2531). *บุคลิกภาพและการปรับตัว*. เพชรบุรี : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะวิชาครุศาสตร์ : วิทยาลัยรำไพพรรณี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิหนึ่งศตวรรษ-
ศตวรรษที่วงศ์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
ผู้จัดจำหน่าย.
- วิศรุต นุชพงษ์. (2561). *แผ่นดินและแผ่นฟ้าแห่งการรอกงาม นักเรียนและบริบทของการมีกรอบ
แนวคิด แบบเติบโตของนักเรียนขยายโอกาส กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ใน
โรงเรียนขยายโอกาส ประเภทโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร. ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต. คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- ศิวกานท ปทุมสูติ. (2540). *การอ่านเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ: ดนออกแกรมมี.
- สกุณา เลิกนอก. (2545). *การศึกษามลสมฤทธิ์การอ่านและการเขียนสะกดคายาก โดยใช้แบบฝึกเสริม
ทักษะวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- สนิท ตั้งทวี. (2526). *อ่านไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุขุม เฉลยหยดน้ำ. (2553). *รูปแบบการส่งเสริมการอ่านของเด็กปฐมวัยในทรงคนะของครูและ
ปกครอง:งานวิจัย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2528). *การศึกษาเฉพาะรายและการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
จิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. (2521). *วิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.
- สุวดี ภูประดิษฐ์. (2546). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการอ่าน ทย201*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2550). *ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน : ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544*. นนทบุรี : ซี.ซี.นอลลิติจ์ลิงคส์.
- สุนทรี่ อ่างโสดธิสกุล. (2560). *การวินิจฉัยข้อบกพร่องด้านการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหา
การเรียนรู้ด้านการอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วรสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ: 6(2),
77-94.*
- สมบัติ จำปาเงิน. (2550). *กลเม็ดการอ่านให้เก่ง*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.
- สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. (2531). *หลักนักอ่าน:แนะนำการอ่านให้ได้ผลอย่างมี
ประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : เมติคัล มีเดีย.

- สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. (2548). *กลเม็ดการอ่านให้เก่ง*. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2531). *เทคนิคการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual analysis)*.
 เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- อาทิตยา เล็งแจ๊ะ, พัชรี จิวพัฒนกุลและปรีดา เบ็ญการ. (2560). *การศึกษาศามารถทาง
 การอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยใช้ชุดนิทานคำคล้องจอง*. วารสาร
 วิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ: 6(2), น.51-64.
- อารีย์ ตันท์เจริญรัตน์. (2526). *การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัย วาติเจริญ. (2548). *การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีทักษะการอ่านภาษาไทยน้อย
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล) เขตดินแดง
 กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท (กศ.ม.(การอุดมศึกษา)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.*
- Anderson, N. J. (1999). *Exploring second language reading: Issues and strategies*.
 Boston: Heinle and Heinle.
- Avruch, K. (1998). *Culture and Conflict Resolution*. Washington DC: United States
 Institute of Peace Press.
- Baas, A. M. (2015). *Reading Intervention Strategies for General Education Middle
 School Students: Providing a Space for Teachers to Share Effective
 Methods*. College of Education: Grand Valley State University.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Barrett, J. R. (2007). *The researcher as instrument: learning to conduct qualitative
 research through analyzing and interpreting a choral rehearsal*. Music
 Education Research, 9(3), 417-433.
- Beck, C. T. (1994). *Reliability and validity issues in phenomenological research*.
 Western Journal of Nursing Research, 16(3), 254-267.
- Berns, R. M. (2013). *Child, family, school, community socialization and support*.
 (9th Edition). Canada: Cengage Learning.
- Boyce, C. & Neale, P. (2006). *Conducting In-Depth Interviews : A Guide for Designing
 and Conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input*. USA : Pathfinder
 International.

- Bronfenbrenner, U. (1994). *Ecological models of human development*. International Encyclopedia of Education, 3, (2nd Edition) Oxford: Elsevier.
- Bronfenbrenner, U. (2005). *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*. Thousand Oaks : Sage Publication.
- Bronfenbrenner, U. & Morris, P. (2006). *The bioecological Model of Human development. Hand book of child psychology Vol 1. Theoretical Models of Human Development*.
- Boon, H. J. (2006). *Students at-risk: a bioecological investigation*. PhD thesis, James Cook University.
- Chaiklin, S. (2003). *The zone of proximal development in Vygotsky's theory of learning and school instruction*. In: Kozulin, A., Gindis, B., Ageyev, V. S. and Miller, S. M., eds. *Vygotsky's educational theory in cultural context*. Cambridge: Cambridge University Press, 39-64.
- Cope, G.D. (2014). *Oncology Nursing Forum. Methods and meaning credibility and trustworthiness of quality*,14(1), 89-91.
- Corbin, H. & Evans, R. (1996). Factors influencing success or underachievement of the able child. *Early child Development and Case*, 117(1), 133-144.
- Cresswell, J. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ennis R. (2017). *Exploring the Causes of Underachievement of African American boys: A Qualitative descriptive case study*. University of Phoenix.
- Flyvbjerg, B. (2011). Case Study. In N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (Eds.). *The Sage Handbook of Qualitative Research, (4th Edition)*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Galdas, P. (2017). Revisiting Bias in Qualitative Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1-2.
- Guba, E. G. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Communication and Technology Journal*, 29(2), 75-91.
- Gunning, T. G. (2002). *Assessing and correcting reading and writing difficulties*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hammersley, A. & Traianou, A. (2012). *Ethics in Qualitative Research (Controversies*

- and Contexts*). Thousand Oaks : Sage Publication.
- Hofstede, G. (1994). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. London: Harper Collins Business.
- Jensen, J. L., & Rodgers, R. (2001). *Cumulating the intellectual gold of case study research*. *Public Administration Review*, 61(2), 235-246.
- Leedy, P. D. (1956). *Reading improvement for adults*. New York: McGraw-Hill.
- Malone, H., Nicholl, H. and Tracey, C. (2014). Awareness and minimization of systematic bias. *British Journal of Nursing*, 23(5), 279–282.
- Magombo, F. B. (2015). *Teaching Children with Reading and Writing Difficulties in Regular Schools*. University of Oslo and Charles University.
- McLeod, S. (2012). *Zone of Proximal Development*. Retrieved from <https://www.simplypsychology.org/Zone-of-Proximal-Development.html>
- McLaren L. (2005). Hawe P. Ecological perspectives in health research. *Journal of Epidemiology & Community Health* 2005, 59, 6-14.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Merriam, S.B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. San Francis-co: Jossey-Bass.
- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage Publications, London.
- Miller, M. C. (1984). Factors Relates to Book-Sharing Behaviors of Parents and Young Children. *Dissertation Abstracts International*, 44 (5), 3338-3339-A.
- Nabokov, V. (1980). *Lectures on Literature*. Edited by Fredson Bowers: introduction by John Updike. New York : Harcourt Brace Jovanovich.
- Richard M. Learner. (2006). *Handbook of child psychology: Volume 1 Theoretical Models of Human Development*. (6th Edition). Cannada: John Wiley & Sons.
- Rumberger, R.W. (2001). *Why Students Drop Out of School and What Can Be Done*. *Dropouts in America: How Severe is the Problem? What Do We Know about Intervention and Prevention?* Harvard University. Retrieved from. <http://civilrightsproject.ucla.edu/research/k-12-education/school-Dropouts/why-students-drop-out-of-school-and-what-can-be-one/rumberger-why-students-dropout-2001.pdf>

- Simundic, A.M. (2013). Bias in research. *Biochemia Medica*. 23(1), 12–15.
- Smith J, Noble H. Bias in research. *Evidence-Based Nursing 2014*. 17, 100-101.
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tankersley, K. (2005). *Literacy strategies for grades 4-12: reinforcing the threads of reading*. Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tooby, J., & Cosmides, L. (1992). *Psychological foundations of culture*. In J. Barkow, L. Cosmides, & Tooby (Eds), *The adapted mind*. New York: Oxford University Press.
- Trilling, B., Fadel, C. (2009). *21st Century Skills : Learning for life in our times*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Tsitsopoulou, Elly. (1992, April). *Conversation Classes in English Teaching Forum*. New York: Oxford University Press.
- Valette, M. (1967). *Modern Language Testing. 2nd (Ed)*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Vygotsky, L. S. (1962). *Thought and language (E. Hanf-mann & G. Vakar, trans.)*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). Interaction Between Learning and Development. In *Gauvain & Cole (Eds.) Reading on the Development of Children*. New York: Scientific American Books.
- Vygotsky, L. S. (1979). *Mind in society: The development of higher psychological processes Cambridge, (2nd Edition)*. Mass : Harvard University Press.
- Voegeli, S. M. (2008). *Academic underachievement: understanding and implication for educators*. Unpublished M.S dissertation, university of Wisconsin-stout.
- Williams, J. P. (2008). *Non-Participant Observation*. In Lisa M. Given (Eds.). *The sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. Oaks: Sage.
- Wutthisingchai, S. (2011). *A survey study of English reading comprehension problems in academic texts as perceived by Mathayom 5 students in the English program at Thai Christian School*. Bangkok. Thailand : Language Institute, Thammasat University.
- Yazan, B. (2015). Three approaches to case study methods in education: Yin, Merriam,

and Stake. *The Qualitative Report*. 20(2), 134-152.

Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. California: Sage Publications,

Yin, R. K. (2003). *Applications of case study research. (2nd Edition)*. Thousand Oaks, London: Sage.

Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods (4th Edition)*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวสรินทร์ภรณ์ พินิจเวชการ
วันเดือนปีเกิด	16 ตุลาคม 2534
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2559: การศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน	ครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อ่างทอง 2560-ปัจจุบัน: ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อ่างทอง โรงเรียนวัดราชสุภณา (ราษฎร์รังสฤษดิ์) 2559: ครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)